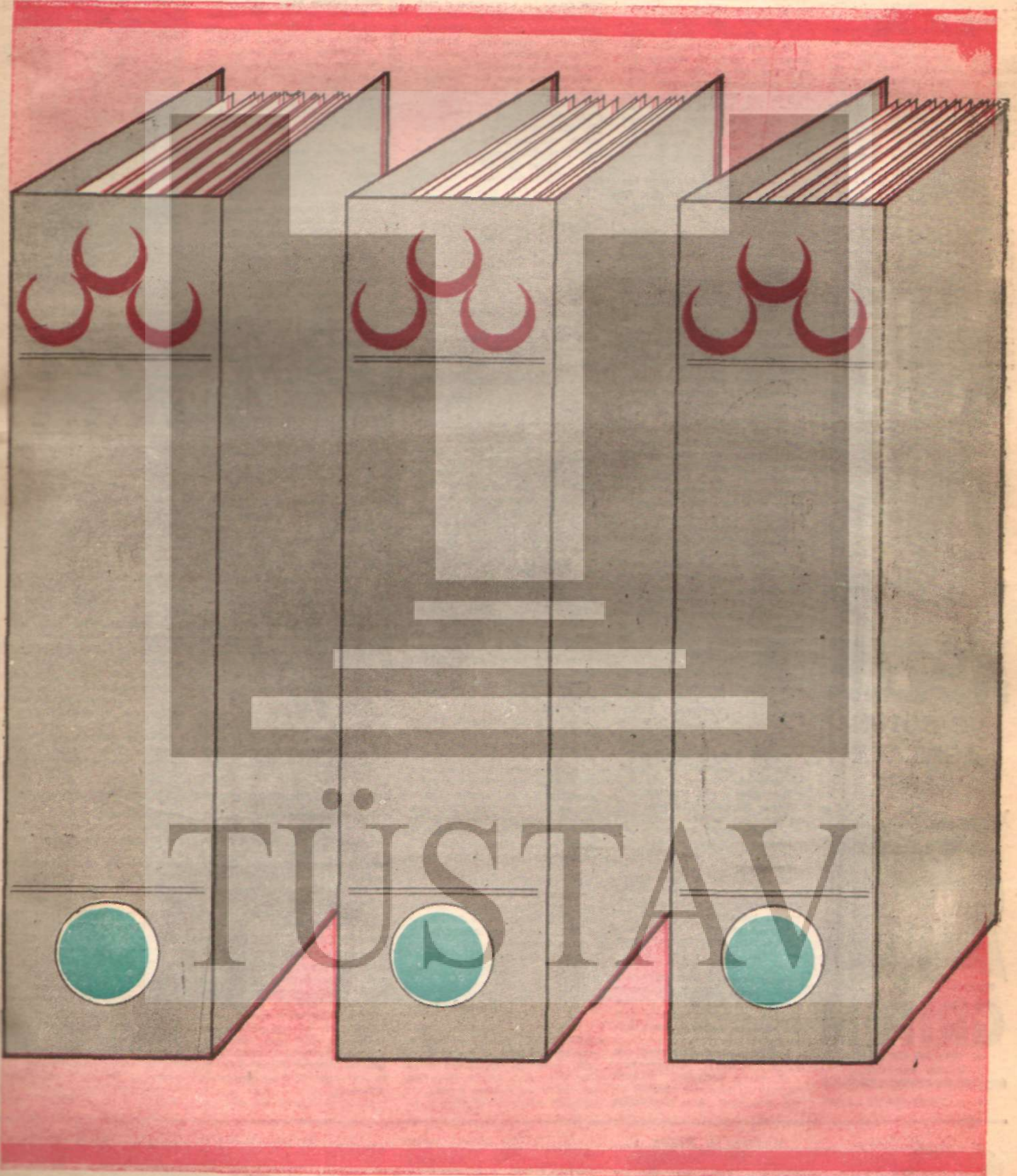

YÖN

ÇETİN ALTAN
BU SAYIDA

TÜRKİYENİN MANZARASI

Bildiri

Adana Gençlik Derneği şu bildiri yayınlamıştır:

31 Mart tarihli gazetelerde Adana Yüksek Tahsil Gençliği adına bir bildiriyle üzüntüyle okuduk. Yüksek Tahsil Gençliği adına bildiri yayınlayan ve hiç bir kimlikleri olmayan bir takım kişilerin kimlerin mağası olduğunu bilmek isterdik. Ankarada bir eçik otururda Adana gerçeklerini halka duyuran bir aydının konuşmasını bu şekilde karşılamak gerçeklerden korkmaktan başka bir şey değildir. Günbegün ortaya çıkan Adana Toprak ağalarının fovalarını gizlemek kentimize hiç bir şey kazandırmaz. Adana'ı toprak ağalarını savunarak bildiri yayınlayan arkadaşlarımız Mehmet Can'ı Yaşar Kemal'i ve yurdumuz için kutsal düşüncelere sahip aydınları gayeli bir şekilde suçlamak aydın gençliğe yakışmayan bir harekettir. Biz gençliğe düşen acı gerçekleri görerek onları yenmektir. Arkadaşlarımızın uyanacakları günün yakın olmasını dileriz.

Adana Gençlik Kültür Derneği Bşk. Ali Özgentürk

Kimdir bu, Memet?..

Dağda, çadırda, tarlada, köyde, damda, taş kovuğunda, su suz yolsuz, doktorsuz, ebesiz... Doğumda çoğu zaman anasının ölümüne sebep olan, 'a'lıhsız bir yavrudur bu.

Zaten Memedin kara yızı doğmadan yazılmıştır alınca. Bu Memet, kışın dondurucu soğukunda, birkaç parça çaputla, anasının sırtında sarılı, dağa, oduna, tarlaya böğürtlen veya makî kazmaya gider. Bu kışta, soğukta, is-

NEZLE

VE BÜTÜN AĞRILARA KARŞI

GRİPİN

4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

YENİ AJANS — 1669

tenen gıdayı bulamayan Memet eğer hastalanmadan yoksul günleri geçirebilirse, ne mutlu bahtına.

Mayıs, Haziran dedi mi, o bu naltıcı sıcaklarda asma dalından yapılmış sahacağına iki büküm yatırıp, tarladaki ahlat ağacına asarlar Memedi. Biçare Memet kâh uyur, kâh ağlar; Ağının tarlasında tütün dikmektedir anası. Memet ağladıkça günün sıcaklığında, göğsünde kayıyan sütünü avunsun diye verir kadıncağız. Başlar ertesi gün Memette ishal ve kusmalar. Hasta Memet tarlada daha çok ağlar bu gün. Anası dünkünden daha sık gelir yanına, kuru göğsünden Memedin kuru dudakları birkaç damla sütçükle ıslanır. Ağa başırır:

— Ne oluyor?.. Böyle olursa yarın gelme der ve ardından «ben karışmam» tehdidini savurur. Zavalı ana, Memet ölse bile gidemez yavrusunu emzirmeye. Gözlerinde yaş Memet ağlar, acısı ağlar... Gün dağları aşmıştır çoktan, ağa işi bırakmıştır. Memette ağlamaktan takat kalmamıştır. Tekrar anasının sırtında, tozlu yollardan, yatsıya yakın eve gelir.

Baba da ırpattır. Onlardan sonra gelir. Lambanın şişesi kırık ve kırık, biraz da o karanlık eder dünyasını...

Anası doğurduğuna pişman, Memet doğduğuna. Anasının karında bir kardeş daha var dünya yolculuğuna hazırlanan.

Böylece yaz aylarının tütüç çapası, kırmızı, orası, harmanı derken, hesap başı gelir. Memetler gene borçlu, gene aç. Fakir günleri geride kalmış, ağa günleri gelmiştir. Bu kara günler Memetleri, Memet'ler kara günleri, aylar yılları durmadık kovalar. Nihayet okul çağı gelir. Ayağında yarım ağaç parçası nahn, duru suda yıkanmış yamaş zıbn, ta uzaktaki dört köyün bir öğretmeni tek okuluna gidemez Memet... Ağının kuzuları, davarı, sığırsı, sıpası peşinde büyüyen Memet; gün gelir asker olur. «Mehmetçik» olur. O, Kuntur'de çemberi yarar, adım bir daha duyurur. Memet bir kahramandır.

Köyüne döner Memet. Askerde edindiği görgülerle ağayı takmaz geçinmez. Sırtında yorgani tutar İstacbulun yolunu. O inşaat senin, bu inşaat benim, çalışır, çaba'lar, başını sokacak bir gecekondu edinir kendine. Emnesinin hayali ile yaşar gecekondusunda bir zaman. Gökdelenlerde yaşayanlar birgün, Memedin gecekondusunu yıkıverirler. Memet de yıklar.

Buğulu gözlerinin ardında Almanya hayali başlar. İşte bizim Kahraman Memedi-miz. (Yeşilyurt - Muğla) Hüseyin KORKUT

Parmak

Parmak deyip geçmiyosün, Her şey parmaklarda başlar, parmaklarda biter.

Parmaklar vardır geçmiştir, Yarım daire çizerek aşağıya doğru kıvrıldığı zaman, meydana kan revan içinde buralar, Parmak vardır,

V çizir zafere'nin sembolüdür, Parmak vardır, bir ok gibi Berlye doğru fırladığı zaman, emperyalistlerin denize dökülmesini sağlar ve parmakların en kutsalıdır.

Parmak vardır, Elhanı birbirine katescak yazılar yazar.

Parmak vardır, Barış kararları imzalar.

Ve nihayet parmak var sanılır yurdumuzda, her içinden çıkamadığımız olayda imdadımıza yetişir, sorun'un özüne eğilmek zahmetinden kurtarır.

İşte sayın okurlar biz şimdi son parmakta, söz etmek istiyoruz: «Komünist parmağı» Bi'mem içinizde hiç komünist parmağı gören oldu mu? Ben görmüştüm

bir kere ne bileyim komünist parmağı olduğunu? Bilsydim hiç oralarda durur muydum, kaçardım, hem de yakalattırdım onu. Neyse görmemle kaybolması da bir oldu zaten. Şimdi tarif etmesi deseniz tarif demem, çünkü hemen tanımama zaman kalmadan kayboldu dedim ya. Yalnız öyle bir parmakmış ki bu, söylediklerine göre gözle görülüp elle tutulan bildiğimiz parmaklardan değilmiş ama, sizin on parmağınızda on hüner varsa o bir parmakta onlarca hüner varmış, öyle herkese görünmezmiş, hep sorumluluk taşıyan kişilere görünüp anında kaybolmuş adeti veçhile. Siz bakmayın bana, görümleri de bir tesadüfmiş demek ki. Ama merak edip bu nasıl parmakmış diye araştırıp öğrenmeye özenmeyin sakın, hiç farkında olmadan gözünüzü girer sonra ve bir pardon'la savuşturur.

Bugünlerde yine kol geziyor-muş diyolarlar, geçen gün bir Bakanımız Zonguldak kömür havzasında görmüş onu, az kalsın küçük dilini yutacakmış adamcağız. Neyse atık davranıp kendini toparlıyor komünist parmağı var diye bağırıyor ama ne yazık ki görünmesiyle kaybolması bir olmuş yine. Bu sefer de yaka'ayamamışlar sizin anlayacağınız me'ün parmağı.

Nedir bu milletin çektiği bu parmağın elinden? Kızamık salgını, depresim, fakirlik, açlık, sefalet, grevler hep bu parmağın yüzündendir. Bugüne kadar hepsine katlandık ama, gelgelelim şimdi en büyük endişemiz gözlerle oynaması. Artık hastalık nedir nedir göz kapaklarını aralıyor-muş. Ne saygusuzluk değil mi? Her şey razıyız, gözlere dokunmasa bari. Zeynep Celal — Adana

Bir milletvekilinin

vasiyeti

«Tek Adam»ın ikinci elçinin 168. sayfasında sayın Şevket Süreyya Aydemir şöyle diyor:

«... Bir gün, bir Dumlupınar ziyareti dönüşü, İbrahim Beyin köyüne gittik. Bozkus köyüne, İbrahim Beyi ilk defa orada taptım. Ne yiğitce konuşuyordu. Kuva-yı milliyeye devrinde köylerden aldığı her torba samanın, her ölçek bulgurun, buğdayın hesapları ne, santimine kadar bir takım sarı bakkal defterlerinde tutmuştu. Bize bu defterlerini, sandığından, kutsal emanetler gibi çıkarıp gösterdi:

(Vasiyet ettim. Beni bunlarla beraber gömecekler. Eğer aldığım bir habbesi, yerine harcamış ve benim kursağımdan geçmişse Allah bana hesabını sorsun diye...)

Bunları söylerken, kırsık kırsık gözleri, içten gelen damlalarla ışıqlıdı...

Sonra, çocukları adına da bir ahdi vardı:

(Haber bitince beni mebus seçtiler. Ankara'ya yolladılar. Fakat, çocukların adına bir ahdim var. Büyütsün'ler, adam olsunlar, sonra santimine kadar hesabını çıkarıp, şu fakir milletten mebus maşası diye aldığımız paraları devlet hazinesine geri versinler. Böylece, bizim de bir hizmetimiz geçmişse, bari hak yoluna hizmet sayılsın...)

Bu sözleri söyleyen İbrahim Beylerin, Kurtuluş Savaşını yapan gerçekten millet olduklarına, «5550 İhale» in de milletvekili olduklarına iyice inanıyorum.

Kulakları çınlasın değil, mümkünse vicdanları sızlasın.

Mehmet Tokatlı

Rotaya

konulmayan

sol

Günlüğümüzün üzerine en fazla sanılan kelimesi «aşırı» olsa gerek. Nodense mikrofonu çıkan her konuşmacı, kalemi eline alan her yazar bu modaya uymak uysalığımız göstermek'e, kendini bir

Yaşasın Coca-Cola!

Bu ülkede at binenin kış kışanınıdır. Her kapının bir anahtarı vardır.

Geçtiğimiz hafta içinde artık bu ülkede yadırganmadığımız oyunlardan biri de İstanbul Belediyesinde oynandı. Coca-Cola yöneticileri Belediye İktisat İşleri Müdürlüğüne müracaat ederek Cola-Cola için sınıf esasına göre tarife istemişlerdi. COCA-COLA'nın bu isteği, Belediyede alışılmamış bir hız içerisinde oluşmuş, her türlü formaliteler tamamlanarak onbeş gün içinde Cola-Cola'nın flatları tesbit olunmuştur.

Cola-Cola fiyatlarının sınıf esasına göre flat tarifesi aşağıdaki şekilde kabul edilmiştir:

3. sınıf tarifeyle tabii müesseseler ile sınıfa tabii olmayan bilyumum iş yerlerinde 80 Krs.

Bilyumum 2. sınıf tarifeyle tabii müesseselerde (2. sınıf sinema ve vapur büfeleri dahil) 85 Krs.

Bilyumum 1. sınıf tarifeyle tabii müesseselerde (1. sınıf sinema ve vapur büfeleri dahil) 90 Krs.

Bilyumum lüks sınıf tarifeyle tabii müesseselerde (Lüks sınıf sinema ve vapur büfeleri dahil) 95 Krs.

Bilyumum ruhsath meydan büfelerinde (Kara, Deniz, Hava ve spor büfeleri dahil) 85 Krs.

Yukarıdaki flatların ölçüsü son derece geniş tutulmuştur. Hayden 48 kuruşa alınan bir şişe Coca-Cola'yı müesseseler en az 32 kuruş, en çok 47 kuruş kâr la satacaktı. Aynı Belediye 100 kuruş maliyet kabul edilen emsal yiyecekler için ancak lüks sınıflarda 125 kuruş satış flatı kabul ediyordu. Belediyenin verdiği flatlar satış için sürp rüz teşkil etmiştiler. Çeşitli lokantlar ve emsal işveren sendikaları, Bakanlar hareketine geçirdikleri birçok maddeler için büyülenme kârli tarifeler elde edemiyorlardı. Belediye İktisat İşleri Müdürlüğü yadırganan bir cömertlik içinde Coca-Cola için satış flatı tesbit etmişti.

Olayın gerçek ligiç yanı bu değildi. Belediye İktisat İşleri yetkilileri, bu konuda minareye kılıf hazırlamışlardı. Olayın ibret verici yanı asıl bundan sonra başlamaktadır.

Sarıyer'de Kocataş suyu menbaını başında dış destekli yerli teşebbüs bu a'anda ilk fabrikayı kurmuştu. Gücünü ünlü milletlerarası tekellerden alarak Coca-Cola ve Pepsi-Cola'nın satışa çıkarılmasından sonra, dış destekli firma da şişelerini diğer firmalarınki kadar büyütmüş ve ticari rekabete başlamıştı.

Coca-Cola için özel tarife çıkaran Belediyeye müracaat eden Kocataş firması kendisi için de flat istemiştir. Belediye İktisat İşleri tarife komisyonu ve diğer yetkililer bu de-

parça olsun toplumun önünde gidiyor sanmanın rahatsızlığı duyuyor içinde... Hele bazıları daha baştan bu tedbirin adımı atmakla batmak üzere olan gemi'lerini kurtardıklarını düşünüyorlar. Peki, ya ortada bir tufan varsa?.. Gemi'lerin sığınabileceği hiç bir emlin İman, yaşayabilecek hiç bir sağlamlık iskele vokesa... Batacak mıyız orta yolda?

Tutulduğu koruncu kasırga gemiyi parçalamak ya da alabora etmek üzere... Kaptan bütün gücüyle gemiyi kurtarmaya çalışıyor. Fakat kısıp bir görüşle ve kasıtlı çizilip eline verilen rota, üç mil fleri, beş mil geriden başka hiç bir yönü içine almıyor. Kaptanın kulağındaki kulaklık ise çınlayıp duruyor: Sakın roayı sağa sola kırayım deme, seni mahvederim...

Şimdi soruyorum: Bu gemi ca-

ta yeni bir usul ve metotla satış flatı tesbit etmişler ve ne dense bu çalışmalarını da Coca-Cola'nın flat tesbitinde elde edilen hızla olmamıştır. Aynı Belediye, aynı birim değerler içindeki iki maddeye aynı satış flatı vermiştir. Riyaset makamının, 18/2/1965 gün İktisat İşlerinin 1002/1297 genelge ve 30 sayılı tamimleriyle Kocataş Kola için verilen flatlar aşağıda görüleceği gibi kabul edilmiştir. Bu iki tablonun da tekiki bir çok gerçekleri ortaya koymaktadır. Dış destekli Kocataş Kola'ya verilen satış flatlarından dış destekli oranda dula bayilerce satış için alınmaktadır. Bu bir ibret tablosudur:

3. sınıf tarifeyle tabii müesseseler ile sınıfa tabii olmayan bilyumum iş yerlerinde 55 kuruş

2. sınıf tarifeyle tabii müesseselerde (2. sınıf sinema ve vapur büfeleri dahil) 60 kuruş.

1. sınıf tarifeyle tabii müesseselerde (Lüks sınıf sinema ve vapur büfeleri dahil) 65 kuruş.

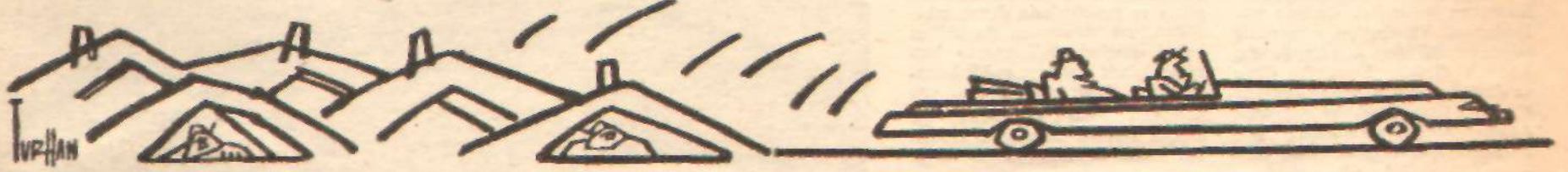
Bilyumum lüks sınıf tarifeyle tabii müesseselerde (Lüks sınıf sinema ve vapur büfeleri dahil) 70 kuruş.

Bilyumum ruhsath meydan büfelerinde (Hava, Kara, Deniz ve spor sahaları büfeleri dahil) 68 kuruş.

Atatürk ilkeleri ve yeni Anayasa karşısında bir Cumhuriyet gemisinin rotayı sağa (birakın aşırıyı) kırmakla kurtulacağını sanmak hataların en büyüğünü işlemek olur. İyi ama ya sol... Sol niye yasak? Atatürk ilke'lerine ruh veren ve yeni Anayasaya en açık ifadesiyle giren sol'un bir cumhuriyet gemisinde rotaya konmaması, gemiyi dışarıdan yöneten ve tayfaları düşünmeyen bir seyir personelinin karanlık emellerini gerçekleştirmekten başka bir amaçla düşünülmesi olmaz.

Biz batmak üzere olan bu geminin tayfalarıdır. Sağa dönmemiz asla mümkün olmayacağından kurtuluşu sol'da görüyoruz. Kimse delilik edip de dışarıdan, nağmesini kendi kişisel çıkarlarından alan bayatı şarkılar okumasın...

Erhan Ertanç

BEN NEREDEYİM...

..... EFENDİM NEREDE?..

BAKIŞ

SOYA EMPERYALİZMİ

Ordu'da yayınlanan Zaman Gazetesi, «Amerikalı dostlarımız, soyaya ikinci darbeyi vurmak üzere» başlığı altında şu haberi veriyor: «Dün T. Ziraat Md. Fehmi Özgeni makamında ziyaret eden Amerikalı Dr. Wheatey (Ekonomi Mühassısı) Soya Fabrikası ve soya istihsalı hakkında bilgi almış ve bu arada Amerikalıların Türkiye'ye ucuz fiyatla sattıkları soya yağı karşısında Türk soyasının yüksek maliyette istihsalinin ekonomik olmayacağı hususunda durmuş ve soya fabrikasının kâfi derecede soya kullanamayacağını ifade etmiştir.

T. Ziraat Md. Fehmi Özgen cevaben: (300 bin çiftçi ailesi civar vilâyetlerle birlikte yirmişer kilo soya istihsal etse, fabrikayı soyaya boğar. Biz bu konuyu dâvâ edindik ve mutlaka başaracağız) demiştir.

Bu suretle, Amerikalı dostlarımız, Türkiye'de soyayı öldürmek için ikinci hamlesini yapmış bulunuyor. Fakat muvaffak olamayacaklardır.»

Karadenizliler artık uyanmışlardır. Türkiye'de soya tarımını ve endüstrisini baltalamak isteyen Amerikalılar bundan sonra başarı sağlayamayacaklardır. Fakat kabul etmek gerek ki, şimdiye kadar bu yolda tam başarı elde etmişlerdir: Ordu'da bir soya fabrikası kurulmasına 1956 da başlanmış, ufak fabrika nihayet 1965 baharında işletmeye geçecek hâle gelmiştir. Fakat işleme yetecek miktarda soya yoktur. Başboş bırakılan soya tarımı gerilemiştir. Fabrikanın, çürük fındık, çay ve tütün tohumu v.s. işlemesi düşünülmektedir.

Şimdi düşününüz: Ordu'nun soyasının değerlendirmek amacıyla fabrika kuruyorsunuz. Ama fabrika kurarken, soya tarımının gerilemesine seyirci kalıyorsunuz! Amerikalı dostlar durumdan memnun: «Ne yapacaksınız soya yetiştirip de, size ucuz fiyatla soya satıyoruz» demektedirler. Ordu'da, en azından bir tahkikat konusu yapılması gereken affedilmez bir ihmal var.

AMERIKAN SOYA BİRLİĞİ

Amerika, bütün dünyaya soya yağı yedirmek amacıyla yıllardır büyük bir kampanyaya girişmiş

bulunuyor. Soya, proteini için yetiştirilen et kadar besleyici harika bir bitki. Soyadan bir alt ürün olarak yüzbinlerce ton yağ kalmaktadır. Amerika bu yağı dünyaya satma dâvasındadır. Bu maksatla geçimini soyadan sağlayanlar Amerikan Soya Birliği adlı dev bir teşkilât kurmuşlardır. Birliğin, dünyanın her köşesinde, bu arada Türkiye'de de bir temsilciliği vardır. Amerikan Soya Birliği Türkiye Temsilciliği. Teşekkülün amacı, «dünyanın birçok memleketlerinde Amerikan menşeli soya ve soya mahsullerine pazar hazırlamak» imiş. Amerikan hükümeti ile sıkı işbirliği halinde çalışan birlik, soya yağını, tarımsal artık maddeler listesine aldirmayı başarmıştır.

Amerikan Soya Birliğinin yayınlarını okuyorum: Birlik, dünya çapında bir soya imperatorluğu kurmak için seferber olmuş, Türkiye'de ayçiçeği üretimindeki gerilemeleri bile yakından izliyor ve bunu «Türkiye'ye daha fazla soya yağı satacağız» diye yayın organında müjdeliyor. Zeytinyağı üretiminde ki artış bir kara haber, düşüş bir bayram haberi olarak belirtiliyor. Birliğin Iowa'da yayımlanan dergisinde, bakanlarımızın boy boy resimleri var. Dergiden öğreniyoruz ki, Soya Birliğinin Türkiye temsilciliği sık sık seminerler düzenler, soya yağı ile pisirilmiş yemeklerle ziyafetler vermiş. «Kâr gayesi gütmeyen ticârî teşekkül» ilim adamlarımızı ve yüksek memurlarımızı dış ülkelerde inceleme gezilerine göndermiş.

Memleketimizde bu faaliyetler hayli başarılı olmuştur. İthal malı soya yağı, margarinin belli başlı ham maddesi haline gelmiştir. Evvelce margarin imalinde kullanılan yerli bitkilerin pabucu dama atılmıştır. Türkiye gibi bir tarım ülkesinde, tereyağ imalini gerileten margarinin ham maddesini bile dışarıdan getirtmek, her halde normal bir durum olmasa gerektir.

Soya, zeytinyağ yerine piyasaya da bol miktarda sürülmüştür. Demişti ki, «Türk parası karşılığı ucuz soya yağı alınız. İçeride soya kullanıp, zeytinyağını döviz karşılığı yüksek fiyata dışarıya satınız.» Bu, ilk bakışta câzip teklif,

uzun vâdede zeytinciliği vurma amacını gütmektedir. Nitekim, bütün zeytinyağı üreticisi ülkeler aynı teklifle karşı karşıya bulunmaktadırlar. Zeytinyağ ise esas itibarıyla Akdeniz ülkelerinde tüketilen bir maddedir. Bu ülkeler, soya yağı yeyip birbirlerine zeytinyağ ihracına kalkıştırlarsa anormal yılların dışında kim kime yağ satabilecektir? Anormal yıllarda da zeytinyağ ihtiyacı, Amerikan soyası ile giderileceğine göre, aslında bu ülkelerin zeytinyağ ihracı imkânı azalacaktır. Esasen soya satıcısı Amerika, ihracata sınır koymakta kusur etmemiştir. Demişti ki, «Dostum olmyan ülkelere pek az bir miktarın dışında satış yasak. Dost ülkelere satışlarınız da 17 bin tonu aşamaz. Aşarsa, soya yağına döviz ödersiniz.» Halbuki bu yıl elimizde bol miktarda zeytinyağ vardır. Ümit ihracattadır. Amerikan hükümeti ile anlaşma, «Soya yağını al, ama zeytinyağını ihraç etme» anlamına gelmektedir. Zeytinyağ stokları yığılınca, çaresiz soya yağı anlaşması feshedilmiştir. Böylece ortaya çıkmıştır ki, maksat Türk piyasasındaki zeytinyağını tahtından indirip soyayı oturtmak ve zeytinciliğimizin gelişmesini baltalamaktır. Amerikan Soya Birliğinin davetlisi olarak İspanya ve İtalya'yı gezdikten sonra, soya yağı ithali lehinde Amerikalıların bastıracağı raporları kaleme alan Ticaret Bakanlığı yetkilileri, bu son olaydan sonra uyanmış olsalar gerektir.

HARIKA BİTKİ

Soya yağına ihtiyacı olmyan Türkiye'nin, soya fasulyesine büyük ihtiyacı vardır. Bol proteinli soya, bir çins et demektir. Kötu beslenmemizin en büyük sebebi, protein noksanlığıdır. Soya, protein ihtiyacımızı karşılayacak harika bitkidir. Ne var ki, bize bol soya yağı veren Sam Amca, soya tanesini Türk parası karşılığında vermeye yanaşmamaktadır. Soyayı kendimizin yetiştirmesi şarttır. Tarım uzmanları, soyanın Orta Anadolu şartlarında dahi çok iyi yetişebileceğinin anlaşıldığını belirtmekte-

dir. Soya hakkında hayli inceleme yapan Ankara Ziraat Fakültesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. Kâmil İlisulu, «Soyanın Türkiye'de geleceği çok ümitli görünmektedir» sonucuna varmaktadır. Mesele, pancarda ve çayda olduğu gibi, soyanın da devletçe ele alınması ve üreticiyi eğiten ve koruyan bir soya endüstrisinin kurulmasıdır.

Tabii ki, böyle bir endüstrinin kurulması, Türkiye'yi Amerikanın soya pazarı haline getirmeye çalışan Soya Birliğinin huzurunu kaçırmaktadır. Yağ satıcılarının Türkiye temsilcisi, memleketimizde soya tarımının ekonomik olmayacağını ispatlamaya çalışmaktadır. Bugün talep yokluğu yüzünden çok düşük olan soya fiyatlarını ölçü alarak, üreticinin soyaya iltifat etmeyeceğini yağ seminerlerinde fütursuzca ileri sürmektedir. İlim adamlarımız da bu oyunlara âlet edilmektedir. Amerikan Soya Birliği Türkiye temsilciliği «Kültür yayınıdır» etiketini taşıyan bir broşüründe, soyanın geleceğini çok ümitli gördüğünü yağ kongresine sunduğu tebliğde belirten Doç. Dr. Kâmil İlisulu'nun ağzından şunları yazabilmektedir: «Soya ekimi, para getirmiyor. İşte misali, Karadeniz bölgesi. Buradan her yıl 5 bin ton soya istihsal edilir. Halbuki Ordu'da kurulan fabrika soya yağı imali için ham madde beklemekte. Tahmin ediyorum ki fabrika tahmin edilen işleyişi yapamayacaktır. Çünkü soya fasulyesi yetiştirmiyor köylü. Sebebi mi, basit. Çünkü müstahsili tatmin etmiyor soya.»

Doç. Dr. İlisulu, Karadeniz Soya Birliğinin kurulduğunu öğrenince, telaşla Ordu'ya giden A.I.D. uzmanı Dr. Wheatey gibi konuşmaktadır. Fakat bu sözler, yağ satıcılarının bir aldatmacasından ibrettir. Şeker fabrikalarının olmadığını ve devletin üreticiyi koruyan bir pancar politikasının bulunmadığını düşününüz, aynı sözleri pancar için de söyleyebilirdiniz.

Soya, şimdi devletin kendisine sahip çıkmasını bekliyor.

Doğan Avcioğlu

KIBRIS: Anglosaksonlar adım, adım plânlarını uyguluyorlar

Tahrande Dışişleri Bakanımız, Türkiye'nin mukavemetini yavaş yavaş kırarak Enosis'e doğru ağır adımlarla ilerleyen Anglosaksonların tutumlarını değiştirmek için bir defa daha caba gösterecek. Amerikan ve İngiliz dışişleri bakanlarına, Yunanistan üzerinde baskı yapmalarını söyleyecek. Pakistana birlikte Komünist Çin'e ve Endonezyaya yaklaşan bir Türkiye'nin, Orta Doğu ve Asyada Anglosaksonları ne kadar güç durumda bırakacağını lisanı münasipile anlatacak. Eyüp Han'ın nüfuzunda yararlanmaya çalışacak. Kıbrısta bir emrivaki karşısında, kuvvete başvuracağımızı anlatacak. Oyle görünür ki, Anglosaksonlar, kuvvete başvuramamızı tavsiye ettikten sonra her zaman olduğu gibi, ellerinden geleni yapacaklarını söyleyecekler. A. M. Makarios'a laf anlatamadıkları için ileri sürecekler. Atina, mutad üzere uzlaşıcı görünecek, sert davranışları Makarios'a bırakacaklardır.

Bu komedi birbuçuk yıldır oynanmakta ve Enosis günden güne yaklaşmaktadır. İngiliz Başbakanı Wilson'un «Kıbrıs anlaşmazlığının çözümü için iyi bir görüşme zemini» dediği Plaza Raporu, bu danışıklı dövüşün yeni bir örneğidir. Ekvatorlu politikacı ve hayvan yetiştiricinin, Ekvator'da herşey demek olan Sam Amcaya danışmadan, yetkililerini aşarak Enosis yolunu açan tavsiyelerle bulunacağına inanmak büyük saflık olur. Türk Hükümeti, arabulucuya, yetkililerinin içinde kalması gerektiğini en kesin dille söylemiştir. Buna rağmen kapitalist politikacı, bildiğini okuma cesareti bulmuştur. Bu cesareti de herhalde Makarios'tan almaktadır...

Arabulucu, yetkililerini aşmasının nedenlerini raporunda şöyle açıklamaktadır: «İlgili taraflardan bazıları, bana, daha sonraki sorumluluğumun, raporda kendi tekliflerimi ortaya koymak olduğunu telkin etmişlerdir. Onlara göre, tekliflerim, tarafların meşru gayelerine yaklaşmalarını sağlayacak olan hal sureti şartlarını öngörme

lidir. Fakat taraflardan bir diğeri, bu gibi tekliflerin, özellikle Birleşmiş Milletler damgasını ve manevi etkisini taşıyacağı için, beni arabulucudan çok hakem durumuna sokacağını ve binnetice görev ve yetkilerimin dışına çıkacağını ileri sürmüştür. Bu iddiayı kabul ettiğimi söyleyemem.» Yetkilileri içinde kalmayı reddeden arabulucu, 1960 anlaşmalarını yok saymakta, Türk cemaatine bir azınlık statüsü tanımakta, Enosis ten ancak kendi arzusuyla vazgeçilecek bağımsız bir Kıbrıs kurulmasını tavsiye etmektedir. Adada kalmayı istemiyen Türk'lere bir tazminat verilecektir. Arabulucuya göre, asıl ilgililer, Adadaki iki cemaattir, anlaşma onların müzakereleriyle gerçekleştirilebilecektir.

Arabulucunun Enosis hakkındaki görüşü şudur: «Kıbrıs Cumhuriyeti, egemen ve bağımsız bir devlettir... Güvenlik Konseyinin 4 Mart 1964 tarihli kararı da açıkça egemen Kıbrıs Cumhuriyetine atıfta bulunur... Kıbrıs Hükümeti, devletin güvenliğini ve bölge barışının devamını sağlayabilmek gibi yüksek menfaatler uğruna, bağımsızlığı koruma kararını alabilir. Kıbrıs Hükümeti böyle bir karar aldığı takdirde, Yunan hükümetinin de bu karara hürmet edeceğine inanıyorum. Fakat egemen Kıbrıs Hükümetinin, böyle bir karar alıp almamakta serbest olduğunu belirtmeliyim.» Demek ki Makarios Hükümeti Enosis'e gidip gitmemekte serbest olacaktır. Arabulucunun ümidi Makarios'un böyle bir karar almaktan vazgeçmesidir!

Enosis yolunu açık tutan arabulucu, Federasyon tezinize kesinlikle karşı çıkmaktadır. Raporda belirtildiğine göre, Türkiye iki federasyon teklifiyle ortaya çıkmıştır. Adada cemaatlerin coğrafi ayrımını öngören bir federal devlet kurulacaktır. Hudut hattı Kuzey Batı sahilindeki Yalpa köyünden başlayarak merkezden Lefkoşe şehrine geçecek ve Doğuda Magosaya kadar uzanacaktır. Hattın kuzeyi, Türklerin olacaktır. Bu

Kıbrıs Türk mücahidler mevzilerinde bekliyorlar

bölge Kıbrıs topraklarının yüzde 38'ini teşkil etmektedir. 10 bin Rum ailesine karşılık, hemen aynı sayıda Türk ailesi mübadele edilecektir.

Her iki ayrı cemaat bölgesi, federal meselelerin dışında kalan bütün işlerde, muhtar idare haklarına sahip olacaklardır. Her bölge, duruma göre, Yunanistan veya Türkiye ile doğrudan doğruya kültürel ve ekonomik ilişkiler kurabilecektir. Dış politika, savunma ve çeşitli ticari hizmetler federal makamlara ait olacaktır. Federal yaşama organı, Türklerin yüzde 30 oranında katıldığı Temsilciler Meclisiyle, eşit temsil edildiği Senatodan kuruludur. Bakanlar Kurulu ve kamu hizmetleri için yüzde 30-70 oranı uygulanacaktır. Ordu, gümruk polisi, trafik ve turizm meselelerinde oran yüzde 40-60 olacaktır.

Federal Cumhuriyetin başka bir devletle birleşmesi, milli ve milletlerarası taahhütlerle yasaklanacak. İttifak ve Garanti anlaşmasının hükümleri Anayasadan ayrılmaz parçası olacaktır.

Türk hükümeti müzakerelerin daha sonraki safhalarında, yüzde 20 oranında toprakla yetinmeyi kabul etmiştir. Halkın nakli meselesi de 5-10 yıl içinde yavaş yavaş gerçekleştirilecektir.

Ne var ki arabulucu, federasyona kesinlikle karşıdır. Arabulucu, bu bakımdan şu itirazları ileri sürmektedir: «Milletlerarası İnsan Hakları Beyannamesi de dahil olmak üzere, çağımızın pek çok aydınlatıcı prensiplerine aykırı olarak bu teklif, her iki taraftan binlerce insanı mecburi bir ahall mübadelesine zorlamaktadır. O-bür yandan bahis konusu allelerin büyük bir kısmına, arzularına, ihtiyaçlarına ve alışkanlıklarına uygun toprak ve meslek edinmelerine imkân vermiyeceğinden onların ciddi güçlüklerle maruz kalmalarına sebep olacak ve aynı zamanda iktisadi ve sosyal düzensizliğe yol açacaktır. Durumun bu şekli alması, ebedi değilse bile, devamlı bir memnuniyetsizlik ve rahatsızlık yaratacaktır.

Bundan başka teklif edilen federal eyaletler, kendi kendine yeterli olmayan ve bütünlük arzeden Magosa Lefkoşe gibi şehirlerde bile sun'at hatlarla birbirlerinden ayrılacaklardır. Bu çeşit bir ayrımın neticede devamlı olarak idari güçlüklerle ve birbirine güvenmeyen iki cemaat arasında sürüşmelere yol açması beklenebilir. Gerçekten, her iki cemaatin federal bir hükümet sistemi altın

da coğrafi bakımdan ayrılması lehindeki mülâhazalar, bu sistemin mutlaka taksime yol açmaya çağrı, mahalli anlaşmazlıkların iki anavatan memleketini çatışmaya sürüklemeyeceği ve iki ateşli halin milletlerarası barış ve güvenliği tehlikeye sokacak şekilde Türkiye ve Yunanistan arasında her türlü gerginlik doğurmaya elverişli yeni bir hudut tesis etme tehlikesi yaratmayacağı hususunda beni ikna edememiştir.»

TEK UMİT

Federasyon tezinin ikna edilemeyen arabulucu, herşeyden önce Kıbrıstaki üslerini düşünen Anglosaksonlar gibi, Enosis yolunu açmıştır. Şimdi, arabulucuyu reddetmiş bulunuyoruz. Fakat kabul etmek gerekir ki, arabulucunun raporu, milletlerarası plânda tezimiz hayli zayıftır. Ni-hayet unutmamak gerekir ki, Anglosaksonların nabzına şerbet veren Güney Amerikalı kapitalist politikacı, Birleşmiş Milletlerin arabulucusudur. Ve Genel Sekreter U.Thant'ın temsilcisidir. Bu sebeple rapor, esasen zayıf olan durumumuzu hayli sarsacaktır. Burgiba'nın bile tam desteğini sağlayamadığımız ortadadır. Milletlerarası plândaki havayı değiştirmek için cesur ve ileri adımlar atmamız gereklidir; Bağlantısız ülkelerle münasebetlerimizi en kısa zamanda düzeltmek için, Komünist Çin'i derhal tanımalı, Arap ülkeleriyle bütün anlaşmazlıkları gidermeli ve Hoziranda Ceza-yirde toplanacak olan Asya - Afrika konferansında, Üçüncü Dünyanın desteğini sağlamalıyız.

NATO ve CENTO üyesi olmamız ve 1960 anlaşmalarına sadakatımız bizi Kıbrıstaki Anglosakson üslerine karşı kesin cephe almak hususunda engellemelidir. Diğer taraftan Gromyko'nun Ankara ziyaretinde, hükümet değişikliği ile duraklayan Sovyet - Türk münasebetleri geliştirilmeli ve Sovyetler açıkça federasyon tezinin ikna edilmelidir. Sovyetler, es ki hükümetçe sağlanan başarıya, rağmen, Makarios ve Türkiye arasında hâla mütereddittir. Bu tereddütler, Türkiye'nin kişilik sahibi, bağımsız bir dış politika yürütecek güç ve aziminde olduğu hususunda karşı tarafı ikna ederek yenilebilir. Ancak bunlar başarılabilir ve Asya ve Afrikanın desteğinin tamamen Türkiye'nin arkasında olduğu gösterilebilirse, Anglosaksonlar Enosis inatlarından vazgeçmek zorunda kalacaklardır. Ne var ki bu geniş görüş ve cesareten yoksun gözükme-

teyiz. Hâlâ ve hâlâ «ufak öfkeler, ufak tehditler» ile Anglosaksonların insafa geleceğini ümit etmek teyiz. Yunanistan, Lozan anlaşmasını değiştirme tehdidi ile bize getirebileceğimizi sanmaktayız.

Bu metotlar, şimdiye kadar en ufak bir başarı sağlamadı. Onlar ise, Plaza Raporu gibi tertiplerle, Türkiye'yi tedrici bir bezginliğe sürüklemeye çalışmaktadırlar. Um-maktadırlar ki, ümitsizlik ve çaresizlik Kıbrıs Cemaatini kaderlerine rıza göstermeye sevkedecektir. Adadaki çözümler, Türkiye yi de 1960 anlaşmalarında ısrardan vazgeçirerek, Enosisi kabule itecektir. Bu kaçınılmaz gidiş, ancak Türkiye'nin Atatürk devri dış politikasına dönüşmesiyle çözülebilir.

siyasi notlar

Radyo meselesi

Dünya kadar CHP iktidardaydı ve radyonun taraf tutması diye bir mesele yoktu. CHP düştü, dörtler iktidara geldi. Radyo mu halefeti tutuyor diye dehşetli bir kavga başladı. Muhalefetteyken radyodan şikâyet etmeyenler, iktidara geçince radyoya ateş püskürmeye başladılar! Hele iktidarın Bölükbaşı kanadı ateş püskürmekte en ağır suçlamalara kadar gitti. Bölükbaşıya göre, radyo komünist propagandası yapıyordu, milli güvenliği bozuyordu, dış politikamıza aykırı davranışlarda bulunuyordu! Yönetim Kurulunda kızallar vardı!

Bu ağır suçlamalar üzerine CHP sözcüsü Feyzioğlu, haklı olarak niye hükümet bu durumda kanunî yetkililerini kullanmıyor, sorusunu sordu. Asıl böyle ağır bir durumda vazifesini yapmayan hükümet hakkında soruşturma açılmak gerektiği.

Arabulucu Galo Plaza Amerikaya yarandı...

OSMAN BÖLÜKBAŞI
TRT humması.

Fezioğlunun bu ikazı ve böyle bir tahkikatın Anayasaya aykırılığı hakkındaki görüşleri etkili oldu ve Millet Meclisi, konunun Anayasa Komisyonunca gözden geçirilmesini uygun bularak görüşmelere ara verdi.

İşin başka komik tarafı da, hâlî kümeye karşı «hali isyanda» olmakla suçlandırılan radyonun, Bölükbaşının «şu sözüm yayınlanmadı, şu sözüm değiştirildi» gibi iddialarını kuzu kuzu yayınlamasıdır. Bu durum dahi, bir bardak suda fırtına yaratıldığına delildir.

Radyonun, bir takım lüzumsuz çıkışları, gereksiz kendinden bahsetmeleri ve basın kasıtlı istibahını verebilecek davranışları olmasın. Fakat iktidar arzusunu, den kurtarıcı «değirmene bücüm»lerle şimdiden kendilerini haklı duruma koymuşlardır. Usta CHP, kendini muhalefette saçıan bu iktidar arşlanlarının gafflarından en iyi şekilde yararlanmaktadır. Dördü koalisyon ise, keskin keler yüzünden bir buhran geçirmektedir.

Prof. TURHAN FEZIOĞLU
«Sorumluluk Hükümetidir».

MİLLET

Türkiyenin manzarası

Geride bıraktığımız hafta Ankara, bir cadı kazanı manzarası göstermekteydi. Milletvekilli ödeneklerini protesto için para toplanan geçişler hakkında savcılık takibata geçiyordu. Sosyalist Türkiye kitabını yazan Hâkim Ali Fak Cihan açığa çıkarılıyordu. Hâkim, fikir suçundan dolayı yaralanacaktı. Bölükbaşı ve Atav, radyoyu komünistlikle suçluyorlardı. Bölükbaşı, «Radyo Zongu-

İrfan Baran
Liste nerede?

lan Adalet Bakanı bir «Komünistler listesi» yayınlıyarak, sosyalistlerin işini kolaylaştırmaktan kaçındı. Sosyalistler, komünistliklerini gizleyip sosyalist geçinen kızları nasıl teşhis edeceklerdi? Yoksa önüne gelenin komünistlik iftiralarıyla suçlanmasından sıkışık yetçiler sosyalistler de, Mc Carthyçiğe başlanıp arkadaşlarını mı lekeleyeceklerdi? Bir Adalet Bakanı bütün bunları ciddi ciddi söylüyordu. AP, Temsilciler Meclisi, «Zararlı cereyanların inkışafına mani olacak tedbirlerin keskinlik ve ciddiyetle alınmasını gerekli gördüğünü» belirten bir bildiri yayınlıyor ve «Özel teşebbüs ve yatırımların endişe ve tereddütlerden kurtarıcı istikamette titizlik gösterilmesini» zorunlu bulduğunu açıklıyordu. Ertesi gün Bakanlar, Millî Emniyet yetkilileriyle, önümüzdeki günlerde de devam edecek bir toplantı düzenliyorlardı. Toplantıdan çıkan Başbakan Yardımcısı Süleyman Demirel, «Şarık akımların toplumsal yapımızı sarsacak durumda bulunup bulunmadığı» sorusuna, «Söl akım için evet» diyor, sağ akım için ise, «dikkatle ele alınmalı» demekle yetiniyor. Aynı Demirel, «Petrol, maden ve dış ticaretin devletleştirilmesi konularında «Bunlar sübjektif görüşler» cevabını veriyordu. Gazetelerde Millî Emniyet şeflerinin Hükümete bazı dosyalar vererek TİP ile ilişkisi olduğunu ileri sürdükleri bazı sendikalar ile öğrenci kuruluşlarının kapatılmasını istediklerine dair haberler çıkıyordu!..

Bir kısım basının hâlî de yöneticilerin durumundan farkıydı: Zafer Gazetesi, Türkiye Maden İşçileri Sendikaları Federasyonunun «Fener, çekiç ve tokmak» şeklindeki amblemini, «Bu nedir? Emniyetin dikkatini çekiyoruz» diye yayınlıyor ve maden işçilerinin sert protestosuna uğruyordu. Son Havadis «Zonguldakta işçilere dağıtılan beyannameler» diye, bir mektubu yayınlıyordu. Sözde beyannameyi işçilere ulaştırıyordu. Zonguldak Savcısı Sebati Yakın ise, Son Havadis'in onbinlerce basarak yaydığı beyanname için «Bu güne kadar yapılan bütün aramalara rağmen, Havzada böyle bir beyannamenin dağıtıldığına dair en ufak bir ip ucu ele geçirilememiştir. Ben bu beyannamenin gazeteye tek olarak gönderildiği ve böylece gazete vasıtasıyla rahatlıkla yapılmış olduğu kanaatinde-

ÇETİN

ALTAN

DERUNİ SEVGİ

Başbakan Suat Hayri Ürgüplü:

— Her işçi nasırlı elleri saygı ile sıkılacak kardeşlerdir, diyor.

Canım efendim, bu da nereden çıktı şimdi... Boğaz sıkılmak, ezn sıkılmak, palavra sıkılmak dururken, kim kalkar da nasırlı işçi eli sıkar Allah aşkına?..

Uygunu

İddialara göre, milletvekilleri rınla aykırılıklarını artırmaları Anayasaya aykırıydı.

Kızlara bakmayın ama, şu Anayasayı o kadar hecelediğimiz halde yüzünden okumayı bir türlü söktüremedik. Gelir isterseniz bir de terafinden deneyelim:

A
Aşa
Ya
Asaya
Na...

Büyük fark

Şu yazıların çıktığı küçücük, cefakâş gazetelere bakın; bir de Babülünin çarşaf çarşaf milliyonlar getiren renkli ceridelerine...

Birinci basın, Anadolu'dur... Ya İkinci, yani Babülün basını?

— Çok özür dileyerek söylüyorum.

Onlarda, sadece baldır, bacak ve herzelelik doludur.

Karşılıklı

Bundan böyle, memurlar haftada yalnız beş gün çalışacaklarım.

Gazeteler böyle yazıyorlar. Ben şahsen pek sevmem bu çalışmak sözcüğünü. Ters çağrışımlar getirir insanın aklına. Hani bir mühareket tarzı var dır Türkçede: baktı bakıştık, sevdi sevdim seviştik gibi. Çalışmak da onlara benziyor: çalıştı, çalıştık falan; anlıyorsunuz ya...

İğne batmış gibi

Kızıl Çin bizim Kızıl'ya yardım etmiş...

Şimdi aklı evvel polislerimiz bir düşüncedir almıştır.

Kızıl Çin, Kızıl ay... Kız... Demek kızından kızla...

Ve bir de bakarsınız Kızıl'ın kızını tevkiye giderler...

Sonunda da memleketi kurtaralım derken, her zaman olduğu gibi yine bir tek hece kalır elimizde:

— Ay...

Bilmece

— Morrison nedir?
— Bir İngiliz adıdır.
— Hayır.
— Bir Amerikan adıdır.
— Hayır.
— Bir Amerikan firmasının adıdır.

— Hayır.
— E peki nedir?
— Süleyman efendi adında bir zatın, üstüne gelenlere karşı Arnavut şivesiyle ettiği yemindir.

— «Mori so... Mori son... Mori son...»

Bittecrübe Sâbit

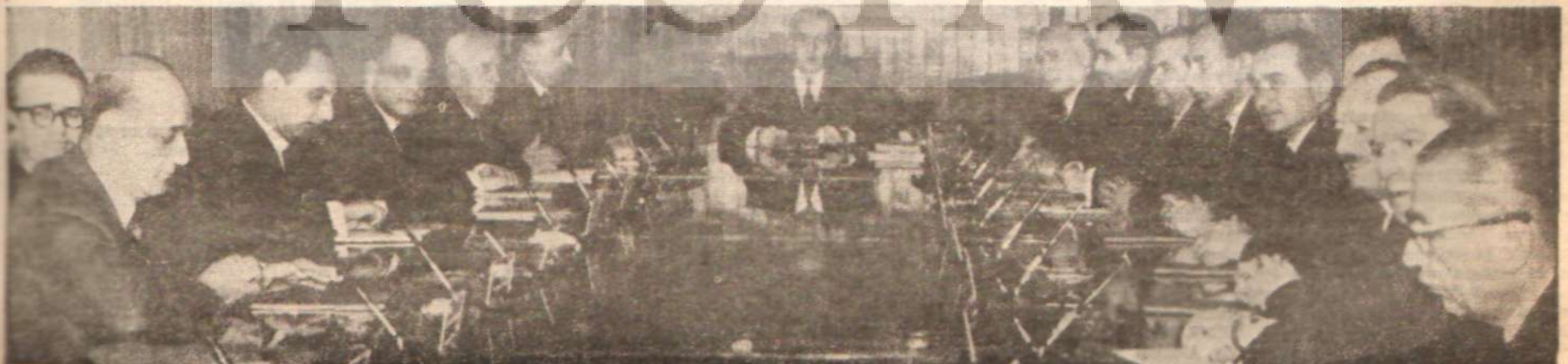
Dünya basını birbirine giriyor; Amerikalıların Vietnamda kullandıkları gazlar, zehirli mi, göz yapıcı mı, yoksa kusturucu mu?

Neticede neye karar verecekler bilinmiyor.

Bildiğimiz Amerikalıların bir raz tuhaf adamlar oldukları...

Nereye gitseler sonunda mutlaka gittikleri yerlerdeki insanların ya gözünü yaşatacak bir şey yapıyorlar, ya da midesini bulandıracak...

Bu tükraların yayım hakkı Türk Haberler Ajansı'na aittir. Hiç bir suretle itibas edilemez.

siyasi notlar

Bütçe

Yeni Bütçe, eskisinden farklı değil. Tek değişiklik, yeni Maliye Bakanının, muhalefette iken, «Giderlerde tasarruf yapacağız» demesine rağmen, giderleri 236 milyon lira arttırmış olması. Seçim yılında, köy ve içme suları, örtülü ödenek giderleri v.s... bir miktar artırılmış. Ne var ki Maliye Bakanı, «281 milyon lira tasarruf yaptık» diye ortaya çıkmaktadır. Tasarruf denen sadece bir muhasabe oyunudur. Eski bütçede gider ve gelir kalemlerinde yer alan muhtemel dış borç teciliyle ilgili kalem bütçeden çıkarılmış.

Kalkınma Planında da bir değişiklik düşünülmüştüğü anlaşılıyor. Düşünülen değişiklikler, İktisadi Planlama Dairesi Başkanı Dr. Baran Tunçer'in Bütçe Komisyonunda açıkladığına göre, sonradan toplanan yeni bilgilere dayanarak yapılacak esasla ilgili olmayan düzeltmelerdir.

CHP, 14 hafta, ısrarla yeni bütçenin eski bütçe planını eski plan olduğunu yeni ekibe kabul ettirme çabasındadır. Ferit Melen, hazırladığı bu yönde yapıyor. C.H.P. milletvekilleri ve bağımsızlar da iktidarı reformlar konusunda zorlamakta Kemal Okyay (Kars-CHP) önce kadastro diyen Devlet Bakanına, «Kadastro arkadan gelir. Derhal toprak reformu» cevabını verdi. Sami Küçük petrolün millileştirilmesini ve petrol satış fiyatlarının indirilmesini istedi. Orhan Apaydan, «Türkiyede, fikir hürriyeti ya vardır, ya yoktur. Bu meseleyi çözmeyin zamanı gelmiştir. Sosyalizmin savunulmadığı rejimin adı faşizmdir» dedi. Rüşti Özal (Konya-CHP) «Biz sosyalizmi ve devletçiliği komünizmin karşısında en büyük silah addediyoruz» diyerek bu görüşe katıldı. Sami Küçük ve Hüsamettin Atabeyli (A.P.) nin hazırladığı Millî Savunma Bütçe Raporunda Kore Birliğini zin geri çağırılması ve bir kısım birliklerin NATO'dan çekilmesi istendi. Bütün bunlar yeni tip bir muhalefetin belirtileridir.

Enerji Bakanı ve Madenler

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Mehmet Turgut, geçen hafta, Ely tasarısı üzerindeki çalışmaların 15 Nisanda bitireceğini açıkladıktan sonra, madenlerinin geleceği hakkında tehlikeli bir beyanattı. Bakanın sözleri şudur: «Bu tasarı karma ekonomik presürüne uygun bir mahiyet alarak yerli ve yabancı özel teşebbüsün maden alanına gelebilmesini» sağlayacaktır.

«Memleket kalkınmasında özel teşebbüsün, yerli yabancı ayırt etmeden çok büyük rol oynayacağına inanmaktayım.»

Halbuki memleket yararına bir maden politikasının ilk şartı, yerli-yabancı ayırımı yapmaktır. Cıva, bor gibi madenleri yabancı sermayeye peşkes çekmek, yerli teşebbüsün başarıyla çalıştığı bir alanda, en azından döviz kaybına sebebiyet vermektedir. 1 milyon ton boraksı, yerli teşebbüs ihraç ederse sağlayacağımız döviz 27 milyon dolardır. Yabancı teşebbüs ederse, kâr transferi dolayısıyla ancak 14 milyon dolardır. Kaldı ki yabancı monopol, ekseriya işletmek için değil, işletilmesini önlemek için maden alanlarını kapatma hevesindedirler.

Yeni bakana, bu konuda, Yeni Gazetede yazılanmış, Enerji ve

Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından hazırlanmış raporu okumayı tavsiye ederiz. Kendi Bakanlığının raporunda şöyle denilmektedir: «Bugün dünya bor tuzu ticareti fillen İngilizlerin monopolü altında bulunmaktadır. Dünyanın en büyük bor tuzu rezervi Güney Amerikadadır. Türkiye ikinci durumdadır. Ancak Kaliforniyadaki bor tuzu yatakları, rezerv durumu bakımından üçüncü derecede olmakla beraber, dünya istihsalinin yüzde 90'ına yakınına vermektedir.»

İngiliz monopolü, uzun müddet Türkiye bor tuzlarını işletmiş ve 10 yıl önce Türkiye rezervlerinin tükendiğini ileri sürerek, işlerini asfiye durumuna yönlendirmiştir. Ancak Türk madencileri ve müteşebbisleri pek kısa bir zaman içinde Türkiye bor rezervleri bakımından dünya ikinciliğine yükselten bir çalışma yaparak bor cevheri ihracatını yılda 120 bin ton raddesine ulaştırmışlar ve yılda 400 bin tonluk bir istihsal kapasitesi tesis etmişlerdir... İktisadi şaşmaz kanunlarının teşirlerini göstermeye başlaması üzerine, İngiliz monopolü mücadelesini daha müessir yollarla yürütmek için Türkiye'ye avdet zaruretini duymuş ve kısa bir ayırdıktan sonra Yabancı Sermaye Kanunundan istifade yoluyla memleketi tekrar faaliyete başlatmıştır. Bugün firma, en geniş çapta ve çok kesif bir faaliyetle, Türkiye bor rezervlerini eline geçirme çabası içindedir.

Bu konuda, Ticaret, Sanayi, Enerji ve Tabii Kaynaklar ile Maliye Bakanlıkları, Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği ve Etibank temsilcilerinin müsterek çalışmaları ile hazırlanmış müteaddit rapor mevcuttur.

Dünya bor cevherleri ve istihsal ve istihlak kollarında mevcut olan bilgiler tam değildir. Çünkü İngiliz monopolü, bunları ya hiç vermemekte veya maksadına uygun rakamları yaymaktadır. Muhakkak olan bir şey varsa, her yıl bor mamülleri istihlakının yüzde 10 raddesinde arttığı ve dünya istihlakının takriben 2 milyon ton seviyesini aştığıdır...

İktisat kanunlarının Türkiye'ye ehine tezahür eden etkilerinin en verimli şekilde kullanılmak için bor rezervlerinin tek firma veya şahıs elinde toplanmasına imkân vermemek, bor tuzları işletme ruhsatı veya intiyazlarını, mutlaka yarı veya tam mamül iş ühsal ve ihracı şartına bağlayarak rafinaj tesislerini kurma mükellefiyeti ile vermek, müstahsil ler arasında rekabet şartlarının dengeli olarak teessüs edebilmesi için Yabancı Sermaye Kanununa sağladığı avantajları yabancılar vermemek veya Türk müstahsillerle de ayrı hakları tanıyan kat'i bir zaruretlerdir.

Görülmektedir ki, bugünkü şartlar içinde dahi, yabancı sermaye kanununun sağladığı avantajları yabancılar vermemek, gereklidir. Kaldı ki yerli özel teşebbüs bile, madenlerde yabancılar üst hak tanımamasını aleyhindedir. Enerji Bakanı, «yerli yabancı ayırt etmeyeceğiz» diyerek, kraldan fazla kralcı olma durumunda değildir. Petrol Kanunu «yerli-yabancı ayırt etmeyeceğiz» gerekçesiyle çıkarılmıştır. Aynı gerekçeyle bir Maden Kanunu, petrolden sonra madenlerimizin de kaptırılmasına yol açacaktır.

CKMP ve Türkiye

Öndörtlerden Türkiye ve bazı arkadaşlarının CKMP'ye girmesi, olumlu ve olumsuz söylentilere yol açtı. AP, İller, partilerine almaya yanaşmadıkları Türkiye'nin CKMP'ye girmesinden, herhalde bir miktar AP oyu götürür endişesiyle memnun olmadılar. ÇİP organı Ulus, «Kıbrıs'a gitme, gitmedin» tarzında anlamsız bir tartışma açarak Emekli Albayın politika sahnesine açıkça çıkmasından hoşnutsuzluk duyduğunu belli etti. Bazı çevreler, eski bir ihtilâlcinin muhafazakâr tanınan bir partiye girmesini yadırgadılar. Söylendiğine göre, CKMP, nice bazı ileri gelenleri de Albayın partiye alınmasından şikâyetçilerdir. Aslında Türkiye'nin şu veya bu partiye gir

mesi, ya da girmemesi üzerinde durulacak mesele olmamak gerekir. Önemli olan 27 Mayıs'tan beri bir fikri temsil ettiği ileri süren eski ihtilâlcinin fikirlerini açık seçik ortaya koyarak politika sahnesine atıp atılmamasıdır. Nitekim Türkiye'de CKMP'ye giriş konuşmasında, politikacıların kısır çekimlerinden şikâyet ederek «Gerçeklere cesaretle parmak basmak, dertleri isabetle ortaya koymak, köklü tedbirlerle çağdaş uygarlık düzeyine giden yolu açmaya ve aşmaya çalışmak» gerektiği kanısında olduğunu belirtmiştir. Ne var ki, Türkiye'de giriş konuşmasında gerçekleri cesaretle ortaya koymaktan kaçınmıştır. Konuşmada en açık sayılabilecek ifade, «petrol ve benzeri zenginliklerin başkalarıyla pazarlık konusu yapılmıyacağıdır». Diğer sözler, «millî eğitim milliyetçi niteliğe kavuşturulacaktır. Köylü ve işçiyi refaha kavuşturacağız. Emelî yurt içinde değerlendireceğiz. Atom ve uzay çağında hızla gideceğiz» gibi her politikacının rahatlıkla söyleyebile-

Alpaslan Türkeş
«Gerçekler söylenmeli...»

ceği genel ifadelerdir. Halbuki bugün Türkiye'nin muhtaç olduğu hangi partiye mensup bulursa bulursa, fikirlerini açıkça ve cesaretle söyleyen yeni tip politikacılar.

Söylenir ki, partinin büyük kongresinde, partinin adı Köylü ve İşçi Partisi olacak ve Genel Başkanlığa Türkeş getirilecektir.

İsim değişikliğinin gerçekten bir anlam taşıyabilmesi için, işçi ve köylü yararına bir kalkınmanın esasları şimdiden ve bütün açıklığı ile partiye konulmalıdır.

Amerikalı Temsilci etendilerimiz

Cumhuriyetin Washington muhabiri Temsilciler Meclisi Dış Münasebetler Komitesinde, Amerikan Dış Yardım Programının Türkiye ile ilgili faslı görüşülürken yapılan tartışmaları yayınladı. Dolar kesesini elinde tutan temsilciler, Türkiye'nin azıcık bağımsız politika gütmemesini kastederek «Türkiye'nin ulusal davranışına varamazlık, ya da kesifirdi Türkiye'ye varamazlık kurtarmak için, Orta Doğu'da hükümet darbelerinden önce yaptıkları gezilerle ve 20 Mayıs 1962'de Talat Aydemir'i Paris çaddesindeki bir evde zihlice ziyaretiyle ünlü Dışişleri Bakan Yardımcısı Phillips Talbot, Türkiye'nin eskisi gibi uslu olduğu hususunda temsilcilere teminat verdi. Temsilci Clement Zablocki, Türk liderlerinin Sovyetler le flörtlemeye başladığını belirten bir gazete haberine değinerek, «Türkiye Pakistan Rusya ve Kızıl Çinle kurduğuna benzer ilişkiler kurmak yolunda mıdır?» sorusunu soruyordu. Temsilci Peter Freilnhuyechin Türkiye'nin dış politikasında esaslı bir değişiklik yapması ihtimalini kendisini endişelendirdiğini açıklıyordu. Talbot, bunlara karşı şu cevabı verdi: «Yaptığımız incelemelerden edidğimiz intiba, Türkiye'nin Sovyetlerle ilişkilerinin

geçekten çok hudutlu olduğu merkezindedir. Komünist rejimden evvel ve sonra, Türkler asırlar boyunca Rus tecavüzlerine ve tecavüz teşebbüslerine karşı olmuşlardır. Bu Türklerin zihinlerinde ve kalplerinde yer etmiştir.» Bu zihniyetle değil midir ki, Amerikan hükümeti, fütursuzca Enosis teziyle ortaya çıkmış ve çıkartma yaparsanız, Sovyetler Birliğine karşı sizi korumayız diye tehditler savurabilmiştir. Dış İşleri Bakanı Hasa'ın Işık'ın CEN-TO toplantısına hareketinden önce kapalı şekilde açıkladığı üzere, Amerika hâlâ Enosisçidir.

Türkiye, kör bir sadakat karşılığı verilen bir kaç dolara muhtaç olmaktan kendini bir an önce kurtarmalıdır.

Gençlik Tesekkülleri

Millî Türk Talebe Birliği ve İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği gibi önemli gençlik teşekküllerinde vuku bulan olaylar, Türkiye'nin geleceğinin teminatını gençlikte görenleri üzdü. Siyasal partilerin, özellikle iktidar partilerinin, gençlik teşekküllerini ele geçirmekten içti, gizli ve açık ödeneklerden paralar dağıttıkları, çeşitli siyasal baskılara giriştikleri ve iktidarın nabzına göre şerbet veren idarecilerinin bu oyunları kolaylaştırdıkları bilinen şeylerdir. Bunları, memleketimizde hiç değilse daha bir süre olağan karşılamak gerekir.

Önemli olan, 63 üst öğrenci teşekkülleriyle taban arasındaki bağların zayıflığıdır. Öyle görünüyor ki 63 üst öğrenci teşekkülleri de, Türkiye'deki derneklerin çoğunda rastlanan baş ve gövde arasındaki irtibatsızlık hastalığından kurtulamamaktadır; öğrenci çoğunluğu ve fakülte dernekleri, birlik ve federasyon seçimleriyle fazla ilgilenmemekte, öğrenci çevrelerinden uzak şehirlerde yapılan seçimler, dar bir çevrenin içinde cereyan etmektedir. Bunun sonucu gençliğin büyük çoğunluğu, üst kademe cereyan eden olaylara seyirci kalmaktadır. 27 Mayıs'ta bir bir demokrasi imtihanı vermiş olan Üniversite gençliği, öğrenci teşekkülleri içinde de demokrasiyi egnis şekilde işleterek, tepe ve taban arasında karşılıklı güven ve dayanışmayı kurarak, herkese demokrasi örneği verme durumundadırlar.

Komünist tahriki..

İşçinin hakkını arayan sendika liderini komünist tahrikçiliği yapmakla suçlayan patron milletvekili Sak'ın iddiaları hakkında Zeytinburnu Sorgu Hakimliği şu kararı verdi:

«Maznun Rıza Kuas'ın 20.4.1963 günü, mağdurun Topkapı Maltepe caddesi 10 numaradaki fabrikasına giderek, işçilerin durumu nu tahkik ettiği sırada, müsteki nin ikazına rağmen; (Bizim her şeyi müdahale etmek hakkımızdır) işçileri patronların zulminden kurtaracağız! Sizler Milletve-

kili olacaksınız! Hâlâ grev kanununu çıkartmadınız! Bu kanunun çıkması geç kaldıkça, siz patronlar bunun neticesine katlanın!) demesi üzerine, mağdur Saki Zorlunun; (Bu tarz hareketiniz memleketi komünizme götürür) demesine karşılık, Rıza Kuas'ın; (Ne sanıyorsunuz! Bizler bir gün idareyi ele alacağız!) diye mukabele etmek suretiyle komünizm propagandası yaptığı iddia edilmiştir.

Maznun Rıza Kuas, mevzu bahis sözleri, Grev ve Lokavt Kanununun hazırlanması sırasında ve mağdur Saki Zorluya ait fabrikasının yazıhanesinde, işçi haklarının korunması ve teminat altına alınması için ve mağdurun millet vekili bir işveren sıfatıyla işçi haklarını teminat altına alacak Grev ve Lokavt Kanunlarının bir an evvel çıkarmasından dolayı üzüntüsünü izharı ve işverenler karşısında işçi haklarını korumak hususundaki görüşlerini izahatın ileri gitmediği anlaşılıyor ve maznunun sarf ettiği sözlerin sarf yer itibarı ile de komünizm propagandası yapıldığından dolayı aleyhine soruşturmanın açılması gerektirir delil ve sadakat elde edilmemiş bulunduğundan, maznun Rıza Kuas'ın komünizm propagandası yapmak suçundan hakkındaki mahkemenin CMUK 197 nci maddesine tevfi kanununa 25.2.1965 tarihinde karar verildi.»

Yabancı Profesörler «Babeuf Olayını» Protesto ettiler

Fransız Büvük Devrim uzmanı yabancı profesörler «Babeuf Olayı» ile ilgili bir bildiri yayınlamışlardır. Fransanın ünlü «Le Monde» gazetesinde bir bölümü yayınlanan bu bildiri şöyle denmektedir: «Gracchus Babeuf'un (1760-1797) yazılarından parçalar çevirerek yayınlanmış olduklarından dolayı Sabahattin Eyüboğlu, Vedat Günyol ve gazeteci Atilla Bartınoğlu aleyhinde koşturulan açılmış olmasını protesto ediyoruz. Fransız Büvük Devrim uzmanları olarak, yüz elli yıldan daha fazla bir zaman önce yazılmış ve insanlığın ortak miras kültürünün malı haline zelmis parçaların yayınlanmasından ötürü koşturulan açılmış olmasını hayret ettik. Yavmak ve geliştirmekle görevli olduğumuz tarihî kültür adına bu aydınlar için açılmış olan koşturulan son verilmesini temenni ediyoruz.» bildiriyi şu kişiler imzalamıştır: Richard Cobb (Oxford), Alessandro Galante - Garron (Turin), Ernest Labrousse (Sorbonne), George Rude (Adelaide), Armando Saitta (Pise), Albert Soboul (Clermont - Ferrand), H. Kohachiro Takahashi (Tokyo), Kare D. Tonnesson (Oslo).

«Le Monde» bu haberinde, Plehanov'un «Marksist Düşüncenin Temel Meseleleri» adlı kitabının toplattığı ve üç piyes hakkında soruşturma açıldığı da belirtilmektedir.

(*****)

AYEDİTEPE

Sanatseverin elden düşürmediği tek dergidir.

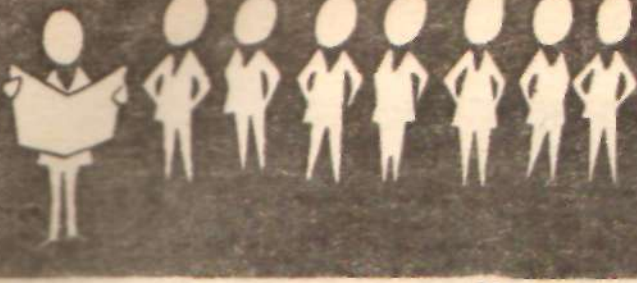
Fiyatı 100 kuruştur. Yıllık aboneli 12 öğretmen ve öğrencilere 10, yabancı ülkelere 24 liradır.

İsteyenlere parasız örnek sayı gönderilir.

POSTA KUTUSU 77 - İSTANBUL

(*****)

BASIN

YOĞURTLU DÖNER KEBAB YER MİSİNİZ?

İlhami Soysal

Bir gazetenin genellikle dört kişi tarafından okunduğu hesap edilir. Bu hesaba göre, Nisan ayında hiç değilse bir milyona yakın Türk vatandaşı şöyle bir haber başlığı okudular: «Hollanda'da çalışan işçimizin şerefine döner kebab yediler.»

Haber, 2 Nisan 1965 tarihini taşıyan Hürriyet gazetesinde çıktı. O Hürriyet ki, bir gün sonraki sayısında 2 Nisan'da 490.496 adet basıldığı, bunlardan 186.740'ının İstanbul'da, 137.230'unun Batı Anadolu ve Egeye, 174.123'ünün de Ankara dahil Doğu Anadolu'ya dağıtıldığını iftiharla ilan ediyordu. Döner kebab haberi gazetenin birinci sayfasında çift sütun üzerinde çerçeveyle alınmış, biri kebab yiyenleri, bir şerefine kebab yenen, biri de kebab yenmesine sebep olan yazıyı gösteren üç tane resimle de süslenmişti. Haber öylesine uzundu ki birinci sayfaya sığmamıştı da devamı ikinci sayfa olan yedinci sayfada da genişçe bir yer işgal etmişti.

490 bin kusura gazetedeki hiç değilse 400 bininin okuyucular tarafından 25'er kuruş verilerek satın alındıkları hesap edilirse, bir gazeteyi de normal olarak dört kişinin okuduğu düşünülürse demek ki, iki Nisan sabahı 1 milyon 200 bin kişi bu yoğurtlu kebab haberini okumuş, hiç değilse şöyle bir göz gezdirmişti.

Hürriyet gazetesinde resimler, le süslenerek bir röportaj havasında verilen haberin öncesi de vardı. Hürriyette bu haber-röportajın çıkmasından bir gün önce, kaynağı müstakbel Hürriyet Basın tröstünün dallarından biri, «Haber Ajansı» olan bir başka ve kısa haber çıkmıştı. Bu haberde, Hollanda da bir mürekkep fabrikasında çalışan bir Türk işçisinin imal edilen mürekkeplerden birini kutusunun iç tarafına bir mesaj yazdığı, bu mesajında da dört yıldan beri Türkiye'den uzakta vatan hasretini Hollanda'da çalıştığını, canının yoğurtlu döner kebab yemek isteğini, Hollanda da buna imkân olmadığınca göre, bu mesajı bunları Türklerin bu arzusunun yerine getirmelerini rica ettiğini yazıyordu.

Haber Ajansı tarafından Türk basınında beş altı gazeteye bürden verildi bu haber. Hürriyet yöneticileri tarafından o kadar cazip bulunmuştu ki, birgün sonra bu haber işlediler ve mürekkep kutusunu bulup, mesajda istenen hususu yerine getiren ve oturup yoğurtlu döner kebabı afile yetle yiyen matbaa işçileri ile röportaj yaptılar. İşçilere kutu kapındaki mesajı nasıl bulduklarını, kebabı nasıl yediklerini anlattılar ve resimlerini çektiler. Olay ve haberin buraya kadar olan gelişmesi, Türk basınının sosyal ve nelerle uğraştığını göstermesi bakımından, bir yenilik getirmektedir. İşin bu kadar da Hürriyete ve Haber Ajansı her zaman olduğu gibi somut bir ticareti yapıyorlar değil geçmek mümkündür. Ama...

Esnet, işin bir de amacı ve perdesi vardır. Hürriyette 2 Nisan 1965 tarihinde çıkan bu haber-röportajdan sadece iki gün sonra, Türkiye'nin ikinci büyük

tiraj gazetesi, Hürriyete göre san sasyona az yer veren Milliyette, bu gazetenin ilavesinin birinci sayfasını boydan boya kaplayan altı resimli bir başka haber çıktı. Daha doğrusu bir röportaj. Başlığı aynen şöyleydi: «Bir sabah gazetesinin, şerefine birer buçuk porsiyon yoğurtlu döner kebabları yedirdiği Yaşar Uyanık beş seneden beri havatta değil. Genç yaşta vefat eden eski öğretmenin çocuğu çocuğu bir ölüyü alaya ahrcasına yavınlanan bu haberi görünce hayret ettiler ve çok üzülüler.»

Milliyet röportajında, Hollanda'da mesaj yolladığı ileri sürülen Yaşar Uyanık'ın ailesi ile yapılan bir konuşmayı naklediyor. Yaşar Uyanık ömründe Hollanda'ya gitmemiş ve herhangi bir mürekkep fabrikasında çalışmamıştı. Tophane Sanat Enstitüsünde öğretmenlik, sonra hesap makinesi tamirciliği yapmış, 1960 yılında da arkasında eşi ve iki çocuğunu bırakarak oldukça genç yaşta da ölmüştü. Mezarı Merkezefendi'deydi. İki oğlu ve karısı habere pek şaşmışlar, beş yıl önce ölen bir adamın hiç gitmediği Hollanda'dan nasıl mektup yazdığına hiç akıl erdirememişlerdi.

Milliyet, Hürriyetin yalan yazdığı ustaca anlatıyor ama yazısında hiç bir şekilde Hürriyet'i fını ağzına almıyordu. Bu da iki dev gazetenin, daha doğrusu Babıalinin büyük gazetelerinin arasındaki çekışmenin bir usulü idi.

Bütün bu hikâyeyi uzun uzun niye anlattık? Bir gazetenin yalan bir haber yazması, rakibi olan başkasının da adını vermeden onun yalanını ortaya koyma ve çalışmasındaki olağanüstülük nedir?

Bu olağanüstülüğü şudur: Türkiye'de sıratla törsleşmeye giden ve fikir hürriyetini ayaklar altına almaya çalışan basın, maalesef, her türlü kontrolden uzak sade bu örnekte görüldüğü gibi yoğurtlu döner kebabı yiyenlerin yalan hikâyelerini yazarak değil, çok daha vahim yalanlar uydurarak, devamlı olarak Türk kamu oyunu aldatmakta, yanlış istikametlere sürülmektedir. Yoğurtlu kebab, hattâ masum sayılabilecek bir yalandır. Ama aynı Hürriyet yahut öteki gazeteler yoğurtlu kebab yemek gibi değil, bundan çok daha vahim ve üstelik doğru ile yalan birbirinden ayırd edebilecek seviyeye hiç bir zaman ulaşamayacak okuyucularını devamlı olarak afyonlamakta, yanlış ve sakat bilgilerle onları uyutmaya devam etmektedir. Böyle büyük yalanları da arada bir gözleminizin önüne serbilmek için, hemen her gün uydurulan bir küçük yalanın hikâyesini böyle uzun uzun anlattık.

Buyurun şimdi size, Türk kamu oyunu yarım milyona yaklaşan tirajı ile etkileme iddiasında olan ve maalesef de etkileyen Hürriyet gazetesinin bir başka zehirli haber örneği:

Bundan iki yıl kadar önce bir tarihte Mersindeki Atas Petrol rafinerisinde işçiler bir greve başlamışlar, ücretlerinin öteki, hiç değilse Ramandaki devlet pet

POLİTİKA ve ÖTESİ

GÜN IŞIGINA ÇIKANLAR

«— Grev hakkında bahseden işçinin vatanseverliğinden şüphe ederiz.» diyen Çalışma Bakanından, bugün «— İşçi davası ve işçi emeği bu memleketin en önemli davasıdır.» demek zorunda kalan Başbakanı kadar geldik. Çoğunluğunu özel sektörde A.P.'lilerin teşkil ettiği bir Hükümetin Başkanı, bugün eğer işçi davasına bu türlü eğilmek zorunda ise, bunun nedenini onun, bu davaya, gerçekten eğilme ihtenliğinde değil, işçiden ve emekten yana olan aydınların işçi sorunlarını bütün açık ve seçikliğiyle ortaya koymalarında, çalışma hayatımızın vaz geçilmez unsuru haline getirmelerinde aramalıdır.

Bu eski ve yeni cümleleri, sık sık, yanyana getirip söz konusu etmemiz, sorunların zaman içinde nasıl gerçekdışı ele alındığını göstermek içindir. 1945 - 50'lerin Çalışma Bakanları işçi sorunlarına bir fantezi olarak eğilmişlerdir. 1950 - 60'ın Çalışma Bakanları ise işçi haklarını kısmak ve bu hakları mümkün olduğu kadar geciktirmek amacıyla güdüyorlardı. İşçi örgütlerini ele geçiren bazı sendika liderleri de hükümetlerin dümen suyundan gitmeyi, konunun tartışma alanındaki güçlüğü ve tehlikeli oluşu yanında zamanı kazanma, vakti bekleme biçiminde anıyorlardı. İşçi sorunlarına gerçekte olduğu gibi eğilme, başlangıçta ve sonuna tesbit ettiğimiz 15 yıllık dönemde «belâkı» bir işti. İşçi liderlerinin uzun çaba ve gayreti değil, bir aydın kadronun işçi sorunlarına gereken önemi vermesi sonucu — hızc az, işçi liderlerine yeterli — bu haklar alınabilmiştir.

Bir gün işçi davası ve işçi emeği bu memleketin en önemli davasıdır» cümlesindeki yaldız ve aldatmaca da «grev hakkından bahseden işçinin vatanseverliğinden şüphe ederiz» cümlesi kadar gülünç olacaktır.

Bugün toplamı 800 bine varan bazı kollar-daki işçilerin toplu sözleşmeli, grev ve lokavtlı bir hukuk düzenine kavuşmuş olması, ülkemizde işçi davasının ele alındığı, birinci mesele olarak kabul edildiği anlamına gelmez ve gelmeyecektir. Bu yaldız ve cafeşli cümle, seçimler sırasında politikacıların işçilerin oy rücünü sömürmesidir. 100 bini aşkın işçi yadellerde iş tutar; 400 bine yakın işçi de İş ve İşçi Bulma Kurumu defterlerinde yadellere gitmek için sıra beklerken, işçi davası ve işçi emeği bu memleketin en önemli davasıdır.» demek kimi kandırabilir? Bir kaç sendika liderinin, hükümet üyeleri ile eş sıkışmasını, birlikte resim çektiğini sağlayan törenlerde işe yarar ama, gerçeki örtmeye yarar.

Ülkemizde 5 milyona yakın gizli işsizlik vardır. Tarımdaki çalışanların adına henüz işçi değil «ırgat» denilmektedir. Bu kesimde çalışanlar enaz hukuk güvenliğinden yoksundurlar. Bazı sendika liderleri, Amerikan yardımı, Amerikan örgütü, lüks bürolarda, sekreterli, çift

telefonlu çalışmaları «sendikacılık» bellemektedirler. 800 binin dışındaki, her türlü çalışma düzeninden ve hukuk güvenliğinden yoksun işçiyi (ırgatı) kendilerinden bile saymamaktadırlar. Bu mudur sendikacılık? Bu belki statükocu bir Amerikan sendikacılığıdır ama, Türk işçisinin tümünü kapsama içine alan sınıf çıkarımı koruma mücadelesi değildir.

«İşçi davası ve işçi emeği bu memleketin en önemli davasıdır.» diyen Ürgüplü Hükümeti değil midir ki, Zonguldakta askerle işçiyi karşılaştırmış, işçiye ateş edilmesine önayak olmuş, işçi üzerinden jetler uçurmuş, en masum bir işçi hareketinin altında yan sebebler aramıştır. Tıpkı 6/7 Eylül olaylarında, Bala yolunda Gedikli - Sametli otomobile taş atılma olayında, Amerikan Elçiliği deposuna ve kitaplığına bomba atılması olayında olduğu gibi yan sebebler aramıştır. Ama sonunda bu da kovuşturmayı yürüten Zonguldak Savcısı Sebati Yalçın'ın Milliyet Gazetesine verdiği demeçte açıkladığı gibi (herhangi bir yan tesirin tesbit edilmediği) anlaşılmıştır.

Bütün bunlardan sonra «işçi davası ve işçi emeği bu memleketin en önemli davasıdır.» diyenlere kim inanır. İnanan çıksa bile, bu inancın içtenliği savunulabilir mi?

İşçi davası, emek ve emekten yana olmanın içinde bir bütündür. Bunu neundan ve kenarından alarak çözümleneceklerini sananlar yanılmışlardır, yanılacaklardır. Bugünkü partilerin kadrosundakiler, işçi davasından söz ederken onun oy gücünden yararlanmak için bu yolu denemektedirler. Çalışma Bakanı Çağlayangil'in işçi kitlelerini bir «orta sınıf» sayması da sosyolojik ve ekonomik bilgi yoksunluğundan gelmektedir. «Orta sınıf» demek suretiyle işçilere iltifat ediyorum samyor, onların sınıfını yükseltiyor. Oysa emeği birinci ilke kabul edenlerin böyle bir iltifata ihtiyaçları yoktur. O Çağlayangil ki, işçiye «amele» derken de kimlere karşı kimleri küçülttüğünün farkında bile değildi.

Ülkemizin sorunlarını gerçek anlamları ile kavrayamayanlar, sürgit böylesine çelişmelere düşecekler, önu ardını tutmayan demeçler vereceklerdir. Biz de bu çelişmelerin ve önu ardı tutmayan demeçlerin perihanlığını göstermeye devam edeceğiz ve işçi sınıfının bilineci liderlere kavuşmasını bekleyeceğiz. Bu hep böyle olmuştur ama, hep böyle olacaktır anlamına gelmez. Bu anayasamız istemam ve olduğu gibi uygulandığı sürece yaldızlı sözlerin altından çok gerçekler gün ışığına çıkacaktır.

Mehmed Kemal

rol işletmesindeki işçilerin ücretleri seviyesine çıkarılmasını, yapı kalmak zorunda bırakıldıkları zardan yapıma lojmanların da ıslahını istemişler. Bu grev haberi o zaman bünyeleri itibariyle faşist eğilimli özel teşebbüs çevrelerinde büyük yankılar uyandırmıştır. Bazı büyük trafli gazeteler, grevçiler aleyhinde kor. kunc bir şantaj kampanyası açmışlardır. Grevci işçilerin zaten çok yüksek ücretler aldıkları, mü kemmel lojmanlarda oturdukları, son derece hafif iş şartları altında çalıştıkları ileri sürülmüş, grevin Kıbrıs olayları devam ederken Türk ordusunu akaryakıt bakımından zayıf duruma düşürecek, grev yüzünden Türk köylerinde petrol lambası yakacak gaz bu'unmadığı, grevci dış tahrıklar le başlatıldığı yazılmıştır. Hürriyet gazetesi ise bir gün birinci sayfasının yukarıdan aşağı çift sütununu, Atas Rafineri sahasındaki işçilerin yatıp kalktıkları lojmanların ve yaşadıkları çalışma yerlerinin resimlerini yayımlamaya ayrılmıştır. Resimlerde görülen lojmanlar gerçekten birer villaydı. Tenis kortları, yüzme havuzları, soğuk ve sıcak hava tertibatları, Amerikan bartarı, parke döşeli salonları, fayans kaplı mutfakları vardı. Hürriyet, işte Atas işçileri buralarda öteki Türk işçilerinden çok daha rahat şartlarla yaşarlarken dahi nankörlük ediyorlar daha çok şey istiyorlar diye yazıyordu.

Milyonlarca Türk vatandaşı, Hürriyette yayımlanan bu resimlere ve verilen tafsilata baktı baktı, grevci işçilere acgizliliklerinden ötürü kızdı. Türkiye'nin en

büyük işçi kuruluşu Türk-İş bile basındaki bu inandırıcı kampanya karşısında, grev halindeki işçileri tutmaktan vazgeçti. Hükümet de işin vehametiğe ve mill güvenliğe zarar vereceğine inancarak Bakanlar Kurulu kararı ile grevi durdurdu, daha sonra da işçileri işverenleriyle anlaşma ya mecbur etti. Çok sonradan anlaşıldı ki, Hürriyet gazetesinde yayımlanan resimler, Atas rafinerisinde çalışan Türk işçilerinin değil, o rafinerideki Amerikalı mühendislerin lojmanlarının resimleridir. Türk işçiler ise tel örgülerle çevrili o lojmanların bahçe kapısından bile içeri bakamamakta, rafineriden bir hayli uzak taki bataklık bir sahadaki sazdan gecekondularda yaşamaktadırlar.

Bu tipten örnekleri, öteki büyük tiraj gazetelerindekileri bırakarak, sadece Hürriyetteki bu tipten örnekleri yüzlerce ile göstermek mümkündür. İşte birer ikiser cümle ile birkaç örnek daha. Meselâ geçen haftalar içinde «Büyük Türk Dolandırıcısı» diye iftiharla takdim edilen, haftalarca süren Esat Selçuk'a ait tefrika ve resimler bunun bir başka örneğidir. Esat Selçuk'un tanınmış kişiler dışında, tanınmamış kişilerle, örneğin yabancı memleketlerdeki bar kızları, adli kadınlarla çekilmiş bütün resimlerdeki resim altlarında sıralanan adlar uydurmadır, yalandır ve belki de Esat Selçuk bu resim altları ile hayatına alt tefrikayı okusa, neler yaptığına kendisi de şaşar.

Bu Hürriyet gazetesi, sık sık sütunlarında, komünistlerin Tür-

kiye casusluk ve sabotaj işlerinde kullanılmak için soktukları paraların söz eder. O kadar ki bir defasında, Rusların Türkiye'deki casuslarına bir milyar lira verdiklerini, hem de resmî makamlara atfen yazmıştır. Düşünün, Türkiye'ye bir milyar lira para girecek ve piyasada bunun faukına varılmayacak, para bolluğu bir takım iktisadi şaşkınlıkla doğurmayacak.

Aynı gazete, Kozlu'da grevci işçilerin kursunlanarak ölmesine yol açan olaylarda, Zonguldak grevlerinin komünistlerin tahrikleri ile ortaya çıktığını yazacak kadar gözü kara yalancıdır. Üstelik bu yalanları ile öylesine etkendir ki, ertesi gün bu yalan, sorulup soruşturulmadan en yetkili devlet adamlarının ağzına ulaşacaktır. Bu yalanın tekdüze ise olayların üstünden haftalar geçtikten adli makamlar sorularını tamamlayıp, grev olayında sendikacılar arasındaki iç çekişmelerden başka hiç bir etkenin olmadığını resmen açıklayacakları güne kadar mümkün olmayacaktır. Zonguldak Savcısı, yaptığı soruşturmanın sonucunu, tahkikat esnasında, olayların vukuunda herhangi bir siyasi teşek küllü veya yan tesirlerin rolü olduğu tesbit edilememiştir» diye açıklayacak ama grevi komünistler yaptırıyor diye sekiz sütün başlık atan Hürriyet gazetesi bu açıklamayı sütunlarına koymayacaktır.

İşte her gün 25 kuruş vererek afyonlanan Türk okuyucusunun aynon haplarından birinin sütunlarının gerisinde yatan hikâyelerden bir bölümü...

İKİNCİ MİLLİ KURTULUŞ SAVAŞI

Son hükümet değişikliğinde Ankaradaki Amerikan Büyükelçisinin doğrudan doğruya etkisi, belki ispat edilemez; ama Amerikanın ve Amerikan taraftarlarının rolü, tartışmasız kabul olunabilir. Olayda, içerdeki gerici hareketle, kökü dışarda çıkarıcı çevrelerin işbirliği, elle tutulur gözle görülür bir açıklıkla ortaya çıkmıştır.

Amerikan taraftarı çevreler, İnönü'yü niçin devirdiler? İnönü, Amerikan aleyhtarı değildi; Sovyetler Birliği, ya da Çin taraftarı bir insan olduğu da ileri sürülemez. Yurt içinde köklü değişikliklerin bir an önce yapılmasını isteyen çevre ve akımlar, buna engel olarak, uzun zaman İnönü'yü ve CHP'yi görmüşlerdir. Bütün bunlara rağmen Amerikalılar ve onların içimizdeki kolları İnönü'den kurtulmayı niçin istediler?

Bizce bu sebep, en çok, İnönü'nün Amerikan aleyhtarı ya da Sovyet ve Çin taraftarı bir politikacı olmayışında yatar.

Kayıtsız, şartsız teslimiyet

Amerikan etkisinin ve sonra egemenliğinin yurdumuza ilk yerleşmeye başlamasından bu yana halkımız ve aydınlarımız arasında bu sızmaya karşı bir direnme başladığı doğrudur. Ne var ki bu direnme dış politikaya etki yapacak bir genişliğe ve güce kolaylıkla sahip olamamıştır.

Sovyetler Birliğinin harp sonrasında işlediği büyük hatâ, yani Türkiye'den toprak ve üs talebinde bulunması, emperyalizmin ve onun Türkiye'deki işbirlikçilerinin işlerini son derece kolaylaştırmıştı. Bunlar bu büyük hatâyı, gerektiği gibi, değerlendirmekte hiç kusur işlemiyorlardı. Türkiye'nin istilâ tehdidi altında bulunduğu ve buna karşı yapılacak tek hareketin Amerikan yardım ve himayesini kabul etmek olduğu düşüncesi yayılıyor verleşiyordu. Türkiye'nin bağımsızlığını muhafaza etmesini ve tarafsız kalmasını istemek çok zorlaşmış, âdeta imkânsızlaşmıştı. Emperyalizmin oyununa dikkati çekmek, o hava içinde, vatan hainliği sayılır oldu.

Demokrat Parti kurulmuş, mağdur kitlelerin desteğini sağlayıp kuvvetlendikten sonra asıl rengini belli etmeye başlamıştı. Dış ticaret erbabının ve toprak ağalarının dünya görüşlerini kitleler arasında büyük başarı ile yayıyor, Amerikan taraftarı bir dış politikayı şiddetle savunuyordu.

NATO kurulmuştu. Demokrat Parti CHP'yi, NATO'ya girmeyi istememekle ya da girmeyi sağlayacak eğilim ve heyecanı göstermemekle itham ediyordu. Aslında bu suçlamaların ikisi de, bir miktar, doğrudur.

İnönü ve CHP, çok taraflı, anti-Sovyetik bir ittifaka girmeyi istiyorlardı; fakat bizim Millî Kurtuluş Savaşımızın önderleri olmaktan gelen bir ihtiyatla, temkinli hareket ediyorlardı.

Buna karşı, bazı Atlantik Devletleri kendi gidişlerine uygun bulmadıkları için, Amerika da belki iyice dize getirdikten sonra almaya düşündüğü için, Türkiye'yi Nato'ya almakta çekimser davranıyorlardı. Millî Kurtuluş hareketimizin gayelerini ve anlamını bilen ve kadrosunu hatırlayan Amerika, ağzından alıyordu. O devre sonunda şu husus aşağı yukarı belli olmuştu: Amerika, Demokrat Partiyi bekliyordu. Nitekim Türkiye Nato'ya, Demokrat Parti iktidara geçtikten sonra alındı. Demokrat Parti iktidarı bu büyük lütfun bedelini, Kore macerasında Amerikayı herkesten fazla desteklemekle ödemeye başladı.

Uyduluk, faşizmi getirir

Takip eden felâketli devreyi ayrıntılarıyla anlatmak, konumuzun dışında kalır. O zamanları şöylece özetlemek, belki, mümkündür: Türkiye tam bir uydu haline girdi. Türk hariciyesi düşünüp yol çizecek külfetinden kurtuldu; bu işi Amerikalılar bizim hesabımıza yapıyorlardı. Diplomatlar, yeni olaylar karşısında bizim ne yapabileceğimizi tahmin zahmetinden kurtuldular; sadece Amerikanın davranışını tahmin etmek yetiyordu. Sömürge, yarı-sömürge ülkelerdeki milliyetçi hareketler bizi karşılarında göreceklerinden emperyalist devletler bizi yanlarında bulacaklarından emindiler.

İktisadi bağımsızlığımızı kaybedişimiz de, buna paralel bir seyir takip etti.

Toplumcular, susturulmuşlardı. CHP ve İnönü, ağır baskı altındaydı. Terrör, yaygınlaşmıştı ve gittikçe yoğunlaşıyordu.

Millî varlığımızla ilgili bütün bu konular-

ERDOGAN BAŞAR

da duyulabilen tek itiraz sesi, biraz zayıf ve tereddütlü de olsa, İnönü'nün ve CHP'nin sesiydi.

Sam Amcanın eski günler özlemi

27 Mayıs'tan sonra ağır hava dağıldı, terrör kalktı; toplumcular seslerini duyurmaya başladılar. Dış politika, eleştirilmeye, tartışılmaya başlandı.

Esasen dünya şartlarında önemli değişiklikler olmuştu.

Gelişen «üçüncü dünya» ülkeleri bağımsız ve tarafsız kalmak isteyen devletlere bu yolda ek imkânlar sağlıyordu.

Sovyetler Birliğinde büyük değişiklikler olmuş, Türkiyeden toprak ve üs taleplerinin haksız ve yanlış olduğu meydana çıkmıştı.

Amerikan emperyalizmi bütün dünyada hızla prestij kaybediyordu. Üçüncü Cihan Harbi ihtimallerinin çok zayıflaması, umacıyla korkutma politikasını iflâs ettirmişti.

Fakat geçmiş devrede iktisadi ve siyasi bağlarla dört bir yanından sık sıkı bağlanmış olan Türkiye, bir türlü hareket serbestliğine kavuşamıyordu. Amerika, geçen on yıl içinde açık ve gizli anlaşmalarla sağladığı tek taraflı imtiyazların hiç birinden en küçük bir fedakârlığa razı olmuyordu. Ayrıca eski Demokrat Parti kadrolarının 27 Mayıs'a ve yeni Aanyasaya karşı teşkilatlanışını da alâkayla izliyordu. Atatürk ilkelerine dönüş eğilimine karşı güvenebileceği bu yeni kuvvetin, bir gün söz sahibi olmasını sabır ve umutla bekliyordu. Hâdiseler, bunda hatâ etmediklerini gösterdi.

İnönü direndi

Bağımlı, tek taraflı ve şahsiyetsiz dış politikanın getirebileceği tehlikeyi Küba buhranında yaşadık. Amerikan politikasının sadece Amerikan çıkarları ve dünya hâkimiyeti için kurulduğunu ve işlediğini de Kıbrıs anlaşmazlığında gördük.

Küba buhranı sırasında, Üçüncü Cihan Harbinin patlaması bir an meselesi iken, Başvekil İnönü bir mesajında «hâdiseler tamamen kontrolümüzün dışında cereyan ediyor.» demişti. Misak-ı Millî Türkiye'si, Amerikanın cihan hâkimiyeti macerasında hiçbir şey kazanamaz, ama çok şey kaybederdi.

Toprağımızda, anlaşılmalı - anlaşmaz, pek çok Amerikan üssü vardı. Dünyanın öbür ucundaki Küba gerginliği yüzünden kopacak harbin ilk ve en kanlı ateş bölgesi, yurdumuz olacaktı. Günlük meseleleri ve geçim derterini ile uğraşan Türk halkı, hiç ummadığı ve beklemediği bir anda, kendi arzusuna rağmen, bir atom savaşı emri vakli ile karşılaşılabirdi.

Buhran karşısında İnönü'nün ihtiyatlı ve temkinli tutumu, hemen bütün dünyada takdirle karşılanmış, yurt içinde de ferahlık yaratmıştı. On yıl önceki Kore macerasını hatırlayanlar, iki hareket tarzı arasında gereken kıyaslamayı yapıyorlardı.

Gerginlik, savaşı atlatıldı. Fakat bırakmış iz, derin oldu. Amerikanın cihan hâkimiyeti esasına dayanan dış politikasına bağlanmış bir Türk dış politikasının yeni buhranlar karşısında da bizi benzer tehlikeler karşısında bırakacağı iyice anlaşıldı.

Küba gerginliğini takip eden ilk büyük dış politika buhranı, Kıbrıs meselesi ile geldi. Amerikan Dış İşleri Bakanlığının bir dairesi olan, Amerikan Haberler Merkezinin Ankara şubesi Amerikanın Kıbrıs konusunda Türkiye'yi desteklediği hakkındaki söylentilerin aklı olmadığını açıkladı. O zaman fark edildi ki, Amerika Kıbrıs'ın Yunanistan'a katılmasını (ENOSIS'i) desteklemektedir ve Kıbrıs'taki Türk ve Rum cemaatlarının hayatlara ve istekleri ile ilgilenmemektedir.

Amerikan Haberler Merkezinin açıklamasını takiben İnönü'nün söylediği sözler, tarihi değer taşır: «Amerikanın önderliğine inanmakla yandığımızı anlıyorum.»

Bu sözler üzerindedir ki, Porter adında bir Amerikan generali Ankara'ya gelerek «Kıbrıs meselesinde daha yumuşak başlı hareket edecek» yeni bir başvekilin kim olabileceği konusunda temaslara yaptı. Bu arada, Amerikan İstihbarat Teşkilâtı (C.I.A.) nın Türkiye'nin 22 ilinde teşkilâtı ve adamları olduğu gazetelerde yazıldı.

Kıbrıs olaylarını «Çok Taraflı Nükleer Kuvvet» e katılmayı reddedimiz takip etti. Arkadan nükleer enerji ile işleyen bir Amerikan gemisinin İstanbul'a gelme teklifini kabul etmeyişimiz, daha sonra da Nato emrindeki kuvvetlerimizi artırma isteğini reddedişimiz geldi.

İnönü direniyordu. Ama Türkiye, İnönü'nün 1950'de bıraktığı Türkiye değildi.

Sam Amca neden milliyetçileri sevmez

Amerika, komünist ülkeler ve komünist liderlerle mücadelesinde kendi halkının desteğini kolay kazanır. Komünist olmayan gelişmiş ülkelerin, komünist olmayan kitlelerinin de kısmi tasvibini sağlayabilir. Üçüncü Dün-

ya Harbi ihtimall azaldığından beri bu desteklemeler, eskisi kadar hararetle olmamakla beraber, gene de vardır.

Fakat, bağımsız milliyetçi liderlere karşı tavrı takınmak, Amerikan idareci çevreleri için zordur. Çünkü, bunların haklı mücadelesini kötülemek için onları komünistlikle itham etmek gülünç oluyor; yapanları küçük düşürür. Birbirinden çok farklı şartların insanları olmakla beraber De Gaulle, Ben Bella ve Nâsır bu kategoriye girerler. Ve bu yüzden Amerika Birleşik Devletleri idarecileri en çok bu gibi liderlere kızarlar. Amerikan basını son zamanlarda Mao-Tse-Tung'tan ve Ho-Chi-Minh'ten çok De Gaulle'e, Nâsır'a ve Ben Bella'ya ateş püskürmektedir.

İnönü, son zamanlarda, bağımsız ve şahsiyet sahibi, haysiyetli bir dış politikanın taraftarı olmağa başladığını tutumu ile isbat etmiştir. Mevcut anlaşmalar ve bu milletlerarası anlaşmalara riayette titizliği, İnönü'nün karşısına aşılmaz bir duvar heybetiyle çıkmıştır. Bunun üzerine çok taraflı ve geniş kapsamlı bir dış politika tutumu ile mevcut anlaşmaların menfi tesirlerini yok etmek, hiç değışe azaltmak yolunu tutmuştur. Bu bir eğilimdir ve nereye kadar gidebileceği hususunda Amerikalıların elinde hiçbir teminat yoktur. Millî Mücadeleden gelen bağımsızlık ve millî haysiyet endişeleri İnönü'yü Amerikalıların gödesi olmaktan çıkarıyordu.

İnönü böyle bir Devlet adamı olduğu içindir ki Amerikalılar ve onların içimizdeki adamları ondan kurtulmak istediler. Ve bunda muvaffak oldular.

Faşizmin ilk belirtileri

Hükümet değişikliği sırasında uyanık unsurların ilk tepkileri, yeni hükümeti düşündü ve tedbirli harekete sevketti. İmzalan protokol ve takip eden hükümet programı bu yüzden, tãvizlerle doludur. Hattâ program İnönü hükümetinin tutumuna o kadar uygundu ki, AP genel başkanı Süleyman Demirel kendi teşkilâtına «AP'nin iktidarda bulunmadığını ve bu yüzden kendi programını uygulayamayacağını» hatırlatmak ihtiyacını duydu.

Fakat yeni idareciler sözlerle fiillerin, programlarla icraatın birbirine uymak zorluğunda olmadığı kanaatını kuvvetle benimsemişlerdi. Ege tütün piyasasının açılışında tütün ekicilerine karşı aracı tüccarı ve dış alıcıyı desteklediler. Bunu «karma ekonomi» adına yaptılar. Adana II Kongresi olayları, Türkiye İşçi Partisi hakkında ne düşündüklerini meydana çıkardı. TIP'in Akhisar mitingi, Komünizmle Mücadele Cemiyeti'ni perde yapan Adalet Partisi idarecileri tarafından bozulmaya çalışıldı; TIP idarecileri ölüm tehlikesi karşısında bırakıldı; partinin Akhisar ilçe binası tecavüze uğradı, parti levhası in-

Amerikan Büyükelçisi Raymond A. Hare bir yardım anlaşması imza töreninde

İstiklâlciler, millîc'ler birleşiniz

Bu karşılıklı hatâların acı sonuçları oldu. Toplumcu hareket, yediği ağır darbenin tesirlerinden uzun zaman kurtulamadı. Kitlelerin Demokrat Partiye akması CHP'nin 1950'de uğradığı ağır yenilgiyi doğurdu. Ve bizat Türkiye, gerilemekle kalmadı, 1922'den bu yana unuttuğu bağımlı bir hayatın acılarını yeniden tatmağa başladı.

Bugün Türkiye'de yepyeni bir toplumcu hareket gelişme halindedir. Bu hareketin çekirdeğini yeni bir siyasî parti, TIP teşkil ediyor. Anayasaya uygun bir programı ve tüzüğü vardır; mensuplarının bu program ve tüzük dışında hareketleri olmadığına, aklı başında ve dürüst herkes tamktir. Bu hareketin şiarları kısa zamanda tutuyor, yaygınlaşıyor. Çünkü bunlar, yurt gerçeklerinin, ilmi bir gözle ve vatansever bir tutumla ele alınmasının sonucu olarak ortaya atılıyorlar.

CHP'nin vatansever, aydın merkez kadroları da partilerine yeni bir öz vermek ve çağdaş bir çizgi çizmek çabası içinde görüşüyorlar. Nitekim, son kongrelerinde kabul ettirdikleri «İleri Türkiye Bildirisi» bağımsız bir Türkiye'nin refah ve gelişme yoluna girmesi özlemini anlatmaktadır. Yalnız, bu kadroların bu amaçları kendi tekelleri altında tutma zaafına kendilerini kaptırmamalarını temenni ederiz. «Biz muhalefette olduğumuza göre, bütün ileri şiarları biz benimseriz. Oyle ki, bizim çözümümüzde başka bir parti ayakta kalamaz; silinir gider.» düşüncesi, 1946'daki hatâmın başka bir üslûpla tekrarından başka bir şey ifade etmez. O acı sonuçlardan başkasını da, veremez.

Muhalefette bir değil iki parti vardı: CHP ve TIP. Her iki parti, bağımsız ve şahsiyetli, haysiyetli bir dış politikanın savunucusudurlar. Her iki parti, Millî Mücadeleyi bir başlangıç kabul etmektedirler. Her iki parti olaylara «Atatürk sağ olsaydı, bugünkü şartlar karşısında ne yapardı?» diye bakmak gayretini göstermektedirler. Her ikisi 27 Mayıs'a ve 1961 Anayasasına bağlıdır. Ve muvazaa kaçmadan denebilir ki, zinde kuvvetler esas itibarıyla bu iki partiden birşeyler beklemekte değildir.

İşte bu sebeplerledir ki, Türkiye'deki Amerikan taraftarları bu partilerin ikisini de sevmemekte, hattâ bazan bir tutmaktadır.

Bu iki partinin yanyana tutulması, her iki partinin idarecilerini de ayrı yönlerden endişelendirebilir. CHP'liler TIP'e çatmazlarsa, kendilerine de komünist deneceğinden çekinebilirler. Unutmasınlar ki, ortada TIP yok iken de bu suçlamaya uğramışlardır ve bu, hiçbir sonuç vermemiştir. Kaldı ki TIP'in komünist olmadığını, en iyi kendileri bilirler. TIP'in bu ithama uğraması, halkı tenkitlerine ve doğru şiarlarına gerici olarak verebilecek başka cevapları olmamasından dolayıdır. TIP'liler, CHP'ye yüklenmezlerse kendilerinin CHP'nin bir kolu, bir muvazaa partisi diye halkın gözünden düşeceklerini zannedebilirler. Bundan kurtulmanın yolu, zemine ve zamana uymayan, gerçek dışı tenkitlerle, CHP'ne bir taşına yüklenmek değildir. TIP gibi bir parti, muvazaa partisi olmadığını ispat etmek için bir müvazaa partisi olmak mecburiyetinin çok üstündedir. Ayrıca, Rüyam Salonu - Gültepe olaylarından bu yana yeni hükümet iktidara geçinceye kadar, TIP'e karşı saldırı olaylarının durduğu bir vaktedir.

Bu çok uzun satırları şu sonuçla bağlamak mümkündür, sanıyorum:

Memleket, belki de Millî Mücadeleden bu yana karşılaşmamış bulunduğumuz, ağır şartlar altında ve kötü ihtimaller karşısındadır. Durumun daha ağırlaşması mümkündür, fakat hafifleyeceğini gösteren belirtiler görünmemektedir. Buna karşı, bütün vatansever kuvvetlerin bir Millî Bağımsızlık hareketi içinde ve etrafında toplanması bir zarurettir. Esas mesele, budur. Bütün diğer meseleler, buna nazaran, ikinci derecede kalır. Bu İstiklâlciler, bu Millîciler birliğini bozabilecek her davranış, bızce, zararlıdır. Armudun sapı ve üzümün çöpü ile uğraşmaya dalıp meyva bahçesinin tümünü, bu güzelim memleketi, bütün şeref ve hazineleri ile kaybetmek tehlikesi vardır.

İstiklâlciler! Millîciler!
Bugün için birleşmezseniz hiç değilse, birbirinize yüklenmeyiniz. Bu, yarınki birleşme imkânlarını zedeleyebilir.

Ama birleşebilirsiniz, bugünden tezi yok: Millî Bağımsızlık ve Anayasa etrafında toplanmış ilerde yeniden «ya istiklâl, ya ölüm» demek zorunda kalmamak için, bugün bu zaruridir.

dirilip parçalandı. Akhisarda 48 saat террör hüküm sürdü. Hükümetin buna tek cevabı, kanun hükümlerini tekrar eden ve İç İşleri Bakanının imzasını taşıyan bir bildirden ibaret kaldı. Ankara tiyatrolarında oynamakta bulunan üç piyes, evvelce tetkik edilmiş olduğu halde, yeniden tahkikat konusu yapıldı. İstanbul Şehir Tiyatrolarının repertuarlarının AP kontrolü altına alınmasını sağlamak için yeni bir tüzük hazırlanmasına girişildi. Sekiz aydır satılan bir kitap, toplandı. Arkasından bir hâkim tarafından yazılmış bir diğer kitap hakkında aynı tedbir uygulandı. Kozluda, hükümetin tedbirsizliği ve aşırı sert hareketi yüzünden çıkan olayda işçi ile ordu karşı karşıya getirildi ve işçinin üzerine ateş açılmasına, iki işçinin ölmesine sebebiyet verildi. Ustelik bu olayların sorumluluğunun T. İşçi Partisine yükletilmesine kalkışıldı. Yurt ve dünya olaylarının vatandaşlara tarafı bir şekilde intikalinin önlemek için, Radyo idaresine yüklenildi. Yeni tarafı bir teşekkül olan TRT teşkilâtının yeniden, tarafı, hükümet organı haline getirilmesi için kanun tasarısı hazırlandı.

İrticain ve emperyalizmin en büyük korkusu, ötedenberi, gençliktendir. Yüksek tahsil talebe teşekküllerinin tepkilerinden kurtulmak için bunların idare kurullarını birer birer, sessizce, ele geçirmeye başladılar.

Anayasanın ve yürürlükteki kanunların eksiksiz uygulanacağına dair verdikleri teminata rağmen, olaylar devam ediyor. 28 Mart 1965 Pazar günü yapılan Türkiye İşçi Partisi Kırkkale İlçe kongresi de tecavüzde uğradı. Saldırganlar iyi bir tertiple kongrede bulunanları oyaladılar ve aralarından bir grup TIP ilçe binasını bastı, kapıyı zorlayıp açtı, parti levhasını indirdi ve bir sürü hasar yaptı. Kongreden Ankaraya dönen parti üyelerinin yolu kesildi ve otobüsleri taşlandı. Kırkkale saldırılarını da Türk Ocağı perdesi altında gizlenen, bozkurt rozetli AP'lilerdi.

Düşünce özgürlüğüne ve siyasî haklarına karşı girişilmiş buun bu hareketlerin merede duracağı belli değildir. Anayasa, bakan hükümet tarafından, bazan hükümet desteğine nail olduğu inancı ile hareket eden, ne idüğü belirsiz, sorumsuz teşekküller perdede edilerek AP tarafından, aralıksız ihlâl edilmektedir. Bu gidış, iyiyeye değildir.

Amerikan taraftarları, dünyanın başka geri kalmış ülkelerinde neler yaptılarsa burada da aynı şeyleri yapmağa hazırlanmaktadır. 1950 sonrasında Türkiye'de olanlar, hatâda belki de aynı sıra ile tekrarlanacaktır.

Belki önce bir komünist komplosu keşfedilerek, bu vesile edilerek ortalağa dehşet sa-

çılacaktır. Bunu genel olarak bütün toplumlara karşı geniş bir sindirme hareketi ve arkasından millî bağımsızlık taraftarı bütün eğilim ve davranışların ezilmesi takip edecektir. Sonra sıra, hiç kimse şüphe etmesin, CHP'ne ve İnönü'ye gelecektir. Böylece hem Türkiye onlarca özlünen ortam olacak, hem de 27 Mayıs'tan ve yeni Anayasadan tam bir intikam alınacaktır. Bugün bu ihtimaller vohim gibi görünebilir. Ama unutulmasın ki 1950 ve sonrasında olanlar 1945'te böyleyse delil saçması sayılırdı. Toplumun içinde faal gerici kuvvetler, kendilerini ve amaçlarını gizleyerek, günlerini beklediler. Cumhuriyetçilerin ve toplumcuların hatalarından ve birbirlerine düşmelerinden faydalanıp güçlendiler, iktidara geçtiler. Ondan sonra da bildiklerini, yani Amerikan taraftarlarının dünyamızın her köşesinde yaptıklarını, yaptılar.

Bu korkunç sonuçları önlemek, vatansever kuvvetlerin hatâlarından kaçınması ve samurlu işbirliği ile, muhakkak, mümkündür.

1945 sonrası yanlışları

1945 sonrası açılışında, o zamanki toplumcuların ve o zamanki CHP idarecilerinin hatâları oldu. Uzaktan bir bakışla o hatâlara bir göz atmak, bugün için yararlı ve geçerli sonuçlar çıkarılamaz. Yardımcı olabilir. O zamanın toplumcuları, milletlerarası kapitalizmin Türkiye için hazırladığı oyunu ve bunun muhtemel sonuçlarını gayet iyi görmüşlerdi. Yalnız kendileri, iyi kötü, demokratik bir ortam içinde mücadeleye hazır değillerdi. Buna göre yetişmiş kadrolardan, bol elemandan ve geniş kitle ilişkilerinden yoksundular. Ustelik, getirilen sınırlı hürriyet havasını da geçici ve aldatıcı buluyorlar ve buna karşı, aşırı zayıflıkla gene varlıklarını devam ettirmek için, tedbirli bulunmayı hücumlu addediyorlardı. Gene o zamanın toplumcuları yeni kurulan Demokrat Parti'nin mahiyet ve rolünü de çok doğru tayin etmişler, geleceği görmüşlerdi; bu partinin CHP'e tercih edilecek bir tarafı olmadığına kanaatine varmışlardı. Belki de vaktinden önce demokratik mücadeleye katılma mecburiyeti, onları bazı organizasyon hatâlarına sürükledi. Bu hatâların sonucu olarak, o zaman iktidarda olan CHP hükümeti ile karşı karşıya geldiler ve yenildiler. O zamana kadar ne yapacağını değil, ne söyleyeceğini bilmeyen Demokrat Parti kurucuları bu ezilen hareketin şiarlarına, mal bulmuş mağribi gibi, benimzediler ve bu şiarları kullanarak mağdur kitleleri etraflarında topladılar. Herkes

bilir ki, meselâ anti-demokratik kanunların kaldırılması isteği, meselâ anti-faşist mücadele hedefleri o günkü toplumcu hareketin ortaya attığı şiarlardı ve sonra bunlara sahip çıkan Demokrat Parti «anti-demokratik kanunların kaldırılması» diye diye 1950'ye kadar vaziyeti idare etti. Sonra da o anti-demokratik kanunlara, gözünü kırpmadan yenilerini ekledi.

Aynı devrede CHP'nin hatâlarının başında ise emperyalizmin mahiyetini ve ilerde yapabileceklerini tam tayin edememiş olmaları gelir. Sovyet talepleri karşısında tek başına mukavemet kararı veren, ve bu kararında bütün milletin kendisi ile beraber olduğunu bilen bir hükümetin ayrıca batıdan yardım aramasına hiç ihtiyacı yoktu. Yeni harpien çıkmış, yorgun bir Rusya'nın bir istilâ macerasına atılması beklenemezdi. Hele böyle bir istilâ teşebbüsü karşısında o yardım aranan devletlerin gene kendi stratejik çıkarları için, kendiliklerinden yardıma koşacakları muhakkaktı. Kaldı ki biz, ittifakını aramaya çıktığımız Devletlerin topraklarımızda ne arayabileceklerini bilmeliydik; onları en iyi, CHP idarecileri tanırdı. Bundan başka CHP idarecileri Demokrat Partiyi nihayet bir iç-irtica olarak düşünüyorlar, bu açıdan karşılarına alıyorlardı. Karşılıklı polemikler hâkkındaki yorumlanmaları, devletçiliğin tatbikatı, Atatürk'e saygı gibi konular etrafında geçiyordu. Halbuki DP içinde kuvvetlenen dış ticaret erbabı ve toprak ağaları, beynelmül irtica ile yakın bir işbirliğine hazırlanıyorlardı. CHP idarecileri ise iktisadi ve siyasî bağımsızlık konularını münakaşa mevzuu bile yapmıyorlardı. Bundan başka kitleleri, gelişen irtica hareketinin dışında ve millî bağımsızlık safında tutabilecek muhalefet partisi'nin Demokrat Parti değil, o zamanki toplumcu hareket olduğunu görmeleri icap ederdi. Nitekim, zamanın İfariçiyeye Vekilli Necmettin Sadak bunu görmüş, Akşam gazetesindeki baş yazılarında Türkiye'de Komünist Parti'nin bile kurulmasına imkân verilmesini isteyecek kadar ileri gitmişti. Fakat sonradan bu tutum revaç bulmadı ve toplumcu hareket ezildi.

Bunlar çok keride kalmış olaylardır ve burada tekrarının sebebi, sadece, aynı hatâlara yeniden düşülmesini önlemek endişesidir. Toplumcu hareketin 1946'lardaki yöneticileri bugün konuşacak durumda olsalardı, biz sanırız ki, İnönü'nün Amerikan önderliğine inanmakla aldandığını belirtirken gösterdiği cesaret ve açık yüreklilikle «yanılmış» derlerdi.

BATICILIK ULUSÇULUK VE TOMLUMSAL DEVRİMLER: IX

Atatürk'ün Milliyetçiliği ve «TARİH TEZİ»

Türk mandacılarının, Kurtuluş Savaşına Amerikanın sempati gösterdiğine inanmaları da temelli bir cahilliğe ve Amerikan okullarında aldıkları misyonerlik hayranlığına dayanıyordu. Çünkü Amerikan devleti onların sandığı sempatiyi beslemediği gibi, duyulan sempatinin temelindeki nesne, Türk değil, petrol idi.

NIYAZI BERKES

Osmanlı İmparatorluğunun tarih zoruyla ortadan kalkmasından artakalan müesseseleri üzerinde bir iki jüzelme yapmaktan ibaret bir Islâhatçılıkla baştan başa yeni bir ulusal yapı ve ulusal yön bulma anlamındaki devrimcilik arasında büyük fark vardır. Bunun, Kurtuluş Savaşı devrimine özgü olan ve pek farkında olmadığımız bir yanını belirtmek için, benzer değişimler geçiren bir iki topluma olan farklara dokunmak isterim.

Batı uygarlığı etkisi altında devrimsel değişimler sürecine girmiş başka toplumların milliyet meselesindeki durumu bizdekinden farklı olmuştur. Meselâ, Japon toplumunu alalım. Japon değişmesi milliyet kavramı güçlükleri ile hiç karşılaşmamıştır; çünkü bir millet olma işi, Japon toplumu daha Batı uygarlığı etkisi başlamadan, hayli önce tamamlanmış bulunuyordu. Daha sonra yapılan değişiklikler, tarihin hazırladığı bu temel üzerinde şu veya bu noktalarda reformlar yapma işi olarak kaldı. Rus toplumunu alalım. Bu toplum demokrasinin aksine şiddetli bir devrim geçirdi; fakat orada hiç bir zaman Rus milli dili, edebiyatı, ilmi, musikisi ve hatta âdetleri ve atasözleri modern bir milli varlık temelini oluşturmadı. Bugün Çin toplumu da böyle bir devrim içinde; fakat milli temel açısından orada da Çin milli varlığı bir temel olarak ortadadır. Araplığı alalım. Yüzyıllardır beri Araplık, ulusal ve siyasî varlığını kaybetmiş bulunuyordu. Osmanlı İmparatorluğunun yıkılmasıyla bunu elde edeceğine sanırken bu defa Batı hükümü altına girdi. Oyle olduğu halde, milli tarih, ilmi ve hatta dil ve dinî sayesinde Arap olmayan insanları bile kendine mal ederek benimsediği bir tarihî Araplıkta bütün dünyaya kendini tanıttı.

TÜRK ULUSU TARİHTEN SİLİNME TEHLİKESİ KARŞISINDA

Türk ulusu, varlığı bunların bepsinden farklı davaları yenmekle kurulabilmiştir. İmparatorluğun Batı etkisi altında kalışı, Japon ve Rus toplumlarından farklı olarak onu ulusal bütünlüğe değil, ulusal parçalanmalara götürdü. İmparatorlukta Türkten gayri halkları birer millet halinde ayırırken geriye kazandı ad verecek her şeyi Türk olmayan bir idare altında bir halk yığını bıraktı. Batı, bu imparatorluğun temellerini çöktürürken içindeki bütün milletleri Osmanlıya düşman etti. İçindeki Türk unsuru bu çökertilmeden en çok zarar gören, âdeta ekonomik anlamda yok olma sınırına gelmiş olan unsur olduğu halde, Osmanlı'nın savunuculuğu ona kaldı. Bunun, Türk milliyetçiliği ve kurtuluş savaşı üzerine iki olumsuz etkisi olmuştur: (a) dünyada yalnız kalış; (b) ulusal varlığının tarihsel temelini daha gerilere itme zorunluluğu.

TEK BASINA KALMIŞ BİR MİLLETİN SAVAŞI

Birincinin sonuçları şu oldu; kurtuluş savaşının Türk toplumu, bugün ardına sömürgelelerden doğan millet toplumlarından farklı olarak, iki yarıdan (Batı devletlerinden ve içerideki milletlerden) gelen hücumlar karşısında yıkılan imparatorluğun biricik sorumlusu, hesap vericisi durumunda kaldı. Onun çöküşünden birer millet olarak doğan toplumlar onun sorumluluğundan ayrıyor; onların yerine bu sorumluluk Türk toplumunun sırtında kalıyordu. Bu yüzden, Türk Kurtuluş Savaşı, hem imparatoruktan ayrılan eski uluslarının, hem de Batı devletlerinin ve halklarının desteğinden yoksun kaldı. Bugün, yeni doğan uluslar, ayrı açılardan da olsa, genel bir sempati ve «hosgeldin» havası ile karşılanıyorlar. Türk

millî doğuşu böyle bir karşılamadan esirgenmişti. Ustelik, hemen hemen genel bir düşmanlık havası ile karşılanıyordu. Yunan ordusu, bütün Türk milletini kıtır kıtır kesse, bundan dünyada pek az vicdan şyası duyacaktır. Bizim Tanzimatçıların, Avrupa'dan borç sağlayacak diye simarttığı elçi Canning'in «Türkleri pırtırtılar ile Avrupa'dan koğmak» sözü ile Gladstone'un «Türkleri dünya yüzünden kaldırmak» sözleri, Birinci Cihan Savaşı sonunda bütün medeniyet dünyasının «amentü» sü haline gelmişti.

İmparatorluktan ayrılan Müslüman milletlerle, diğer Müslüman milletlerden de bir hayır beklenmezdi. Trablus ve Balkan harplerinde sadece Müslümanlık için vicdanı kabaran müslüman dünyası, Türklük için aynı şyası duymalıydı. Mandacıları kabul eden Arap milliyetçileri Türk Kurtuluş Savaşı ile ilgilenmediler. Libya'nın Senusi şeyhi gibi ilenenler olduysa da bu, bu savaşı bir müslümanlık savaşı sanmasından. Hınt müslümanları da aynı yanılma ile ilk önce ilgi gösterdilerse de bunun bir milli Türk savaşı olduğunu an'ayınca sempatiyi antipatiye döndü. Bu müslüman milletlerin kendileri milliyetçilik ve bağımsızlık şuurundan o kadar yoksundular ki, kendileri manda ve sömürge idareleri altında otururken Türk'ün halâ kendilerinin dinleri için savaşmasını istiyorlar, böyle olmadıklarını görünce de ilgilerini kesiyorlardı. Türk mandacılarının, Kurtuluş Savaşına Amerikan'ın sempati gösterdiğine inanmaları da temelli bir cahilliğe ve Amerikan okullarında a'dıkları misyonerlik hayranlığına dayanıyordu; çünkü Amerikan devleti onların sandığı sempatiyi beslemediği gibi, duyulan sempatinin temelindeki nesne Türk değil, petroldü.

Bütün bunların anlamı, Wilson prensiplerine göre bile mesruluğu (ahimsiyen bir kitlenin ulus o'ma davası, dünyada, tarihte, dinlerde, ideolojilerde kendini yapmaz; tekbaşına bulması demektir. Üç çeyrek yüzyıl, içinde ve dışarıda Osmanlı'lık davası gültümlenir zararlarını şimdi bu tek başına kalmış Türk unsurunu çekiyordu. Bütün dünyada hatta Osmanlı avdınları arasında Türk, bu imparatorlukta sadece önemsiz bir azınlık olarak tanınıyordu. Abdülhamit zamanında Anadolu'da vızır vızır doğan Avrupa'nın sevyahlar, boyuna Türklerin Anadolu'da «greti» bir azınlık olduğunu, nüfuslarının azaldığını, ekonomice yok sayılabileceğini yazıyorlar. Hatta bu yazılarda, Anadolu'ya yeni Yunan nüfusu yerleştirilmiş olduğunu hayret'e okudum. Bizim devlet adamlarımızın ve yazarlarımızın bundan haberleri olduğuna dair şimdiye kadar bir seve rastlayamadım. Gafli, cahil ve milli haysiyet denen şeyden nasipsiz insanların idaresi altına düşen insanlar, bunların cezasını evlatlarına ve torunlarına ödetirler bir gün.

MUCİZE!

Demek ki, Türk milliyetçiliği, birçok benzerlerinden farklı olarak, tarihsel bir temelden mahrumdu. Bu, bindiği dalı kesmeye beziyen bir milliyetçilik olma tehlikesini taşıyordu. Kemalizm, yalnız milliyetçilik değil, yalnız milli kurtuluş ve bağımsızlık değil, aynı zamanda bir millet yaratma onu tarihe ve dünyaya kabul ettirme onu kendi kendine kabul ettirme, ve nihayet onu gelecekte de yaşayabilecek bir varlık olma temelleri üstüne oturttu. Bunun, Türk milliyetçiliği yalnız gülmeye olmaksızın kalmaz; aynı zamanda varlığına kimseyi de inandırmaz.

Bu dava o kadar büyük bir davadır ki, Mustafa Kemal'in bu kadar kısa bir zaman içinde bu kadar talihsiz bu kadar ters şartlar altında bağımsızlık savaşına girmiş bir milleti bütün dünyada şöret

Türk milliyetçiliğinin temeli, ne Karakurum'da, ne de Amerikan yardımındadır. Milli Kurtuluş ve Bağımsızlık Savaşının Atatürkçülüğünü öldürenlerin, milliyetçilikten söz etmesi yalancılığın, namussuzluğun en büyüğüdür.

ve itibarı bir millet haline getirmesi, tek kelime ile, bir mucizedir. Bugün, milliyetçiliğin, mutlak ve vazgeçilmez temelini, üstünden atlanamaz ilk basamağın Atatürk'ün geleceği olmasının sebebi budur. Bunsuz, ne bir Türk varlığı, ne de milliyetçilik olabilir. Türk milliyetçiliğinin, daha doğrusu Türk milliyetinin temeli ne Karakurum'da, ne de Amerikan yardımındadır. Milli kurtuluş ve bağımsızlık savaşının Atatürkçülüğünü öldürenlerin, milliyetçilikten söz etmesi yalancılığın, namussuzluğun en büyüğüdür.

TARİH MESELESİ

İkinci olumsuz sonuç, Osmanlı tarihine ve hatta Osmanlı — Türk tarihine karşı tepki, ve bambaşka bir tarih şuru geliştirme meselesindedir. Tarihin dışına itilmiş, başındakiler tarafından mandacı veya halifecilik uğruna tarihin o zamanki sahifesine gömülme üzere olan bir milletin, tarihte kendi yerini kendi anlayışı ve kendi eylemiyle bulması gerekir. Bunun, ona hiç bir İslâmî tarihi, hiç bir Osmanlı tarihi, hiç bir Batı tarihi veremez; bu tarihinin hiç birinde Türk yoktur, daha doğrusu şimdi aşağıda anlatacağımız anlamlarda vardır.

Millî kurtuluş savaşı yılları içinde bile, Türk aydınları arasında tarih, bakılmaya utanılacak bir kitaptı. Türk aydınlarının Türkçülüğü benimsenince bile, Gök'a'nın haricilik açışını yanlışları yüzünden aydınlar tarih huzurluğunu göderememişti.

Aydın, eskiden, müslüman iken kendini müslümanlıkla bir tutar; tarihin Türk'ü acıyıp şekilde göstermesine almaz hatta ona katılarak Türk'e «idraksız Türk, kızılbaş Türk» der, geçirdi; hatta, ondokuzuncu yüzyılda Avrupa'lılardan öğrenerek Arapların moda ettiği bir teze, Namık Kemal gibi kapılarak, onları Tatarlar ve Moğollarla birlikte müslümanlığın yıkıcısı barbar bir kavim sayardı.

Aydın, Osmanlı olarak, ona «reaya» der; hristiyan reaya ile birlikte onu Osman'ın güzeninin en aşağı tabekasına koyarak kendinden ayırır.

Aydın, batıcı olunca, onun hakkını kullandığı en nazik kelime «Alaturka» kelimesi oldu; kendini «Alafranga» olarak ayırdı. Alaturka, ya da Türk gibi olmak iptidailik Alafranga yani Freng gibi olmak ta medenîlik. Hiç bir milletin aydını, asahiik duygusunun bu kadar derinine inememiştir!

Buna tepki olarak gelen Türkçülük

de aydınlar tarih karşısındaki huzursuzuktan kurtaramadı. Gök'a'nın medeniyet ve hars kavramlarına tersineligi yüzünden, o kadar tellenip pullanan Türk harsı, aydınların Batı historiografisi karşısındaki utancını yok edemedi. Bu harsın gerçekliğine kendilerinin bile inandırmadılar. Kımız içinceye kalktılar; mideleri bozuldu, gene rakıya döndüler. Özellikle Türkçülerin alafranga olanları Türk harsı diye Arap, Acem, Hristiyan ve Avrupa harslarının veya medeniyetlerinin antika eşyası arasında çıkamadılar. Harsa saplanımlar; Türk'ün medeniyette yer alabileceği hatırlarına bile gelmiyor. Türkçülük nihayet, as'ında bir sömürgecilik bilimi olan Türkoloji tarihçiliğinde tesellisini buldu. Bu da onları bizim bildiğimiz içinde yaşadığımız Türk toplumundan ve ulusundan ayrı kavimlerin dünyasına daldırdı.

MILLİ KURTULUŞ SAVAŞI TARİH ŞUURU

Kurtuluş savaşından sonra bile, aydınlar arasında «güplendikleri» İslâmî, Osman'ıcı, Batıcı ve Türkçü tarih görüşlerinde hiç bir değişiklik olmadı. Bu savaş sanki hiç olmamıştı veya olusunuca tarihsel bir anlamı yoktu. Türk aydınının, milli kurtuluş savaşının tarihsel anlamlarında bu kadar nasipsiz kalmış inancılık şey değil.

Atatürk'ün başlattığı devrimcilik yo'u, Türkçülerin «harsçılık tarihçiliğini» adım adım yalancılığa başlıyor; fakat devrim Ankara'nın, bir Amerikan milyonerinin parası ile yapılan Türk Ocağında halâ Mevritiyet İstanbul'unun Türk Ocağı'nın havası estirilme isteniyor. Atatürk'ün medeniyet devrimciliğini, bunlar Türk Yurdu dergisinde «Hars Buhracı Var!» feryatları ile karşıyorlar. İstanbul'un İslâmî, Osman'ıcı ve Batıcı tarihçiliği ise sınımsız bir halde. Sadece okullarda eski masafalar devam ediyor. Yabancı okullar halâ açıkça Gladstone tarihçiliğinde.

Mustafa Kemal'in tarihe dönüşü, bunlara büyük bir sürpriz hazırlıyordu. Bambaşka, yepyeni, devrimci bir tarih görüşü bir zaruretti. Bu, devrimlerin rehberi olacak bir tarih görüşü olmalıydı.

«BUYUK ZAFER» İN TARİHSEL ANLAMI

Osmanlı İmparatorluğunun yadigarı olan İslâmî, Osman'ıcı, Batıcı ve Türkçü tarihçilerin bu büyük anlayışsızlığına karşılık, Türk tarih anlayışında devrim

yapacak bir görüşü aramanın ilk hamlesinin, kurtuluş savaşının önderi olan bir kumandanın gelmesi, üzerinde durulacak bir şey.

Onun yaptığı şey, bir tarih görüşü için şart olan basamağı hazırlayan bir işti: bu savaşın en büyük muharebeleri, bütün tarih boyunca Anadolu'nun tarihini tayin eden; en son ve en büyük Türk devletinin doğduğu; uygarlık tarihinde Türkün İb. ranlı, Yunan, Bizans ve Arap harsları ile karşılaşmış onlara uygarlıkça cevap verdiği; ve nihayet tarihte en son Türk varlığını kurtarıldığı bölgede geçmiştir. Bu sahne geçen bu hars - uygarlık savaşının askerî ve stratejik olduğu kadar tarihî önemini, bu derin seçilmiş kumandanın anlamamış, ondan ilham almamış olmasına ihtimal vermiyorum.

Bu ilhamın arayışlarından doğan tarih tezi, belenmiş kavramlara o kadar aykırı idi ki, bütün aydınları yerinde şaşkınlıyordu. Aydınların çoğu bunu bir çığlık saydı; bir kısmı bilfiil ayaklandı. Nasırlarını bir yerinde fena halde basmıştı. Zeki Velidî'ler, Fuat Köprülü'ler, Ahmet Refik'ler, hemen hemen bütün «Darülfünun» hocalar, ayrı açılardan «olamaz» feryadını bastılar. Kimisi Filân Batı tarihçisinin kitabına kimisi fa'an İslâm müverrihinin ne buyurduğuna, kimisi Filân veya falan Türkoloğun dediklerine dayanarak: «Biz kim oluyoruz? Türk, bu otoritelerin dediği gibidir» diye direnmeye başladılar. Vaktiyle Arap milliyetçiliğinin, Muhammed'in ırkından olduğu için haklı gören, fakat «Türk te kim oluyor?» İslâm tarihinde ne yer var?» diyen İslâmî Darülfünun hocası Ahmet Naim'ler köpüre köpüre homurdanıyorlardı. Kurtuluş savaşının milliyetçiliğine inanamayan aydınlar büyük bir imtilhanla karşılaşacaklardı.

Atatürk'ün tarih anlayışı, bugün unutulmuş gibidir. Çoğu kişinin nazârında o, gelip geçmiş hafif bir çığlıkta Batıcı aydın, onu hatırlamaktan utanıyor. Atatürk'ün bu yanını unutturma çabası, var kuvvetiyle «o Batıcılık» iddiasında tesellisini buluyor. Son zamanlarda Atatürk hakkında eski yandaşları Armstrong'la kıyasla çok terbiyelice bir eser yazmış olan Lord Kinross, bu tarih tezi fashını hafif bir gülümseme ve biraz da acıma hissi ile, çabuk geçiştiriyor. Daha önceki bir seyahat kitabında Anadolu'da Ermeni medeniyetinin eserlerini burmada, aramak merakını gizlemeyen lordu, mazur görmemiz gerekir; o hiç olmazsa yukarıda saydığımız kişiler kadar şiddetli davranmamıştır.

Bütün bunlar gösteriyor ki, Atatürk'ün tarih anlayışına karşı gelenler muvaffak olmuşlardır. Onların düşmanlığı karşısında bu görüş önce civıtlıldı; sonra tüm yok edildi (Bugün sadece Tarih Kurumunun ciddi araştırmalarında ve yayınlarında meyvalarını vermeye devam etmektedir.) Bu satırları okuyan okuyucu, benim bu kaypak zemin üstünde gezinmeye kalkmama belki de şaşmaktadır. Düşüp şuramaz buramaz kırabiliriz; fakat bu cema mecburuz; bugünkü milliyetçilik ve batıcılık anlayışlarının gelip dayandığı kargaşa, bu buz üstündeki meydan savaşının aldığı sonuçla başlamıştır. Atatürk'ün sezindiği tarih görüşünü, karıştıran tarih kopyacılarının kaynakları olan görüşlerle karşılaştırsak yalnız ona karşı gelen genel ayaklanmanın değil, o görüşü çürüten, çık eden kişilerin bu işteki rolünü de kavramış olacağız. Çünkü tarih tezini karşılaştıran asil tehlike, onun bugün utanılacak bir macera olduğu kanısının yaratılmasına sebep olan fırsatçı'ardan gelmiştir. Türk'e bir yarın kazandıran Mustafa Kemal, onun geçmişini bu menfaatçıların çapulculuğundan kurtaramamıştır.

ATATÜRK'ÜN TÜRK TARİHİ AÇILARINA BAKIŞI

Atatürk'ün ipuçlarını yakaladığı yeni tarih görüşü Hristiyan İslâm modern Batı, Türkçü ve İrçü tarih görüşlerine tüm karşı gelen bir tarih görüşüdür. Nere'erde ve neden karşı olduğunu anlamamız için bu saydığımız tarih görüşlerinin Türk'le ilgili yanlarını, ayrı ve birlik yanlarını kısaca gözden geçirmemiz gerekir.

BATI TARİHÇİLİĞİ

Türk tarihî hakkında uygarlık dünyasında en derin iz bırakan tarih açısı Batı tarihçiliği olmuştur. Bu Batı tarihçiliğinin çekirdeğini anlamamız için, Gökalp'ın yanlış anladığı ve ters yere koyduğu «hars» kavramını hatırlamamız gerekir. Hars, milletlerin değer saplantılarının bir karmasıdır. Batı tarihçiliği, bilimsel tarihin bütün ilerlemelerine rağmen, Batı hars'ının değer açılarında kurtulamamıştır. Batı tarihçiliğinin bilimselliği ve objektifliği, Batı harsı çevresinde içinde büyük ilerlemeler kaydetmiştir; buna karşılık uygarlık ve medeniyet tarihî açılarından Batı tarihçiliği iki

bençliliği halâ şiddetle etkisi altındadır. Biri Hristiyan Bencilliği (Christo - centism), diğeri İrk Bencilliği (Ethno - centism). Gökalp, Batı'yı tanımamış olması yüzünden Batı harsının veya harslarının milletlerin ve lâikleşmenin eseri sanmıştır; gerçekte ise bunların çekirdeği Hristiyanlıktır. (Tersine, milliyetler uygarlığı yaratmış olmuştur). Kaynağı dinlerden gelen harslar, uygarlıkların etkisi altında az çok lâikleşebilir; fakat dinî temellerini kaybetmezler. Bugün, Batı'nın muazzam uygarlık değişimlerine rağmen, kiliselerin çeşitli kök'ar altında üzerinde durmadan çalıştıkları şey Hristiyanlık harsının değerlerini yaşatmaktır.

Hristiyanlık harsı, özellikle dinin içinde bulunduğu etnik bağları koparıldıkça şiddetlenir; ve ancak bir ruhanilik geleceği içinde buna yaşatabilir. Hristiyanlığın üniversal bir din olduğu kanısı, Batı u'ularının Hristiyan olmayan uluslar üzerine egemenliğini kurma aracı olan bir inançtır. Hristiyan olmayan milletlerin, Batı uygarlığına karşı uysalık gösterdikleri halde dinine karşı inatçı bir tepki göstermezler; de bundandır Batı tarihçiliğinin Hristiyan Bencilliğinin yanında Avrupa'nın beyaz ırk bencilliği de kaybolmamıştır. Dünya tarihini merkezi halâ Avrupa ırkları ve Hristiyanlık dinidir. Batı tarihçiliğinin bu ikisine aykırı her hangi bir tarih açısını (meselâ bu irada Markçı tarih açısını) asla benimsememiştir. Bütün diğer harslar veya uygarlıklar tarihte hep bu merkeziz etrafında ona ya bir şey katan bir hizmetçi veya ona karşı gelen bir düşman olarak görülür. Meselâ Çin uygarlığına kıyasla Batı Roma imparatorluğu zamanında bile bir «gelişmiş memleket» durumunda olduğu halde Batı tarihçiliğininde halâ o zamanın merkezi Roma'dır.

Modern Batı tarihçiliğinde bugün bile İsa İncil, Arzî Mukaddes Kilise tarihi, Luther vesaire İngiliz Alman Fransız Amerikan harsları üzerine harcanan emekler paralar yanında uygarlık teknoloji ekonomî tarihleri üzerine yaptıkları devde kulak kabildendir.

Batı tarihçiliğinin bütün bencilliğinin en iyi tursu' kâğıdı Türktür. Bütün objektiflik boyları Türk'e gelince dökülür: Hristiyan harsçıları ve Avrupa ırkçılığı her yandan sırtına baslar. Meselâ şu meşhur tarihçi Pirenne'yi okuyunuz Okudukça: «aman ne bilimsel ne objektif» diye baylacımız gelir. Fakat, Türk'ten söz etmeye gelince bu ilmin ağı çarpılır, bir şeyler olur, hiç bir sahifesinde göstermediği ön - yargıları nefretleri bülbül gibi ötmeye başlar. Ben şimdide kadar Türkten ağı burma çarpılmadan söz edenine rastlamadım.

Hiç bir Batı'lı okuyucu bun'arda objektifliğe, bilimselliğe aykırı bir şey görmez; çünkü bunları oalar da öyle bilirler; bunlar üniversal gerçektir. Batı harsçılığının ayrılmaz parçasıdır Türk objektif Batı tarihçiliğinin bilim edendiliği ölçülerininin dışında kalan bir şeydir.

Batı tarihçiliği o konuda istediği gibi konuşabilir. Siyasete bile bunların etkileri görülür. Vaktiyle bizim siyasetimiz NATO'ya girmek için uğraşırken İngiliz parlamentosunda buna itiraz edenlerin en kuvvetli dayanağı Türklere Hristiyan olmadıkları ve Avrupalı olmadıkları tezi idi.

RUHANI DİNLER AÇISINDAN TÜRK

Tarihte din üstüne toplum kurucu-ğunun ve genel olarak ruhanî düzenlerin temsilcileri Türklere daima yabancı bulmuşlardır. Çünkü din karşısında Türk'e, rin yakın doğu ve Avrupa geleneklerinde ayrı bir gelenekleri vardır. (Bu açıdan Hint, Çin ve Japon din geleneklerine daha yakındırlar). Türklere semitik dinlerin ve kilise dinlerinin dışında kalmışlardır. Müslüman oldukları zaman da iki din arasında dikkatli düşmanlık yüzünden gene Hristiyanlığın insanlık görüşünün dışında kalmışlardır. Hristiyanlığın ortodoks, luk katoliklik ve prototanslık ko'ları, «İçünün de ruhanîleri Türk'e, karşı gözle bakmışlardır. Batı tarihçiliğininin Türk kavramı halâ bu üç geleneğinin etkisi altındadır.

Başlıca sebep, Türklere din anlayışının ruhanîlik anlayışından tüm farklı oluşudur. Bizde Türklere din anlayışını en iyi kavrayan adam Atatürk olmuştur ve onun getirdiği lâiklik kavramı Türk din geleneğinin bu anlayışına dayanır. O'nun dediği gibi Türk bütün dinlere

ilgi ve saygı gösterir; fakat hiç birine kendini hapsedmez. Özellikle tabiata ve aklı uymayan dinlere güvenle bakmaz; ruhanilere kendini vermez. Dünyanın emedeni, en insanî din görüşü olan bu deist görüş bütün Türk tarihinde görülür.

Türklere yayıldıkları yerlerde değinmedikleri din kalmamış gibidir: Şamanizm, Budizm, Judaizm, Maniheizm, Hristiyanlık, Müslümanlık. Fakat bunların hiç birine kendilerini hapsedmemişlerdir. Bu dinlerde, Türklere ve ruhanî olanlarla uyuşmamışlardır (Hristiyanlık gibi); ya ruhanî olanları heretik sayılan şekillerini almışlardır (Maniheizm gibi); ya etnik yanı kuvvetli olan bir dine girmişler, se onun içinde kaybolmuşlardır (Judaizm gibi). Fakat bu dini kabul eden Hazar hükümdarlarının din siyaseti gene de çok - dinciliği götürmüştür; ya etnik yanını kaybeden dine girip onu ya hukuk seklime ya da tasavvuf hümanizmi seklime sokmuşlardır. Büyük Türk şahsiyetleri içinde dinle ilgilenenler çıktığı zaman bunlar ya ruhanî dinlerin kabul edemeyeceği bir din anlayışına varmışlar ya da onların yerine aklıca senkretist dinler kurmağa çalışmışlardır. Yalnız üçünü zikredeyim: Timur, Fatih ve Ekber. Üçü de dinlere karşı liberal; üçü de dinler üstü bir senkretist din özelemi götürmüştür. Üçü de din kurucusu veya güdücüsü olamamıştır. Üçü de ayrı ırkların sınıfların mesleklerin içinde birlik ve kardeşlik bulacak bir inanç ve bağlanma sistemi kurmağa çalışmıştır. Bunların belki en büyüğü Ekber'dir. Onun zamanında bütün Hindistan birleşmiş kardeşleşmiş; fakat onun torunu Evrengizb seriat sofalarının tahriklerine kanılıp bütün Hindistan'a zorla müslümanlığı sokmağa kalkınca Moğul imparatorluğu çatır çatır yıkılmıştır. Ve nihayet bunlara en sonucusunu ilâve edelim: Atatürk O da pevgambar ruhanî ve yobaz dinciliği ile uyusmamıştır. O «Atatürk» adını bilhakkın kazandı.

İSLAM TARİH ANLAYIŞI

İslâmî tarih anlayışı da Türk'ü sevmeyişi gibi Türk te İslâmî din anlayışı ile uzlaşmamıştır. İslâm'da ruhanîlik, bu din etnik kaynaklarından tamamiyle kopmadığı için Hristiyanlıkta olduğu kadar gelişmemiştir. Bu yüzden Türklere İslâm'da kendilerine uygun bir şekil bulabildiler. Türk'ün İslâm an'ayışı ya hukukta ya da tasavvufu çiçeklenmiştir.

Fakat, en çok Araplar arasında bulunan diğer iki şekil, yani bedevi Arap harsçılığının müslümanlığı ile Suriye ve Irak teokrasisinin özellikle İbn-i Teymiye'de ifadesini bulan şekli Hristiyanlığa benzer yanlar gösterir ve Türk geleneğine tüm aykırıdır. Bunların biri Türk dev'etçiliğine ve uygarlığına değeri Türk lâikliğine aykırıdır. Gerçekte bilfiil ikisi de Türk'ü karşı gelmiştir. Vehhabilik Selefilik ve Arap aluşuculuğuna; İslâmî şekli tarihte Türk rejimine karşı ayaklanmalarla kendini göstermiş; Türk düşmanlığı fikri yanlarının temel unsur'undan biri olmuştur. (Bizdeki İslâmîcilerin Türk düşmanlığı; bunların etkisi altında kaçan İslâmî dergilerle yayılmıştır.) Batı tarihçiliğinde Türk nasil izahı güç veya izah istenmeyen seyleri izahta kullanmak için bir kuzdur; hazır durursa İslâmî tarihçilerinde de Türk ayırtıcı rolü oynar. Abbasî hilâfetinin yıkılması izah edilecek; kolay; bu işi Türk görür. Bugünkü müslümanlığın çöküşünün sebebi mi arıyor: hazır Türk bunu izahla yarar. Hilâfetin dejenere olması mı? Sebep Türklere müslümanlığı anlamaması.

TURKOLOJİNİN TARİH GÖRÜŞÜ

Buraya kadar saydığımız tarih açılarında neden Atatürk'ün tarih an'ayışının uymadığını görüyoruz. Fakat Onun anlayışına karşı asıl kızılca kıyama İslâmî ve Batıcı tarih kopyacılarından ziyade Türkologlardan geldi.

Türk tarihine karşı modern zaman'ar, da ilginç İslâmîlikten önceki Türk tarihine karşı ilgi şekline başlaması hem iyi hem de yanlıştır. Etkiler biriktirmiş iyi etkisi. Türk tarihini İslâm ve Osmanlı görüşü çevresinde çıkarması oldu. Buna karşılık Türk tarihine Batı ve İslâm tarihçiliğininin pekinleştirilip yeni bir ef-sane getirerek Türklere Ortaasya'ya bir nomad ırk olarak hapsedmesi, onun dışındaki dünyada her gittiği yerde yabancı bir unsur haline getirmesi o'du. Osmanlı ve İslâm çevresinden kurtarılan Türk tarihi bu defa Türkiistan'la Tataristan

arası bir bölgeye hapsedildi. Avrupa'lı veya Arap o amayış kompleksine ilâve olarak bu defa da Tatar olamayı aşagılık kompleksi geldi. Tatarların vizesini alamayan kimse artık Türk olamayacak.

Rus - İngiliz emperyalizmi rekabetlerinin dürttüğü araştırmaların muhassalası bugün Türkoloji adlı söze bir bilim konusudur. Bu, gerçek bir tarihçilik olmaktan ziyade tarihsel bir etnologluktur. Bu bilimin fikir seviyesi, Amerika'da Kızı'deliri yerleri inceleyen bilim seviyesinden pek az yukarıdadır. Açısı, kavimcilik ve ırkçılık fikir plâ-nından yukarı çıkamamıştır.

Ayrıntılara girmeye yerimiz e-verişli. Jeğil Sadece bu Türkoloji'nin en ünlü babasının kavram yapısını inceleysek bunu görürüz. Bu zat, Türk tarihine en objektif göz'e baktığına inandığımız Barthold'dur.

Bu zatın Türkolojisi, yerleşik uygar kavimlerle uygarlıksız göçebe kavimler arasında sürekli bir mücadele teorisine dayanır. Bütün medeniyet tarihi, ona göre, Çin duvarından Batı Avrupa'ya kadar Türk'ün önüne duvar çekme tarihidir. Barthold, Türk'ü asla bu duvarın ötesinde veya medeniyetin içinde görmez. Bütün görüşü, uku, kendisinin Rus idaresi altında görmeğe alıştığı kabile ve kavimler çevresinin dışına çıkamaz. Kazara bu duvarın ötesine geçen bir kavim çıkarsa sayın Barthold derhal Türkologlaşır; «ben Türkologum» diyerek bunlarla ilgisini keser. Bunlar artık Arabyatçıyı, İraniyatçıyı, Avrupa tarihçisini siyaset ve medeniyet tarihçisini ilgilendirmiş. Yani Türk Barthold'ün anladığı medeniyete girdi mi Türklükten çıkıyor. Heride değinmediğimiz ve Atatürk'ün göstermek istediği gibi bilâkis Türk medeniyete girmedi ve Kırgız'dır ve da Çuvaş; o, asil medeniyete girdikten sonra Türk oluyor; çünkü Türk kavramı bir kavim ve ırk kavramı değil medenî düzen (töre) ve devlet egemenliği kavramıdır. Fakat Barthold'da durum bunun tersidir. Türkoloji, mutlaka iptidai ve kavim olan kabile ve grupların bilimidir.

Barthold Türkiyet Enstitüsü denen ve bu sömürgecilik kavramına dayanan adla halâ yaşayan merkezle verdiği konferanslarda Türk'ün kim olduğu sorusuna dokuz ve bermutat cevap bulmadan geçer. Bu Türkoloji bilimi daha okunsa olan ne-nevi tarif etmiş Jeğil Nedenize hepsi o tarihten kaçınır. Barthold da buna azıcık değinerek arkadaş hemen Türk'ü bir alay kabilelere, kavimlere kırpıp bunlar arasında Juvari aşanları İran ve Arap ve Batı uygarlıklarını âlimlerine havale ederek gene kendî Kırgızlarına Tuğuzlarına döner.

İRKÇİ - İRANCİ TARİH GÖRÜŞÜ

Baskurt ve Tatar aydınlarının oynadığı bu Türkoloji tarihçiliği; Türkiye'de İslâm dini Osmanlı camiası ve Batı uygarlığı karşısında bir ağama duvarı haline gelir. Türk halkı bir savaşın çıkar, fakat bu Baskurt ve Tatar Türkologları ile onların verli muka'bililerinin aklı fikri Çuvaşlarda Türk milliyetçiliği, bu Tatar ve Baskurt kavimlerinin Marko Paşa'sı sanki Vaktiyle Çar'lıkla olan dertleri bizim milliyetçiliğimize haline gelmişti; şimdi bol-sevikkile dertleri o yüzden bizim milliyetçiliğimize miheri de bu olmalı.

Eski Cermen barbarlığının kutsallaştırılmış şekli olan Nazi ırkçılığı çıkınca Türkoloji'nin yarım yamalak bilim selliğ de gümbür gümbür viktir; Türkçülük a'bildiğine bir kan ırk toz - du macı pala kılıç tarihçiliğine dökülür. Bizdeki Batı usaklığı çeşitlerinin en âdisi ve aşığı olan İrkçilik tarih görüşü yukarıda an'attığımız Hristiyan İslâm ve Avrupa tarihçiliğinin Türk hakkındaki söylediklerini göğsünü döğe döğe iftharla kabullenir. Onlardan farkı, bu tarihçilerin gösterdiği seyleri kötüye değil, iyiyeye almak ve öğrenmek hamakadını göstermesidir. Bilgisizliğin görgüsüzlüğü, milliyetçilik duygusundan yoksun'üğün, tarihsel gerçerliliğin bu derecesi ancak ırkçılarda görülmüştür.

Bunlar Türk'üğün tarihini yalnız bir barbarlık tarihi olarak göstermekle kalmazlar, Türk kurtuluş savaşını da bol-sevikkile bir bransı olarak gösterirler. İslâm tarihine bakışları da İslâmî Arap milliyetçilerine hak verdirecek şekildedir. Osmanlı tarihine bakışları da bir tuhafur. Ya Tatarçılık açısından ona istihaf veya kinle bakarlardı; ya da Osmanlı medeniyetçiliğini başka ırkları doğra makla meşru' bir çapulculuk seklinde gösterirler. İçerisinde sayılı bir Mustafa Kemal düşmanı olan bir koca Osmanlı medeniyetini Arnavut, Rum ve İslâm ırklarının bir eseri olarak gösterir.

İşte, sayın okuyucu, Atatürk'ü yeni bir tarih görüşü yaratmağa iten sebepler bunları. Bundan sonra onun temel kavramlarını almak bu saydığımız tarih görüşlerinin esaslı kavramları ile karşılaştırmaya ve neden onun tarih tezinin yanlış olduğunu bize sandırılığ gibi, sadece bir şey olmadığını göstermeğe çalışacağız.

YÖN'e

ABONE OLUNUZ
ABONE YAZINIZ

GENÇ Fotoğrafsızlar NE DÜŞÜNÜYOR?

Konuşan: Muzaffer Erdost

TURKIYE, iç gelişimini çeşitli yönlerden, çeşitli kurumlarla tamamlamaya çalışıyor. Demokratik rejim, uygarlaşma, ulusallaşma, teknikleşme, bağımsızlaşma gibi.

Yeni yetişen kuşakların, bu iç gelişimlere hazırlanmasını, devlet, okulun sırtına yüklemiş durumda. Fakat ilkokullar, yeni kuşakları neyeye kadar ve ne kadar yetiştirip, hazırlayabilir?

Önümüzde genel seçim var. Her seçim, yeni yetişen seçmenlerini oy kullanmaya çağırır. Bugün Türkiye'de, genel seçimlerin kaderini değiştirebilecek sayıda yeni seçmen vardır. Fakat bu seçmenlerin hangi partiye oyunu vereceği, basında ve halk düşüncesinde bir «meçhul» olarak gözükmemektedir. Çünkü, yeni seçmenlerin büyük çoğunluğu, kendi düşüncelerine uygun partiler ve adaylar aramıyacaktır. Çünkü kendilerinin dünya, yurt, insan, vatanada hakkında belli düşünceleri, belirlemeye yüz tutmuş düşünceleri yoktur. O, allesinin, büyüdüğü çevresinin etkisinde ve düşüncesinde oyunu kullanacaktır. Bireylerin serbest düşünme ve serbest oy kullanma yetkileri olmakla birlikte, uygulama alanında, onları çevrelerinin birer mahkumu olarak düşünmek zorunda kalıyoruz.

Yeni yetişen kuşak, ailesi ile okul arasında, çevresi ile okul arasında bocalanmış, şaşırılmıştır. Okul - eğer köyünde okul varsa - onu ailenin ve çevrenin eski hayat anlayışından söktüp, kendisine bütünüyle bağlayıp, inandıramamıştır.

Ortada seçecek ve çalışmaya başlayacak yeni kuşaklar vardır. Bu kuşakların öyle sandığı gibi pekişmiş, bilgiye dayanan dini inançları yoktur. Yurt ve dünya, vatanada ve insan hakkında şekillenmiş düşünceleri yoktur. Bilgileri çok eksiktir. İş hayatına, teknik hayata hiçbir şekilde hazırlık değillerdir. Gerek siyasi sahada, gerek iktisadi sahada her yöne kanallize edilebilecek bir insan kitlesi. Bir enerji yığını vardır. İyi işlendiği ve iyi kanallize edildiği zaman faydalı olacağı gibi, kötü politika içerisinde tehlikeli olabilecek saf bir kitle, her yıl çoğalarak yeni problemlerini getirmektedir.

Biz, yorumumuzu ve düşüncelerimizi yaymak ve derinleştirmek niyetinde değiliz. Askerlik şubelerinin askere sevkettiği ve bir iki gün sonra asker elbiselerini giyecek olan 20-22 yaşındaki gençlerle enine boyuna konuştum. Son İnönü hükümeti çekilmeden önce yapılmış olan bu konuşmaları (Konuşmalarda Başbakan ve Bakanlara alt sorular ve cevaplar vardır), belge olarak bütün aydınlara sunuyorum.

Teshis, tedavinin esasıdır. Ben köyden yeni yetişenlerin daha iyi teshis edilebilmesi için, onlarla yaptığım konuşmaları olduğu gibi yayınlamaya çalışacağım. Soruları sorarken, tarafsız kalmıya çalıştım. Genel hatlarıyla herkese aynı soruları sormaya çalıştım. Verilen cevapları olduğu gibi teshis ettim ve öyle yazıyorum.

Aya merdiven kurduk iki günde çıktık...

YUSUF SEN — Afyon, İçehisar Bucakı, Karakaya Köyünden. 20 yaşında Okuması, yazması yok. Köyde okul var ama, yeni yapılmış. Köye yol var. Pazara kağız ile, merkep ile gidiliyorlar. Evlerinde masa, sandalye yok. Yüz numara var. Çatal bilmezler. Adet olmamış. Tahta kaşık kullanıyorlar. Yemeklerden keleme beraber dolma, topalak, bulgur, lokul gibi şeyler yiyorlar. Askere gelmeden bir iki kere İçehisar'a gelmiş. Bir kere de Afyon'a gelmiş. Treni orada görmüş, ama içine girmemiş. Askere gelirken bir köyün içinde deniz görmüş. İki bina arası kadar varmış büyüklüğü. En büyüğü de olsa olsa o kadar vardır. Öyle sanıyor. Parayı tanıyor. «Anıyacağınız efendim, bizim köyümüz yürüktür» diyor, «pek görgüsü yoktur, malis idare olunur...»

1. «Dinin ne senin?»
«Müslümanım.»
«Mezhebin?»
«Türküm.»
«Saidi Nursi kimdir?»
«İşitmedim hiç.»
2. «Mikrop nedir?»
«Hastalık mikropdur, kötü şeylerden hastalık gelir.»
«Hastalandığın zaman ne yaparsın?»
«Hükümetin doktoru var, doktora giderim.»
«Hocaya mı gidersin, doktora mı gidersin?»
«Hocahık iş olursa, hocaya da gidilir.»
«Hocahık iş hangisi?»
«Yel olur, cin çarpması olur. Onlar hocaya gider.»
«Hoca kaç liraya muska yazıyor?»
«Muskaya para almaz hocâ. (Para alırsam dinimi satmış olurum) der.»
3. «Köyünüzde en çok sevdiğin

kim? Muhtar mı, öğretmen mi, hoca mı?»
«Muhtar cahil. Öğretmen çocuk. Hoca da pek derin değil.»
«Köyünde en çok kimi seviyorsunuz? Kime inanıyor, kime güveniyorsunuz?»
«Cenabı Allaha.»
«İnsanlardan kime güveniyorsunuz?»
«İnsanlardan kime güveneyim!»
4. «Türkiye Cumhuriyeti denince ne anlıyorsunuz?»
«Türkler bayram eder, ondan Türkiye Cumhuriyeti Bayramı derler, ben böyle biliyorum.»
«Atatürk kimdir, duydun mu hiç?»
«Atatürk'ü duydum.»
«Atatürk ne yaptı?»
«Ben ne yaptığımı bilmiyordum. Harp olmuş, Türkiye'yi kurtarmış. Ağızdan ağıza duyduğum bu...»
5. «Türkiye'de padişah var mı?»
«Bilmiyorum, ben çok gezmedim.»
«Hiç duymadın mı, Türkiye'nin başında kim var, kim idare ediyor?»
«İnönü İsmet idare ediyor diyorlar, Cemal Gürsel idare ediyor diyorlar.»
«Hiç gördün mü?»
«Görmedim, fotoğraflarını gördüm. Şimdiye çıkaramam.»
«İnönü'den evvel kim idare ediyordu memleketi?»
«Atatürk idare ediyormuş.»
«İhtilâl oldu mu bu memlekette?»
«Menderes'i öldürdüler, Celâl Bayar'ı hapse koydular.»
«Menderes'i mi çok seviyorsun, İnönü'yi mi doğru söyle?»
«Başımızda kim varsa onu sevmek lazım.»
6. Büyük Millet Meclisi nerede, ne yapılır orada?»
«Radyoda duydum, Ankara'da

olduğunu söyler radyo, böyle duydum.»

«Ne yapılır orada?»
«Orada büyüklükler, patronlar, başkanlar oturduğu için Büyük Millet Meclisi diyorlar. Düşmanın nerede olduğunu, nerede harp ettiğini onlar bilip konuşuyorlar.»

«Türkiye şimdi harp ediyor mu, etmiyor mu?»
«Bilmiyorum, olan yerde vardır.»

7. «Şu anda memleketi bir gün idare edeceksin deseler, ne yaparsın?»

«Ne yapacağım, lazım olan şeyleri yaparım. Bugün bu bardak lazım olacak bu memleket. Alırım, getiriririm, veririm memleket.»

«Bardığı nereden alırsın?»
«Memleketi idare edebilecek adam, dış ecneblerden alır getirir.»

8. «Birleşmiş Milletler diye bir şey işittiniz mi?»
«Evet, radyoda işittim.»
«Ne yapıyor orada?»

«Gittim görmüşlüğüm yok. Benim tahminim, karşı binanın olduğu yer düşman, sen de farzedelim ki Cemal Gürsel'sin. İkinci de birbirinize doğru gidip orada konuşuyorsunuz. Bugün harp olacak, bugün şöyle olacak diye. Başkanlar araya varıp öyle konuşuyorlar.»

9. «Türkiye, Amerika ile sınır mıdır, toprakları bitişik midir?»
«Hiç okumuşluğum yok, bilmiyoruz. Haritaya bakmadım.»

«Amerika'ya Türkiye'den ne ile gidilir işittin mi hiç?»
«Otobüsle, trenle gidiliyormuş, işittime, ama...»

«Türkiye'den başka hiç devlet var mı dünyada?»

«Yunan, Hıristiyan. Bunları duydum, başka bilmiyorum. Arabistan derler. Arabistan'ın bizden olup olmadığını da bilmiyorum.»

10. «Türklerin dünyada dostları kim, düşmanları kim?»
«Düşmanları gâvurdur.»
«Dostları kim?»
«Dostları da müslümanlık.»

11. «Kraliçe Süreyya diye bir şey işittin mi?»
«Kral duydum ama, gerisini duymadım.»
«Nedir kral?»
«Gâvurların başlarına derjer, kesip biçenlerine.»

12. «Dünya dönüyor diyorlar, yuvarlak diyorlar, doğru mu bunlar?»
«Tabii dönüyor, kimi para alıyor, kimi anasını kesiyor, kimi kızıyla evleniyor. Ben ondan aklediyorum, dünya dönüyor diyor hocalar, kıyametin kopması yaklaştı diyorlar.»

«Dünya neyin üzerinde duruyor?»
«Dünyayı bir sanı öklüz tutuyor derler.»
«Sen inanıyor musun?»
«İnanıyorum. Silkelendi mi ondan deprem oluyor.»

13. «Kar nasıl yağar?»
«Beyaz beyaz yağar.»

«Nerden geliyor bu kar, aklın eriyor mu?»
«Cenabı Allaha tan geliyor, nereden gelecek?»

14. «Hiç kadınla bulundun mu?»
«Hayır, bulunmadım.»
«Niye?»
«Varmadım. Günah Hayatımda bozulmadım.»

«Çocuk pası olur, biliyor musun?»
«Bilmiyorum, kadınların yanında bulunmadım.»
«Bir gün sen evlendirsek, ne yaparsın?»
«Adetinizi yaparım, ne yapacağım konu komşu bôrek filan yapar, onları yerim. Kadının eline para korum. İki rekât namaz kılarım. Ondan sonra yatağa yatarım.»

15. «Hiç kitap, masal okuyarlardan birşey dinlediğin oldu mu? Tahir ile Zühre, Şah İsmail gibi?»
«Dinledim.»
«Ne dinledin?»
«Mevlüt dinledim.»

16. «Hazreti Peygamber hiç radyo dinlemiş mi?»
«Dinlediğini duymadım, hiç öyle yaşamda konuşulmadı.»

17. «Havaya gökyüzüne flize gönderdiler. Biliyor musun niye gönderdiler?»

ÖĞRETMEN AVI

Aydos Toros

Millî Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra örgütüyle öğrencisini ve halkını uyardıya çalışan, toplum sorunlarına eğilen öğretmenleri sindirmekte kararlı. Gün geçmiyor ki; bir ilin millî eğitim müdürü, orta öğretim kurumlarının müdürleri öğretmenlerin gerici ve tutucu düzene karşı direnmelerini çelmeleyen yazılı emirler çıkarmasınlar. Ve gene gün geçmiyor ki, Bakanlık disiplin kurulları ile il disiplin kurulları aklı durduracak nedenlerle aydın öğretmenleri cezalandırmış olmasın.

Fransa'da ev kirasını geç ödediği için bir yıl kadem indirme, okullarında dönen yolsuzluklara tanıklık edenleri, okulu karıştırmada, okulunda sabah duası okutulması için yapılan hazırlığı basına haber veren öğretmeni, okul müdürünün görevini yapmasına engel olma gerekçesi ile 15 gün maaş kesimi cezasına, müdürü ve müdürünün çalışmalarını eleştirdi diye başka yerlere nakli cezasına çarptırmak bunlar arasındadır.

Yukarıdaki disiplin cezalarının, altında kişiye etkisi bakımından, çoğu ceza mahkemelerinin verdikleri cezalardan daha ağır olan cezalar, İstanbul İl Disiplin Kurulu tarafından verilmiştir. Yurdumuzun öteki kentlerinde de bu cezalandırma makinelerinin aynı biçimde öğretmenleri cezalandırdıklarını çeşitli kaynaklardan öğreniyoruz.

Ne var ki; bu makine her gün biraz daha Anayasayı, kanunları, yönetmelikleri, öğretim programlarını hiçe sayarak huzla öğretmen harcamağa başlamıştır. Öğretmenlerin okul içi ve dışındaki eylemlerinin yargılanmasında artık hukuk devleti ilkelerinin umursanmadığına da tanık olmaya başladık. Yasaların bir kenara atılması ile başlayan bu yönetim ve denetim, kendine karşı duran öğretmenleri polis devleti metodları ile halkın gözünden düşürmeye çalışmaktadır. Anayasa düzenimizi savunan öğretmenler övülecekleri yerde dövülmekte, görevlerinden kovulmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığının tüm tutucu yöneticileriyle birlikte öğretmenler üzerinde nasıl bir baskı yaratmaya çalıştıklarını en yeni örneğini öğretmen Ahmet Aksakal'a sorulan sorularda buluyoruz. Ne yapmış Aksakal? Öğretim programının dışına çıkmış, Bakanlık kitaplarındaki dil uygulamamış, öğretim programının güttüğü amaçları değiştirmeye çalışmış, İlçe Müdürünün izinden gidecek yerde Ata'nın ve yasaların izinden yürümüş! Mübarek Necruluğun karşısında bulunmuş! Öğretmenleri heric ve gerici diye ayırmış, tüm suçlar: bunlar. Aksakal görevini yapmış; bakınız nasıl!

Ortaokul Programı — «... Okul, okutta çevrede her gün karşılaşılan çeşitli problemlerin tartışılıp incelendiği, bilimsel yollarla sonuçlara bağlandığı bir öğrenim kurumu haline gelmelidir.» «Okul, ders konularını çevrenin bünyesi, hayatı üzerinden toplamlıdır.» «Okul çevredeki faaliyetlere katılarak onu iyileştirmeye çalışmalıdır.» «Okul imkânlarından yalnız öğrencileri değil, öğrenci velilerini de faydalandırmalıdır.» «Millî hayata beliren herhangi bir önemli olay, öğretmenlerin elinde canlı bir vasıta olmalıdır.» «Türkçe dersleri, memleket meseleleri üzerinde öğrenciye gördüklerini, düşündüklerini ve duyduklarını yazdıracak, bu konuları öğrencinin kafasında ve kalbinde yaşatacak, öğrenciye Türk dili devriminin mânasını da kavratacaktır.»

Sorulan sorularla ortaokul programının emirleri yanyana getirilirse, ister istemez bizi yukarıdaki yargılarımızta götürecektir sonuca varıyoruz. Millî Eğitim Bakanlığı tüm tutucu yönetici ve denetçileriyle birlikte, halktan yana, aydın, toplumsal ve Atatürkçü öğretmenlerin avına çıkmıştır. Bakan kim olursa olsun bu tutum ve davranışın kendiliğinden sona ereceğini beklememelidir. O kamudayız ki; 1945 denberi düzenli ve bilinçli olarak eğitim örgütümüzün yönetim ve denetim bölümüne reformlara karşı, hiç olmazsa habersiz, aldığı emirleri yurt sorunları ve halk yararını düşünmeden uygulayacak kimseler yerleştirilmiştir. Bu yerleştirme görevlerinde de Millî Eğitim Bakanları yarış halindedirler, partileri önemli değil.

Çıkar yol, bilinçli bir örgütlenme ve dayanışma içinde savaşa devam ederken Anayasamızın öngördüğü, ileride kurulacak olan yönetim mahkemelerinin bir an önce kurulmaları için ilgilileri kanun yoluyla zorlamaktır.

«Gökyüzüne minare yapıyor dediler Aya çıkmak için minare yapıyor dediler. Ben bunu işittim.»
«Aya niye minare yapıyorlar. Yürüyerek gidilmez mi ki?»
«Merdiven olursa yürüyerek gidilir. Öyle düz yol değil ki oto-

büsle, trenle gidilsin.»
«Merdiven olsa, yürüyerek gidilecek olsan, kaç günde gidersin. Yanına kaç günlük azık alırsın, yola çıkarsın.»
«İki, üç günlük azık alırım.»
«Merdiven olursa yürüyerek gidilir. Öyle düz yol değil ki oto-»
(Devam edecek)

JEAN-PAUL SARTRE

SÖZCÜKLER

(NOBEL 1964)

Çeviren: Bertan Onaran

Jean-Paul Sartre'in «Sözcükler» i kadar yankı uyandırmış kitap pek azdır. Aşağı yukarı bütün dünya dergileri ve gazeteleri bu eserle ilgili yazılar, ya da haberler bastılar. Fransızca adı «Les Mots» olan «Sözcükler» ayrıca yazara 1964 Nobel Armağanının verilmesine yol açtı. Ama Sartre armağanı kabul etmedi. (Bu eserin Türkiye'de yayımlanma izni «Copyright Ajansı» nın aracılığıyla Gallimard Yayınevinden satın alınmıştır.)

7,5 lira

DE YAYINEVİ, VILAYET HAN, KAT 2, CAGALOGLU
(Yön: 045)

VIETNAM

Chou-En-Lai
konuşuyor

Amerika'nın Kuzey Vietnam'da sürüp giden bombardımanları, bir Çin - Amerikan çatışmasına girdiği kanısını yayınladı. Fakat Pekin'den bir tepki gelmedi. Çin, sert demeçler ve protesto mitingleriyle yetindi. Amerika'yı «kötü huylu kaplan» diye küçümseyen Pekin'e ne olmuştu?

Gözler Pekin'e çevrilmeye beklerken, Moskova'dan alınmamış sertlikte bir açıklama geldi. Brejnev, «Sovyet vatandaşlarının Kuzey Vietnam'da gönüllü olarak çarpışmaya hazır olduğunu» bildirdi. İspanya iç harbinden beri hiç bir ülkeye gönüllü göndermemiş olan Sovyetler Birliği'nin tutumu, Vietnam olayları'nın ikinci büyük sürprizi oldu.

Mit'ler sahneye çıktı. Gelen haberlere göre, Amerikalılar ağır zayıflara uğramışlardır.

Bombardımanlarına gittikçe Kuzeye doğru genişleten Amerika, 19. paralele yaklaşmış bulunmaktadır. 19. paralel aşan Amerika cümlük politikasında devam ederse, Komünist Çin'de de hedefleri bombalamak zorunda kalacaktır. Soğukkanlı Çin'in cevabı ne olacaktır? Amerikan emperyalizminin kesinlikle yenilgi'ye uğrayacağından emin olan Çin, beklemektedir. «Le Nouvel Observateur» yazarı K. S. Karol'un Pekin'de Çin Halk Cumhuriyeti Başbakanı Chou - En - Lai ile yaptığı görüşme, durumu az çok aydınlatmaktadır. Çin Başbakanına göre, Amerika'yı Vietnam'da yeni sürprizler beklemektedir:

1963 Aralık ayında Cezayir'deki rastlantımızın anılarına kısaca değindikten sonra; günümüzün en cazı abici konusu «Vietnam savaşı» na geçiyoruz. O ara, Sovyetler Birliği Dış İşleri Bakanının İngiltere'de bulunduğunu hatırlatarak, 1954 tarihli Çin - Hindi konferansının ortak başkanlığı olan İngiltere ve Sovyet Rusya'nın Cenevre'de yeni bir barış konferansı toplayabileceklerini ileri sürüyorum.

Vietnamlı bir aile hayat memet mücahedeğinde

«Gerçekten, diyor Chou En - Lai, İngiltere ve Sovyetler Birliği Cenevre Konferansının ortak başkanlarıdır. Eğer görevlerini yerine getirmek istiyorlarsa, herseyden önce 1954 Cenevre Anlaşmasının hükümlerini çiğneyen Amerika'nın tecavüzlerini durdurmalıdır. Güney Vietnam Kurtuluş Cephesi'nin isteği de budur. Millî Kurtuluş Cephesi Güney Vietnam halkının kendi sorunlarını kendi aralarında çözümlenebilecek için; Amerika'nın bütün askerlerini ve Güney Vietnam topraklarında-

ki askeri üs'lerini çekmesini istemektedir. Vietnam Demokratik Cumhuriyeti de, bu isteği ileri sürmektedir. Cenevre Anlaşmasının teminatçı ülkelerinden biri olan Çin Halk Cumhuriyeti hükümeti ise; Güney Vietnam Millî Kurtuluş Cephesi ve Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin bu isteklerini kayıtsız şartsız desteklemektedir.

«Oysa Amerika, tecavüz hareketlerini gittikçe daha geniş bir alana yaymaktadır. Deniz piyadesini Güney Vietnam'a göndermiş ve bir ay içinde Vietnam Demokratik Cumhuriyeti topraklarını altı defa bombalamıştır. Amerikan hükümeti savaş temposunu arttırmakla Güney Vietnam halkını ve Vietnam Demokratik Cumhuriyetini, hiç bir zaman müzakereye mecbur edemeyecektir. Bir Çin ata sözünün dediği gibi bu «Kuzeye gitmek isteyen birinin, yönünü Güney'e çevirmesi» nden başka bir şey değildir.»

Konuyu daha da derinleştirmek için inandığımız halde şu görüşü ileri sürdüm: «Amerikalılar da belki müzakere istiyorlar. Ve bu müzakere öncesi durum kurtarmak için, savaşı hızlandırıp yayıyorlar.

«Durumu kurtarmak mı? diye tekrarlıyor Chou En - Lai yarı, çalkın, yarı - kızgın Silâhlî bir soygün yapmış olan bir haydut ikinci ve üçüncü bir soygün daha yaparak mı durumunu kurtarır? Sizin bahsettiğiniz durumu kurtarmak için daha kaç yeni suç işlemesi gerekecektir? Bana göre, bir haydut için durumu kurtarmanın en mükemmel yolu; gasbettığı her şeyi geri vermesidir. Ve Birleşik Amerika için de durumu kurtarmanın en uygun yolu; Güney Vietnam'dan askeri güçlerini çekmek ve savaşı Kuzey Vietnam'a sınırlamaktır, vazgeçmektir.»

Bu arada Kuzey Vietnam bombalanmakta ve bundan büyük zarar görmektedir. Ve bu bombardımanlara karşı kendini savunamayacaktır, şeklindeki sözlerine Chou En - Lai katılmıyor.

«Kuzey Vietnam kendini tek başına da savunabilir. Kaldı ki, yaptığı saldırı, bütününe sosyalist kampa yapılmış Jemektir. Bu da, bizi birbirimize bağlayan uluslararası taahhütler gereğiyle, Güney Vietnam Millî Kurtuluş Cep-

hesi ve Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin desteklemekte görevliyiz demektir.

«Meseleyi başka türlü ele almamıza imkân yoktur. Esasen, Amerika'nın tehditleri: sadece Kuzey Vietnam'ı ya da herhangi bir Çin - Hindi ülkesine karşı değil; fakat aynı zamanda Çin Halk Cumhuriyeti'ni de hedef tutmaktadır. Bizim durumumuz ise çok açıktır. Hükümetimizin, bu konu ile ilgili olarak, 12 Mart günü yayınladığı bildiriyi okuduğunuzu tahmin ederim. (★)

«Buna göre, Amerikalılar kendilerine en uygun gelen şekilde davranacaklar ve biz de bize en uygun gelen Javramızı seçeceğiz. Ama unutmamak gerekir ki; savaş her zaman insanların isteğine uygun bir biçimde gelişmez. Amerikan emperyalizmi söz konusu olunca bu ihtimal herhalde daha da çok artar.»

Müzakere yolu ile çözüm konu-

sunu yeniden konuşabilmek için; Fransa'nın Çin - Hindi ve Cezayir savaşlarındaki davranışlarını hatırlatalım. Bilindiği gibi Fransa, bu ülke temsilcileriyle barış görüşmelerine başlamadan kısa bir süre önce savaşın şiddetini bir hayli arttırmıştı. Fakat, olaylar arasında kurmağa çalıştığım bu paralel Chou En - Lai'ye hiç de geçerli görünmüyordu.

«Fransa, sömürge savaşlarından gereken dersi çıkardı. Ve artık biliyor ki, sömürge savaşları kazanılmaz. Bunun içindir ki, Fransız dostlarına her rastlayışımJa; «Edindiğiniz tecrübe'lerden Amerikalı dostlarımızı neden yararlandırmıyorsunuz?» diye sorarım. Ve Amerikalı dostlarımızla her konuşmamJa da; «Neden bir De Gaulle çıkarmağa muktedir olmadınız?» diye sorarım. Vietnam meslesinden Çin ve Sovyet münasebet'lerine geçiyoruz. Chou En - Lai'ye Avrupalı yorumcuları; Amerika'nın Güney - Doğu Asya'da giriştiği hareketlerle, söz konusu iki ülkeyi birbirine yaklaştıracak, kanısınJa olduklarını hatırlatıyorum. Ve olay'arın aksini ispat ettiğini söylüyorum.

«Yaklaşmak ya da uzaklaşmak meselesi olayların ortaya çıkış şekliyle çok yakından ilgili. Doğru bir karara varmak için meseleyi enine - boyuna değerlendirmek gerekir. Eğer Amerika, hareketlerini sadece insanları korkutmak şeklinde sınırlarsa; bazı insanları çekingen bir davranışa sokabilir, bazıların da sokamaz tabii... İkin bu safhasında; iki ülke arasında bir anlaşmazlık, hatta çok büyük bir anlaşmazlık görülebilir. Fakat, Amerika hareketini sadece yıldırım şeklinde sınır'ama ve genişleme eğilimi gösteren bir çatışmayı gerçekten körüklemek isterse; o zaman iş değişir ve Çin halkı ile Sovyet halkı güç birliğini gerçekleştirebilir. Evet, gerçek olan budur. Unutmayınız ve göreceksiniz ki, tarih sözünü doğrulayacaktır. Bunun içindir ki, savaşın gergin ipi üzerinde danseden Başkan Johnson tehlikeli sürprizlerle dolu yarı - dönüşü nasıl yapacağını bilmemektedir.»

Chou En - Lai bu son cümleyle öylesine kararlı bir ifadeyle söyledi ki, bu konuda biraz daha açıklamada bulunmasını istemeyi gereksiz buldum.

(★) Bilindiği gibi, Pekin Hükümeti Amerikan deniz piyadesinin Güney Vietnam'a çıkarılması ve aynı gün Kuzey Vietnam'ın bombalanması münasebetiyle; 12 Mart günü bir bildiri yayımlayarak ve «yeni kuvvetler gönderme ve savaşı Kuzey Vietnam'a yayma gayretlerinin Vietnam meselesinin siyasi çözüm yolunu tamamen engellediğini» ileri sürmüş ve «gerek Vietnam halkını gerekse Çin Hindindeki bütün ülkeleri girişilecek saldırılara karşı şartsız destekleyeceklerini» açıklamıştı.

Komünist Çin Başbakanı Chou-En-Lai

YENİ
DERGİ

Yöneten: Memet Fuat

NISAN SAYISINDA: BERTOLT BRECHT'İN SORGUYA ÇEKİLİŞİ

Olga W. Vickery: Döşegimde Otürken; Tahir Alangu: Umran Nazif Yigitler Uzerine; G. Grass - Uwe Johnson: Simonov'la Konuşma; Richard Roud: Jacques Demy'nin Dünyası; Gültekin Ellbal: Op Art ve Pop Art; Demir Özül: Sartre'in Konuşmaları; Çetin Altan'ın «Milliyet» ten ayrılışına yol açan yazısı; Doğan Hızlan'ın kitap tanıtma, Asım Bezirci ve Konur Ertop'un tartışma yazıları; ve Oktay Rifat'ın, U'küTamer'in, Bertolt Brecht'in şiirleri. Bulduğunuz yerde «De Yayınlarımız» satan bir kitapçı yoksa «Yeni Dergi» ye mutlaka abone olunuz. «Yeni Dergi» nin sayfaları bir forma çoğaltılmış, fiyatı değiştirilmemiştir.

Sayısı 25, yıllık aboneli 24 lira.

DE YAYINEVİ, VILAYET HAN, KAT 2, CAGALOĞLU
(Yön: 044)

TÜRKÇEDEN TÜRKÇEYE BİR ÇEVİRİ

Edip CANSEVER

Yalnız şiir mi? Şiirle birlikte bir buruksuluk, kendinden olmayan bir hüznün de getirdi Nazım Hikmet. Sanki yabancı bir ozanım; Batıda ün yapmış, ödülleri kazanmış, dilimizde aktarılmış geciktirilmiş bir ozanım şiirlerini okuyorum. Okumak da sayılmaz benimki, daha çok bakıyorum bu şiirlere. Bir özetim sonrası karşılaştığım iki dostun, öyle hiç konuşmadan, belli bir süre bakışıp kalmaları gibi.

Türkçeden Türkçeye çevrilmiş bir kitap sayıyorum ben «Kurtuluş Savaşı Destanı». Kitabın çevirmenleri de okuyucular. Bir düşünükçü, bir ozan katılıyor aramızda böylece. Kişiliği ve ozanlığı üzerine yazılacak, konuşulacak, tartışılacak artık Şiir geleneğimizden söz edilirken onun da adı anılacak.

Şimdiye kadar bir korku vardı içimizde. Hem de salt şiir adına bir korku. Bu yüzden uzun yıllar kahve köşelerinde, meyhaneye masalarında, dost çevrelerinde okuduk onun şiirlerini. Çünkü «Nazım Hikmet» demenin, yalnız bu iki sözcüğü yan yana getirmenin bile bir suç olduğunu biliyorduk. O yıllar «Serbest Nazım» la yazmanın komünistlik sayıldığı yıllardı. O yıllar, her ozana en azından bir polis düştüğü yıllardı. «Gelecek iyi günler» demek, savcılardan randevu istemek gibi bir şeydi. Yoksulluktan, işsizlikten, sefaletten söz açmak, bir sınıfı bir başka sınıf zararına küçültmek anlamına gelirdi. Basınlarında kutu kutu sarılar, yeşiller, maviler harcanırdı da, kırmızıya sıra gelmezdi pek. Çünkü kırmızı başlık atan bir dergi, içeriği ne olursa olsun, kuşkuyla artırmaktan başka bir işe yaramazdı. Bu boğuntular, bu çelişmeler, bu bakışları taşıyan; bu ezilmelerin acılı sessizliğini, işe dönük başkaldırısını «kelimeleştirilen»; kısaca bu trajik olanca dehşetle taşıyan, bir insan müzesi gibi kalmanın korkunçluğunu şiire çeken

ozanlara bireysel deniyor bugün.

Nazım'ın şiiri nasıl bir şiirdi? Ben bu şiirlerin değeri hakkında ne biliyordum? Benden sonraki kuşaklar ne biliyor? Yanıtılaması güç bir soru. Yıl bin dokuz yüz kırk altı. Ellimde Orhan Burhan'ın «Kurtuluş Sonrakiler» adlı şiir antolojisi. Sayfa: 77-111. Hepsini hepsi otuz dört sayfaca sığdırılmış şiirler: Salkım Söğütler, Bahri Hazerler, Mavi Gözlü Devler. Sonra orda burda yayınlanmış bir iki şiir daha. Sonra kulaktan dolma bir takım yalan yanlış mısralar. Sonra? Sahafflarda, Ankara Caddesinde aranmalar. Sonuç? Üç beş şiir kitabı, bir oyun, hepsi okadar.

Benim Nazım Hikmet'le tanışmam böyle oldu. Antolojide sıralanan şiir kitaplarının sonuncusu, Şeyh Bedrettin Destanı (1936). Ben sekiz yaşındayken yayınlanmış. Kurtuluş Savaşı Destanı ise, bin dokuz yüz altmış beş yılında yayınlanıyor. Demek oluyor ki, bir sessizlik benim için Nazım Hikmet. Ve bu sessizlik şöyle tanımlanıyor antolojide: «Nazım Hikmet Ran, şiirimize getirdiği şekli yenilikleri ve dava meselesiyle onbeş senedir en çok münakaşa edilmiş değerli bir şairimizdir...»

Şiiri salt duygularıyla algıladığım, duygularıyla sevelbildiğim bir dönemde, ancak bu kadar okuyabildim Nazım Hikmet'i. Bugünse aktım denetiminden geçmeyen bir duyarlıkla bakmadığım gibi şiire, beğenilerim, övgülerim de çok değişti. Sanırım o zekâdan, o ustahktan pek az bir şey kalacak elimde. Ama beni hazırlayan, kurran, pekiştiren ozanlardan birinin de Nazım Hikmet olması mutluluğumu tatmak isterdim. O yıllar çok gerilerde kaldı şimdi. Gene de yepyeni bir ozan gibi bakmak isterim ona; kimbilir, ben onu değerlendirirken, o da beni değerlendirir belki.

NELER DEDİLER?

Oktay Rifat

«Nazım Hikmet'in şiirinin önemi nedir?» sorusuna, Yön Dergisi adına bir cevap isteniyor benden. Ozan olarak, toplumun yaşamında iz bırakmış bir insan olarak Nazımın önemi! Bir de benim için kişisel önemi var Nazımın. On iki, on üç yaşlarındayım. Ankaradayız. Annemle hapishaneye gidiyoruz onu görmeye. Sirtında fildikoz fanllası, karışıyor bizi. Sonra bizim Samanpazarındaki evde yerde, babamın yazı yazdığı çekmecenin önünde, bacağımı dikerek oturmuş. Şiirlerini dinliyoruz. Benim de şiir yazdığım söyleniyor. Sıkılarak ilk şiirimi okuyorum. Nazımın önemi? Nasıl oldu da, onun, bugün hiç bir değeri kalmamış çömezleri gibi bir ozan olmadım, şaşırıyorum. Tez sıyrıldım Nazımın etkisinden. İnandırılmaz gibi görünür ama, bu dev adam, bizim kuşak ozanlarını pek az etkilemiştir. Şiir de etkisi, sadece şiirle ilgili düşüncede olmuştur. Şiir yöntemi bakımından bizim kuşak ozanlarına bir şeyler verdiğini sanmıyorum.

rum. Onun, 1937-1940 yılları arasındaki şiirleriyle, sözcüğü bizlerin o yıllar arasında çıkan ilk şiirlerimize karşılaştırırsanız aradaki anlayış ve yöntem ayrılığı açıkça belirir. Bir tepkidir bizim şiirimize Nazımın şiirine. Buna karşılık Nazımın, zamanla, bizim kuşak ozanlarımızın şiir anlayışına yöneldiği ve bundan esinlendiği gözle çarpır.

Büyük ozan mıdır? Bunu cevaplandırmak zor. Bir kere, toplu olarak bütün şiirlerini görmüş değiliz. Sonra, Nazımın sosyal düzenle ilgili düşüncelerini bir kenara itip sadece ozanlığı üstüne konuşulamaz. İç içedeki ozanlığıyla düşünceleri. Nazımın ozanlığıyla ilgili her övgü ve yergi, ister istemez onun bu yanına da sıçrar. Hele yergi, yalnız ozanlığını göz önünde tutsa bile, yeren kişinin sosyal düşünceleri bakımından hiç de o düşüncelere uymayan yanlış yargılara yol açabilir. Yanlış anlaşılmasın!

Korkumuz, onun ozanlığının yerilmesiyle ilgilidir. Bu konuda çikabileceği geri bir tartışma, tatsız ve gereksiz görünüyor bana.

B.Kemâl Çağlar

«Ha karnından konuşan vantrolog, ha kafasıyla konuşan ideolog, şair gönüllüğü olmalıdır» dedi. Hâmit'in, Cenap Şahabettin'in Fikret'in serbest müstezatla Nazım'dan önce kafiye ve vezin kurmak için çaba gösterdiklerini belirttiler. Nazım Hikmet'in büyük şair olduğunu düşünmeden tekrarlardı sonra da aynı gayretle vatan haini olduğunu ispatlamaya çalıştı: «Sosyal dâvalara eğilme bakımından çok ileri bir merhale yaptı. Ama aspirin reklâmı yapar gibi ideoloji reklâmı yapan kuru serbest nazma sapınca şairliğini kaybeder gibi oldu» dedi. Nazım'dan bir şiir okudu, kapıdan çıkarken telaşla söylediklerinin aynen yayınlanıp yayınlanmıyacağını sordu.

O. Seyfi Orhon

«Nazım bizim ölçülerimizin çok üstünde dünya çapında büyük bir şairdir. Eski nazım tekniğini kırıp attığı doğru değildir. O bu tekniği çok vevil çok güzel

İKİ ŞİİR

.....
Oğlumuz hasta,
babası hapiste,
senin yorgun ellerinde ağır başım.
Dünyanın hali gibi halimiz.

İnsanlar daha güzel günlere insanları taşır

Oğlumuz iyileşir,
babası çıkar hapisten,
gülür senin altın gözlerinin içi.
Dünyanın hali gibi halimiz.

.....
Yani övünmek gibi olmasın amma,
bir çarpıda bir kurşun gibi delip geçtim
şu on yılını esirliğimin.
Ve karaciğer ağrısını da bırakırsak bir tarafa,
Gönül yine o gönül,
kafa yine o kafa.

Nâzım Hikmet

bir şekilde kullanılmamış bilmiştir. Kelimelerin ritminden meydana gelen bir ölçü kurmuştur. Şiirleri okuduğumuzda bu hemen hissedilir. Bu mısraların hususi kalıbı olduğunu, bunların bir nazım ahengi olduğunu anarsınız. Bir edebiyatçı Nazım'ın şiirlerini tetkik etse bu yeni nazımın kaidelerini bulur.

Nazım'ın yazıları içinde sun'î ve yabancı hiçbir şey olmadığını hemen anlarsınız Nazım'ın şiirleri bizim dey'şimize, anlatışımıza, zevkimize halk şiiri kadar uygundur.

Bugünkü yeni şiir sadece eski kalıpları atmamakla yetinmiştir. Yerine hiçbir şey koyamamıştır. Hiçbiri Nazım'la boy ölçüşemez. Afis şiirlerinin her çeşidi kötüdür. Akifin de bu çeşit şiirleri ködür. Nazım Hikmet'i büyük Türk şairi olarak kabul etmeliyiz, fikir ve kanaatleri de olursa olsun. Onu edebiyat kitaplarından çıkarmaya biz muktadir değiliz. XIV. yüzyılda Nesimi'nin de risinî yüzmeşlerdi oysa bugün şiirleri okullarda okutuluyor» diyerek Nazım'ın «Kâmil» insan oluşunu, dürüstlüğüne insanseverliğini hevesle anlattı.

Jean-Paul Sartre

«Mesajımla çok büyük bir şair olan Nazım Hikmet'e karşı saygı gösterisine katılmak istiyorum...»

Aksamadan uyanık durmuş bir insanın eserleri şimdi nöbeti alıyor, kendinden sonra sizler için onlar uyanık kalacaklardır.»

Aragon

«Ve zindan'ardan çıktığı gün, hemen tehditlerle çevrelendiği için, bir kere daha sevgilisinden, çocuğundan, yurdundan ayrılmak zorunda kaldığı zaman, bu sefer de o, dışarının tutuşu olacaktır. Kendi yaşantısına girme hakkı olmayan kişi, sürgün denilen, açık, koskoca bir hapishanenin tutuşu olacaktır. O zaman da «Muhacirlik Sülmöden De» adını koyacaktır bir şiir kitabına. Özgürlüğün adı Türkiye olan bu duvarsız hapishanede hemen hemen bütün dünyanın uluslarını tanıyacaktır.»

Simonov

«Türkü ve ulusuna sonsuz bir sevgini vardı, ama hiç bir milleti de çiğnemezdi. Yirminci yüzyıl, kırk yıl boyunca bir kasırga halinde şiirine girmiştir.»

BERTOLT BRECHT

Generalim, sizin tank da...

Generalim, sizin tank da ne tank han!
Ormanı yerle bir edebilir, yüz kişiyi ezabilir.
Ama bir kusuru var:
Bir kullanan ister.

Generalim, esaslı bir uçankale şu ilerdeki.
Rüzgârdan hızlı uçar, filden çok yük taşır.
Ama bir kusuru var:
Bir pilot ister.

Generalim, faydalı bir yaratıktır insan.
Uçabilir, öldürebilir.
Ama bir kusuru var:
Düşünebilir.

Türkçesi: ULKU TAMER

NAZIM HİKMET
Kurtuluş Savaşı Destanı

Çıktı

10 lira

Istanbul Dağıtımı: Serbest Dağıtım Ortaklığı, Ankara Caddesi
No. 34. Çağaloğlu - İstanbul

Taşra Dağıtımı: Sabri Özakar, Vilâyet İş Hanı, Ankara Caddesi
Çağaloğlu - İstanbul.

(YÖN: 034)

Millî İstihbarat Teşki'âtı Kanun tasarı-
sının Meclise sevkî 27.4.1963 tarihinde
Bakanlar Kurulunca kararlaştırılmış;
8.5.1963 tarihinde de, İsmet İnönü imza-
sıyla sunulmuş. Bu tasarı için kurulmuş
o' an Geçici Komisyon da, raporunu Mec-
lis Başkanlığına 24.9.1963 tarihinde ver-
miş. Tasarının Mecliste konuşulmasına
ise yeni başlanıyor. Bu gecikme neden?
Şimdiki acele niye?

Bir kanun gerekliydi ama

Hükümet Gerekçesine göre: «Millî İstihbarat Teşkilâtı, Devleti'nin güvenliği ve millî politikası ile ilgili istihbarat çalış-
ma'larını bir bütün olarak ele almak ve sevkî idaresini sağlamak üzere kurulmak tadır

Kurulacak bu teşkilât vasıtasıyla en son bilgilere göre ve en sıhhatli şekilde istihbarat çalışmaları, bir Anayasa organı olarak kurulmuş bulunan Millî Güvenlik Kurulunca faydalanılmak ve Onun bir kısım temel görüşlerine esas olmak üzere bu Kurula aktarılacaktır...»

Bu gerekçe tahlil edilirse şu unsurları ihtiva ettiği anlaşılır:

a) MIT, Devletin güvenliği ve millî politikası ile ilgili istihbarat çalışmalarını yapmak için kurulmuştur.

b) MIT'in yapacağı bu istihbarat, bir Anayasa organı olarak kurulmuş bulunan, Millî Güvenlik Kurulu'na aktarılacaktır.

Şu halde, kurulacak teşekkülün tamamen bu gerekçeye göre teşkilâtlandırılması, yetki, ve hedeflerinin de Anayasa ve bu gerekçe sınırları içinde kalması gerekir.

Meclis Geçici Komisyonu da bu gerekçeye dokunmamıştır.

Hükümet Gerekçesinin ilgili çekici bir tarafı var: «MIT'in kurulması için her işin yeni baştan ele alınmasına lüzum yoktur. Haber toplayan Millî Emniyet Hizmetleri Başkanlığı, esasen mevcuttur... Kurulacak teşkilâtın temel mahiyetinde olan Millî Emniyet Hizmetleri Başkanlığı 1926 yılında kurulmuştur. 1943 yılında yürürlüğe konulan 4443 sayılı Başbakanlık Teşkilât Kanununa bağlı cetvelde Millî Emniyet Hizmetleri Başkanının gösterilmesi ve bunun sonradan 6330 sayılı Kanunun birinci maddesinde daha açık bir şekilde anılmasıyla Devlet organları arasında böyle bir kuruluşun varlığına işaret olunmuştur...»

Burada anlaşılıyor ki, öteden beri Millî Emniyet diye tanınan teşekkül, 1926 yılından 1943 yılına kadar tamamen kanunlar dışında kalmış, 1943 yılında da, kuruluş ve yetkileri bir kanuna bağlanmamakla beraber, Başbakanlık Teşkilât Kanununa bağlı cetvelde bu hizmet Başkanı zikredilmek suretiyle kadro ve maaş bakımlarından bir malli statüye kavuşturulmuştur. Ancak 1954 yılında ki, 6330 sayılı kanunla Millî Emniyet Hizmetleri Başkanlığı, Başvekâlete bağlı teşekküller arasında o da sadece ismen zikredilmek suretiyle kanunî bir Devlet organı haline girmiştir. 1954 yılına kadar Devlet teşekkülleri arasında zikredilmeyen, şu halde vazife ve yetkileri tamamen o teşekküllere hâkim olan kişi ve kurumların eğitim ve heveslerine göre işlemiş bulunan bu teşekkül, o tarihten bu yana da henüz bir vazife ve teşkilât kanununa bağlanmamış, yani aynı «kanunlar dışı» niteliğini muhafaza etmiştir. Bu bakımdan, vatandaşın hayat ve hürriyetleri üzerinde bu derece sınırsız bir tasarruf imkânına sahip bir hizmetin, bütün diğer Devlet teşekkülleri gibi, hukuka tabii, kanunî bir teşekkül haline gelmesini iyi karşılamak lazımdır.

Yalnız, o kanunsuz, murakabesiz ve hukuk dışı devrelerin bu yeni teşekküle başlangıç ve esas telâkki edilmesi, ciddi endişe vericidir. Kanunî tasarıyı vaktiyle geciktiren ve şimdi, kendilerinin kullanacağını hesap ederek, aceleyle getirenlerin hesabı, belki de, budur. Gerçekten tasarı-
nın gerekçesinde «...her işin yeni baştan ele alınmasına lüzum yoktur. Haber toplayan Millî Emniyet Hizmetleri Başkanlığı esasen mevcuttur... Kurulacak teşkilâtın temel mahiyetinde olan Millî Emniyet...» gibi deyişler bu yeni kuruluşun yeni, ve 1961 Anayasasının ruhuna uygun, bir zihniyetle getirilmediğini anlatıyor.

Psikolojik etkilerle savaş!

Tasarının 3. üncü maddesi, Millî İstihbarat Teşkilâtının görevlerini sayıyor. Gerekçedeki «istihbarat» esasına ilk bakışta uygun gibi görünen bu ödevler arasında bir tanesi var ki, masum bir isim altında tehlikeli ihtimalleri gizliyor. Tasarının 3/C (komisyon tasarısında 3/C) bendini söz konusunu etmek istiyoruz. Burada deniyor ki:

«Psikolojik Savunma Başkanlığının görevleri: Barışta ve savaşta millî bünye-

Millî istihbarat teşkilâtı tasarısı

Tasarıya göre, MIT dışarıdan çeşitli bağış ve yardım kabul edebilecektir. Yabancıların kendi çıkarları için sağlayacakları yardımlar, millî güvenliğimize yöneltilmiş bir tehdittir. Yabancı parasıyla, millî güvenlik korunmaz.

ye dıştan ve içten vâki olacak psikolojik tesirlere karşı koymaktır.»

«...millî bünyeye dıştan ve içten vâki olacak psikolojik tesirler...» bir kanunda yer almasına kat'iyen müsaade edilmemesi gereken, yuvarlak, ne mânaya geldiği hiç belli olmayan, bu yüzdenci her eylemi kapsayabilecek bir anlamla her zaman yorumlanabilecek bir deyiştir. Dıştan gelecek yabancı etkilere, toplumun moral değerlerini ve kendine inancını çöktecek, hesaplı yabancı propagandalara karşı tedbir düşünülüyorsa, onun da yerini bu kanunla kurulacak teşekkülün olmaması gerekir. Fakat hele «...içten vâki olacak psikolojik tesir...» hürriyetlerimizi daha da kısıtlamak imkânını daima, isteyene sağlayacaktır.

Bu anlamsızlık, daha iyisi, çok anlamlılık ve yuvarlak deyişin bir kanuna yakışmayan müphemiyetinin yanında, psikolojik tesirlere karşı koyma vazifesi MIT'i, doğrudan doğruya Anayasasının karşısına çıkarmaktadır. Gerçekten, Anayasamızın 20' nci maddesi, aynen şöyle diyor: «Herkes düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir; düşünce ve kanaatlarını söz, yazı, resim ile veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklayabilir ve yayabilir...»

Onbirinci madde de bu hükmü tamamlayıyor:

«Temel hak ve hürriyetler, Anayasamızın sözüne ve ruhuna uygun olarak, ancak kanunla sınırlanabilir.

«Kanun, Kamu yararı, genel ahlak, kamu düzeni, sosyal adalet ve MİLLÎ GÜVENLİK gibi sebeplerle de olsa bir

hakmı ve hürriyetin özüne dokunamaz.»

«Psiko'ojik tesirler ibaresinin kapsamı içine bazan bir resim, bir kitap bazan bir piyes, bazan bir derginin bir yazısı, giderek bazan da bir gazetenin bir tek cümlesi sokulabilir, ve bizim özgürlüğümüzün özü hem de bu kanuna uygun olarak, yok edilir, gider.

Kaldı ki, bu psikolojik tesirlere «karşı koymak» vazifesi gerekçedeki «istihbarat» esasını da aşmakta, MIT'i bir karşı-tesir ile vazifeli kılmaktadır. Bir de bu «karşı - koymak» ödevinin nasıl yerine getirileceği konusundaki sınırsızlık, ürperticidir.

4. üncü maddenin (a) bendi, MIT müessesinin bu görevlerinin yerine getirilmesinden dolayı Başbakan'a karşı sorumlu olduğunu yazıyor. Demek, hangi «psikolojik tesir»e karşı koyması gerektiğini, bizzat Başvekil tayin edecektir.

4. üncü maddenin (b) bendi, bütün Devlet organlarını ve resmi kurumları elde ettikleri «millî güvenlikle ilgili haber ve istihbaratı» zamanında MIT'e ulaştır-
makla ve «her türlü» kolaylığı göstermekle görevlendiriyor. Demek ki, bunu yapmayan memur, memuriyet vazifesini ihmal, veya sulistimal etmiş, suç işlemiş olacak, ve ona göre ceza görecektir.

Buradaki «Devlet organları» deyimine biz, Anayasa'da rastlayamadık. Umarız ki, hiç değilse Yasama Meclisleri ve Mahkemeler, bu, gene çok geniş kapsamlı «Devlet organları» kavramının dışında kalmırlar.

8. nci madde Genel Zabıtaya taccınmış olan hak ve yetkilerin MIT mensuplarından

kimlere tanınacağını, talimatla tayin edileceğini belirtiyor. Bu maddeye ait gerekçede bu hak ve yetkilerin neler olabileceği anlatılıyor; meselâ nezarete alma yetkisi, sorgu yapabilme ve tabanca taşıma ve kullanma yetkisi gibi.

Bir defa bu hak ve yetkilerin Kanunla değil de talimatla verilmesi, bizce, Anayasamızın 30. uncu maddesinin üzerinde ısrar'a durduğu, kişi güvenliğine aykırıdır.

Fakat bir de MIT kanun tasarısının gerekçesinde gösterilen «istihbarat» esasını bu hükümle de ihlal edilmektedir.

10. uncu madde, Başbakanın istediği memuru, bulunduğu daireden alıp «gerekli gördüğü sürece» bu teşkilâtta çalıştırmak yetkisini tanıyor.

15. inci maddeye göre MIT'in kapağı giderleri, gene, Başbakanlık bütçesinin örtülü ödenek tertibinden karşılanacak, yani gene tesriî mürakabesini dışında kalacaktır.

Bu suretle MIT, içten gelecek psikolojik tesirlere karşı koymak zımında, meselâ bir takım dış çıkarlara satılmış gazete ve dergileri, devlet parasıyla destekleyebilecektir.

20. nci madde ile MIT, «üniversite, yüksek okul ve yurt dışında öğrenci okutabilir. Bu suretle yüksek tahsil kurumlarında bulundurulacak siyasi polis mensuplarının kalitesinde de değişiklik sağlanacağı anlaşılmaktadır.

Yabancıardan bağış alınacak!

24. üncü madde ise, MIT'e «çeşitli bağış ve yardım yollarıyla gelen araç, gereç ve yedek parçalarını», Bakanlar Kurulu kararıyla, Gümrük Vergi ve resim eri ile belediye hissesinden muaf tutulduğunu bildiriyor.

«Zararlı cereyanlara karşı mücadele» adı altında Amerikanın CENTO yolu ile Millî Emniyete para yardımı yaptığını ve hatta kendi «mütehassıs» elemanlarının da hizmetini tahsis ettiğini duyuyor, okuyorduk

Bu kanun, hizmet kadrolarını Devlet usullerine bağladığına göre, hiç değilse şeklen, yabancıların bu işe girmesine imkân vermez gibi görünüyor. Bununla beraber, bu işlerde esas olan gizlilik içinde, askerî ve genel denetlemenin dışında bırakılan bu teşekkülün iç bünyesinde neler olabileceğini kestirmek mümkün değildir.

Ne var ki, bu 24. üncü madde neler olabileceği hakkında bir fikir veriyor. Demek ki, MIT «dışarıdan» çeşitli yardım ve bağış kabul edecektir. Millî İstihbarat Teşkilâtına amatör bir detektif ruhu ile, kim yardımında ve bağışta bulunur? Bu, ancak MIT'in çalışma tarzını ve istikametini kendi dış politika tutumuna, ve ülkemizde güttüğü siyasete uygun bulan bir yabancı memleketten gelebilecek bağış ve yardımlar için konulmuş bir hüküm olabilir. Bu halde de o yardım ve bağış, yardım ve bağış mahiyetini tamamen kaybeder; gördürülen hizmete mukabil ödenen bir «ücret» niteliğini alır. Yani, bizim Millî İstihbarat Teşkilâtımız, gerekçedeki «Devletin güvenliği ve millî politikası ile ilgili» kuruluş sebebini kaybeder; ücret karşılığı yabancı bir devlete de hizmet eden garip, gayri millî bir teşekkül haline gelir. Acı olan, bu hükmün hükümet tasarısı ile getirilmiş olması, yani bu hükümden rahatsız olunmamasıdır.

Başka hiçbir Devlet teşekkülünün kuruluş kanununda bu mahiyette bir hükmün bulunmadığını sanıyoruz.

Tasarı Anayasaya aykırıdır

CHP., CKMP., YTP. koalisyon hükümeti tarafından hazırlanmış bulunan bu tasarı, «insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan MİLLÎ, DEMOKRATİK, LAİK ve SOSYAL» bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine layık bir Millî İstihbarat Teşki'âtı, getirmemektedir.

Kanun tasarısının gerekçesi, Anayasaya aykırıdır; tasarının hükümleri, gerekçe ile çelişmektedir. Ve hükümler, Anayasamızın temel ilkelerini, açıkça çiğnemektedir.

Hangi hükümetin e'inde olursa olsun, böyle bir teşekkül ve böyle bir kanun, muhalefet ve vatandaşlar için büyük bir tehlike arzeder. Hele bugünkü gibi iktidarın, niyet ve amaçları hakkında münakaşa caiz olmayan bir koalisyonun, elinde korkunç bir silâhtır.

Bu tasarı, bir başka koalisyon tarafından hazırlanmıştır. 1963 yılından bu yana dünyada ve yurt içinde çok şey değişmiştir. Bu arada, CHP. nin o zamanki koalisyon ortaklarını gerçek mahiyetleri son hükümet değişikliği ile, ilyca ortaya çıkmıştır. Bu bakımdan CHP. kendisini o zamanki tasarısı ile bağlı saymamalıdır.

Bu memleket ve bu Anayasa, hepimizi zindir.

REKLAMINIZI
GAZETE VE DERGİLERLE
DEĞERLENDİRİN!

BASIN
İLAN KURUMU

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN

HİZMETİNİZDEDİR.

Genel Müdürlük :

Cağaloğlu, Türkocağı Caddesi No. 1

İstanbul

Telefon : 27 66 00 - 27 66 01

Telegraf adresi : BASINKURUMU

BASIN — 4348